

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU SZWAJCARII KASZUBSKIEJ 2021-2027

Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby

Spis treści

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	3
ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	7
ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	9
ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	21
ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	57
ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI	70
ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU .	85
ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA	89
ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR	90
ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA	93
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	95
ZAŁĄCZNIKI DO LSR	96

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

Jednostką odpowiedzialną za realizację założeń poniższej Strategii jest Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby będące Lokalną Grupą Działania. Lokalna Grupa Działania posiada status stowarzyszenia i działa na podstawie przepisów m.in. ustawy z dnia 7.04.1989r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261), Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943, z późn. zm.) a także na podstawie własnego statutu. Stowarzyszenie jest wpisane do KRS pod numerem: 0000042123.

Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby jest Lokalną Grupą Działania, która kontynuuje swoją działalność z okresów programowania: 2014-2020, 2007-2013 oraz 2004-2006. STK powstało w maju 1996 roku i zostało wpisane do rejestru Stowarzyszeń 18 lipca 1996 roku w Sądzie Wojewódzkim w Gdańsku. Celem przyjęcia funkcji LGD było przystąpienie do wdrażania inicjatywy Leader w Polsce w ramach Pilotażowego Programu Leader+ 2004-2006. Proces formowania się LGD i nadania Stowarzyszeniu roli Lokalnej Grupy Działania został zainicjowany przez członków STK w połowie 2004 roku. Zakończeniem tych działań była Uchwała nr 150/2006 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia i dokonane zmiany w KRS z dnia 28 kwietnia 2006 roku, nadające Stowarzyszeniu funkcję Lokalnej Grupy Działania.

Opisane doświadczenie organizacji powoduje, że w przypadku kadry pracowników biura LGD oraz osób zarządzających LGD (członków Zarządu) - wszyscy posiadają wiedzę oraz doświadczenie we wdrażaniu inicjatywy Leader, w tym wdrażaniu i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym/lokalnym. W tym zakresie członkowie Zarządu STK charakteryzują się następującym doświadczeniem:

- Prezes LGD – pełnienie funkcji Prezesa Zarządu LGD od momentu powstania Stowarzyszenia tj. od 1996 roku; doświadczenie we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach I i II Schematu PP Leader+ SPO RiMSŻoROW oraz inicjatywy Leader w ramach PROW 2007-2013 i 2014-2020; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji ZSRW 2004-2006 oraz LSR 2007-2013 i 2014-2020,
- Wiceprezes LGD – pełnienie funkcji Wiceprezesa LGD STK od 2012 roku; wcześniej pełnienie roli członka zarządu w innym LGD w latach 2005-2010; doświadczenie we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach I i II Schematu PP Leader+ SPO RiMSŻoROW oraz inicjatywy Leader w ramach PROW 2007-2013 i 2014-2020; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji ZSRW 2004-2006 oraz LSR 2007-2013 i 2014-2020,
- Członek Zarządu LGD – pełnienie roli członka Zarządu STK od 2009 roku; doświadczenie we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach PROW 2007-2013 i 2014-2020; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji LSR 2014-2020.

W przypadku kadry zarządzającej pracowników biura LGD, doświadczenie oraz kwalifikacje Dyrektor biura LGD przedstawiają się następująco: zatrudniona w STK od 2004 roku; posiada doświadczenia we wdrażaniu podejścia Leader od początku jego wdrażania w kraju - udział we wdrażaniu wszystkich edycji inicjatywy Leader ze strony STK: PP Leader+, podejścia Leader w ramach PROW 2007-2013 i 2014-2020. Pracownik posiada doświadczenie we wdrażaniu w życie strategii rozwoju w latach 2004-2006, 2007-2013 oraz 2014-2020; jednocześnie Dyrektor biura była bezpośrednio zaangażowana w aktualizację strategii w okresie lat 2004-2020 (odpowiednio ZSRW oraz LSR); pracownik posiada także udokumentowaną wiedzę teoretyczną dotyczącą wdrażania strategii w życie, w tych ich aktualizacji, ewaluacji itp.,

W nowym okresie programowania wskazane osoby będą kontynuowały swoją działalność oraz pracę w biurze STK. Podobnie sytuacja ma miejsce w przypadku członków LGD, z których większość stanowią członkowie o długoletnim stażu członkowskim, posiadający doświadczenie w koordynacji (z ramienia Walnego Zgromadzenia Członków) wdrażania dotychczasowych strategii w życie.

Jednocześnie z uwagi na nowy okres programowania i wynikające z tego nowe zasady wdrażania LSR na lata 2021-2027, nowe procedury czy kryteria wyboru operacji, LGD w Planie komunikacji wskazała Cel główny: II. Rozwój zasobów ludzkich Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby oraz Cel szczegółowy: II.1 Nabycie niezbędnych umiejętności przez kadry wdrażające LSR, w ramach których założono działanie „Dokształcanie kadr wdrażających”. W ramach przedmiotowego działania zaplanowano podnoszenie kompetencji i kwalifikacji ekonomicznych i administracyjnych kadr biorących udział we wdrażaniu przedmiotowej Strategii,

tj. pracowników biura, Członków Zarządu oraz Członków Rady LGD. Ponadto w zaktualizowanych dokumentach regulujących pracę w/w organów tj. Regulaminie Rady LGD, Regulaminie pracy i płacy biura LGD oraz Regulaminie Zarządu LGD zostaną określone zasady ich funkcjonowania w nowym okresie programowania, w tym: podział kompetencji, zakresy obowiązków, zasady funkcjonowania, itp. – zgodnie m.in. z ustalonymi procedurami organizacji naborów i wyboru operacji w ramach poszczególnych przedsięwzięć nieniejszej LSR.

Dotychczasowe strategiczne doświadczenie LGD w zakresie planowania rozwoju dotyczyło realizacji LSR w okresie lat 2007-2013 i 2014-2020 oraz ZSROW w latach 2004-2006. W przypadku LSR wdrażanej w okresie lat 2014-2020 i 2007-2013 główne cele zrealizowanej Strategii dotyczyły kwestii: aktywizacji mieszkańców, zachowania i propagowania dziedzictwa kulturowego, ochrony środowiska, budowy infrastruktury turystycznej oraz wsparcia przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim branż: turystycznej i okołoturystycznych oraz przetwórstwa produktów lokalnych.

Dzięki tym działaniom i efektom zbudowano ogromny potencjał – zarówno osobowy i instytucjonalny jak i twórczy – związany z wypracowaną spójną koncepcją rozwoju obszaru jaki obejmuje Grupa. Przedmiotowa Strategia zakłada wykorzystanie oraz dalsze wzmocnienie tego potencjału. W kontekście doświadczeń z dotychczasowego wdrażania w życie strategii i wyznaczonych kierunków rozwoju obszaru LGD, należy wskazać, że w okresie lat 2023-2027 Stowarzyszenie zamierza zarówno kontynuować swoją politykę rozwoju i koncentrować się na kwestiach, które zostały zapoczątkowane w poprzednim okresie programowania, jak i wspierać kwestie nowe, które wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb regionu.

Zgodnie z zapisami statutu Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne i prawne popierające cele Stowarzyszenia i zainteresowane jego działalnością. Obecnie członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia Turystyczne Kaszuby są 92 podmioty. Jednocześnie partnerstwo w ramach LGD spełnia wymagania partnerstwa trójsektorowego - wśród członków Stowarzyszenia znajdują się przedstawiciele wszystkich 3 grup interesu (sektorów): publicznego, gospodarczego i społecznego. Idea trójsektorowości ma swoje odzwierciedlenie także na poziomie poszczególnych gmin, gdzie każda z gmin jest reprezentowana przez przedstawicieli wspomnianych 3 sektorów. Wśród członków zwyczajnych Stowarzyszenia największą grupę stanowią członkowie reprezentujący sektor społeczny (64,13% członków tj. 59 osób/podmiotów). Wśród nich dominują przede wszystkim osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju regionu np. lokalni twórcy ludowi; członkami ze sfery społecznej są także organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju społecznego regionu oraz kościoły i związki wyznaniowe (w sumie 16 podmiotów). Kolejną grupą członków są podmioty należące do sektora gospodarczego – stanowią one 25,81% wszystkich członków LGD tj. 24 podmioty. Do tej grupy członków należą przede wszystkim podmioty gospodarcze prowadzące działalność w zakresie usług turystycznych i okołoturystycznych, w tym głównie usług hotelarskich i gastronomicznych. Najmniejszy udział w strukturze członków LGD mają natomiast podmioty sektora publicznego – 10,75% wszystkich członków tj. 10 jednostek samorządu terytorialnego, wśród których dominują gminy objęte zakresem przedmiotowej Lokalnej Strategii Rozwoju (9 samorządów) – uzupełnia je Powiat Kartuski.

Zgodnie z założeniami Statutu LGD – art. 30 pkt. 1. - organ decyzyjny liczy maksymalnie 15 członków. Jednocześnie z racji trójsektorowości partnerstwa w Radzie znaleźli się przedstawiciele wszystkich sektorów, w liczbie:

- sektor publiczny: 6 członków tj. 46 % składu Rady,
- sektor gospodarczy: 4 członków tj. 31 % składu Rady,
- sektor społeczny: 3 członków tj. 23 % składu Rady.

Ponadto w Radzie zasiada 4 osób (31% składu Rady), reprezentujących zidentyfikowaną w diagnozie dodatkową grupę interesu w postaci podmiotów/osób działających w branży usług turystycznych.

Taka struktura Rady zapewnia jeden z podstawowych warunków dostępu, który mówi o tym, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.

Z ramienia sektora publicznego w Radzie znajduje się 6 przedstawicieli reprezentujących 4 gminy objęte działaniem LSR. Sektor gospodarczy w Radzie reprezentowany jest przede wszystkim przez podmioty zajmujące się świadczeniem usług turystycznych - hotelarsko – gastronomicznych (4 podmioty). W przypadku sektora społecznego jest on reprezentowany przez 3 osoby – 2 przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz mieszkańca.

Na podstawie zapisów Statutu LGD (art. 19 pkt. 2) nie można łączyć funkcji w organie decyzyjnym z funkcją w zarządzie, biurze lub organie kontroli (Komisji Rewizyjnej). Zasada ta jest w pełni przestrzegana w przypadku Stowarzyszenia, gdzie żadna z osób nie jest jednocześnie członkiem Rady Stowarzyszenia, Zarządu, Komisji Rewizyjnej lub pracownikiem biura LGD. Szczegółowe dane na temat członków organu decyzyjnego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura Rady LGD

L.P.	Imię nazwisko	Nazwa członka, którego przedstawicielem w Radzie jest dana osoba	Sektor
1	Magdalena Klasa	Gmina Stężycza	publiczny
2	Markowska Katarzyna	Gmina Przodkowo	publiczny
3	Magdalena Kreft - Mielewczyk	Gmina Chmielno	publiczny
4	Karolina Szmołda	Gmina Somonino	publiczny
5	Tomasz Maszke	Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	publiczny
6	Arkadiusz Krauze	Ośrodek Kultury i Sportu w Żukowie	publiczny
7	Tomasz Herbasz	PSI Tomasz Herbasz	gospodarczy
8	Piotr Krefta	Piotr Krefta VERNECO	gospodarczy
9	Magdalena Kaźmierczak	Willa MM Magdalena Kaźmierczak	gospodarczy
10	Przemysław Borowski	Ireneusz Koszałka Przedsiębiorstwo Turystyczno Usługowo – Produkcyjne „KOSZAŁKA”	gospodarczy
11	Błażej Plichta	Ochotnicza Straż Pożarna w Goręczynie	społeczny
12	Beata Rydelek	Stowarzyszenie Pomocy Zwierzętom	społeczny
13	Alicja Serkowska	–	społeczny

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe informacje dotyczące procedury wyboru operacji/grantobiorców/operacji własnych wraz z regulaminem organu decyzyjnego zostaną opracowane po podpisaniu umowy na wdrażania LSR – zarys tych dokumentów zawarto w rozdziale VII przedmiotowej Strategii. Poniżej odniesiono się do najważniejszych kwestii formalnych, jakie spełniają te dokumenty w odniesieniu do wymagań Programu:

- Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia jest Rada LGD,
- W treści procedur wskazany zostanie i opisany sposób udostępnienia procedur do wiadomości publicznej,
- W procedurach szczegółowo zostaną określone zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, wskazując przede wszystkim takie elementy jak: ocenę wniosków, dokumentowanie oceny, wzory dokumentów, osoby odpowiedzialne za poszczególne etapy wyboru, itp.,
- W procedurach określony zostanie sposób organizacji naborów wniosków wskazując m.in. na takie elementy, jak: tryb ogłaszania, czas trwania naboru, miejsce składania wniosków,
- W procedurach przewidziane zostanie podawanie do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy – na bazie podpisanych przez członków Rady deklaracji bezstronności,
- Procedura będzie zawierała szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu, wskazując m.in. takie elementy, jak: warunki i sposób wniesienia protestu, termin wniesienia protestu,
- Procedury oceny operacji będą w konsekwencji spełniały wymagania RLKS.

Poniżej przedstawiano w ujęciu tabelarycznym wykaz dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii, które będą w nich zawarte.

Tabela. Wykaz dokument w regulujących funkcjonowanie LGD.

Rodzaj dokumentu – sposób uchwalania i aktualizacji ¹	Opis głównych kwestii których dotyczą
Statut LGD – uchwała i aktualizuje WZ	Statut jest podstawowym dokumentem określającym zasady działalności Stowarzyszenia, wskazującym takie elementy jak: cele działalności, teren działalności, kwestie członkostwa w Stowarzyszeniu, prawa i obowiązki członków, władze i organizacje Stowarzyszenia, kompetencje WZC, kompetencje Zarządu, kompetencje Komisji Rewizyjnej, główne założenia kompetencji Rady, podstawowe kwestie regulujące pracę biura, regulacje dotyczące majątku Stowarzyszenia
Regulamin Rady LGD – uchwała i aktualizuje WZ	Regulamin Rady określa szczegółowe kwestie związane z organizacją pracy Rady. Regulamin zawiera przede wszystkim kwestie dotyczące: członkostwa w Radzie, przygotowywania i zwoływania posiedzeń Rady, przebiegu posiedzeń Rady, zasady głosowania nad wyborem operacji, dokumentowanie procesu oceny operacji, procedurę wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji.
Regulamin pracy i płacy biura LGD – uchwała i aktualizuje Zarząd STK	Regulamin biura określa podstawowe zasady pracy biura LGD. Kwestie jakie porusza Regulamin dotyczą przede wszystkim: organizacji i zasad funkcjonowania Biura oraz zakresu działania i kompetencji Dyrektora Biura i podległych pracowników, praw i obowiązków Dyrektora i pracowników Biura, opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa, czasu pracy w biurze, zasad dotyczących obecność w pracy, usprawiedliwień, nieobecności i spóźnień, zasad wynagradzania za pracę, zasad wypłaty wynagrodzenia.
Regulamin Zarządu LGD – uchwała i aktualizuje WZ	Regulamin określa podstawowe zasady funkcjonowania Zarządu LGD, w tym np. podział zadań pomiędzy członków Zarządu, organizację pracy Zarządu.

Źródło: Opracowanie własne

¹ WZ – Walne Zgromadzenie Członków STK

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

Przedmiotowa Strategia obejmuje obszar 9 gmin Szwajcarii Kaszubskiej będących członkami Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia Turystyczne Kaszuby, w tym 2 gmin miejsko – wiejskich: Kartuzy i Żukowo oraz 7 gmin wiejskich: Chmielno, Przodkowo, Przywidz, Sierakowice, Somonino, Stężyca, Sulęcyno. Wymienione gminy wchodzi w skład powiatu kartuskiego (8 gmin) oraz powiatu gdańskiego (gmina Przywidz).

Całkowita liczba mieszkańców obszaru LGD według stanu na 31.12.2020 r. wynosi 153 360 osób. Zakres oddziaływania każdego EFSI (EFRROW, EFS+, EFRR), z których współfinansowana będzie LSR odnosi się do całego obszaru LGD wskazanego w poniższej tabeli.

Tabela 2. Powierzchnia oraz liczba mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD w 2020 roku.

L.P.	Jednostka terytorialna	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców
1	Przywidz	129	5 971
2	Chmielno	79	7 727
3	Kartuzy	206	34 211
4	Przodkowo	85	10 485
5	Sierakowice	183	20 420
6	Somonino	112	11 008
7	Stężyca	161	10 964
8	Sulęcyno	131	5 643
9	Żukowo	164	46 931
Razem		1 250	153 360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej wskazano mapę obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin, która wskazuje jednoznacznie na spójność przestrzenną obszaru objętego LSR.

Rysunek 1. Mapa obszaru objętego LSR.

Źródło: Opracowanie własne.

O spójności społecznej, gospodarczej i środowiskowej obszaru LGD decydują przede wszystkim trzy istotne czynniki odróżniające region od innych terenów województwa pomorskiego:

a. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze - pierwszym z czynników decydujących o wewnętrznej spójności obszaru LGD są bardzo podobne uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze regionu, przez co cały obszar LGD pod względem geograficznym obejmuje teren zwany Szwajcarią Kaszubską – krainę wyodrębnioną ze względu na posiadane połączenie wybitnych walorów naturalnych i kulturowych. Zgodnie z fizyczno - geograficzną regionalizacją Polski, wg J. Kondrackiego, obszar LGD jest położony na terenie Pojezierza Kaszubskiego. Spójność obszaru dotyczy takich elementów jak znaczne deniwelacje terenu i wzniesienia nad poziomem morza, które w połączeniu z pięknymi krajobrazami i licznie występującymi jeziorami decydują o jego szczególnych walorach turystycznych. Obszar LGD należy do najbardziej

urozmaiconych geograficznie i wykazuje kilka specyficznych geograficznie cech wyróżniających go wśród pozostałych regionów województwa i kraju, czego dowodem jest m.in.:

- bogactwo wód powierzchniowych i podziemnych. Ogółem wody zajmują powierzchnię ponad 6 013 ha, co stanowi 4,81 % obszaru LGD,
- bogata i bardzo urozmaicona szata roślinna,
- ilość i różnorodność form prawnej ochrony przyrody. Według danych GUS obecnie na terenie LGD STK różnymi formami ochrony przyrody objęta jest połowa jego obszaru (tj. 63 096,20 ha).

b. Dziedzictwo kulturowe - drugim elementem decydującym o wewnętrznej spójności obszaru LGD jest jego dziedzictwo kulturowe i położenie w sercu Kaszub. W tym zakresie za najbardziej rdzenny obszar Kaszub, cechujący się największym odsetkiem ludności kaszubskiej uznaje się obszar centralnej części województwa pomorskiego obejmujący m.in. cały obszar LGD. Najważniejszym zaś wyznacznikiem tożsamości narodowej, czy etnicznej Kaszub jest kultura ze wszystkimi jej składnikami, która z uwagi na swoją odmienność i charakter stanowi obecnie drugie – obok walorów naturalnych – bogactwo i wyróżnik obszaru LGD. Na obszarze LGD najważniejszym przejawem kultury kaszubskiej jest język kaszubski (jedyne język regionalny w Polsce). Na terenie Szwajcarii Kaszubskiej występuje największa liczba ludności kaszubskiej w skali całego województwa – średnio w każdej z 9 gmin tego obszaru liczba ludności kaszubskiej stanowi ponad 80% mieszkańców. Ponadto kultywowane są w regionie takie elementy lokalnej kultury jak: haft kaszubski, wyroby ceramiczne, rzeźba i malarstwo na szkło, muzyka kaszubska, śpiew, taniec; lokalne kapele i zespoły ludowe, lokalne obrzędy ludowe, wytwarzanie i zażywanie tabaki, budownictwo drewniane, zrębowe lub ryglowe, kuchnia kaszubska.

c. Uwarunkowania rozwoju gospodarczego – o spójności obszaru LGD decydują także podobne uwarunkowania rozwoju związane z sytuacją gospodarczą. Należą do nich przede wszystkim:

- położenie w sąsiedztwie aglomeracji Trójmiasta – determinujące duży rynek zbytu (w tym usług turystycznych), a jednocześnie źródło dostępu do edukacji, kultury, handlu dla mieszkańców obszaru LGD,
- położenie komunikacyjne łączące obszar LGD poprzez sieć dróg i linii kolejowych z aglomeracją Trójmiasta,
- położenie w sąsiedztwie portu morskiego oraz portu lotniczego,
- niski poziom bezrobocia,
- słaby rozwój rolnictwa, determinowany przede wszystkim niekorzystnymi warunkami naturalnymi oraz rozdrobnionymi gospodarstwami rolnymi,
- objęcie obszarem LGD całego terenu powiatu kartuskiego (8 z 9 gmin terenu LGD), co determinuje prowadzenie jednolitej polityki rozwoju lokalnego np. w zakresie sieciowych produktów turystycznych, rozwoju przedsiębiorczości, itp.
- podobna struktura podmiotów gospodarczych pod względem ich wielkości, dominujących branż działalności oraz struktury formy prawnej prowadzenia działalności.

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

III.1. Dane z konsultacji społecznych, które wykorzystane zostały do opracowania LSR.

Do opracowania LSR wykorzystano przede wszystkim dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, z których zdecydowana większość stanowi badania własne przeprowadzone przez LGD. Dane te na bazie opisanych poniżej metod i narzędzi badawczych obejmowały następujące elementy:

- wyniki spotkania z przedstawicielami branży turystycznej i kultury,
- wnioski z przeprowadzonego spotkania z przedstawicielami NGO w formie warsztatów konsultacyjnych,
- wnioski z przeprowadzonych spotkań z przedstawicielami JST w formie warsztatów konsultacyjnych,
- wnioski z przeprowadzonych spotkań z przedstawicielami podmiotów świadczących usługi społeczne w formie warsztatów konsultacyjnych,
- wyniki prac zespołu roboczego powołanego ds. strategii,
- wnioski ze zorganizowanych spotkań z mieszkańcami obszaru LGD w każdej z gmin regionu w formie spotkań konsultacyjnych,
- wywiady indywidualne z wybranymi przedstawicielami społeczności lokalnej,
- wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców,
- wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych podmiotów świadczących usługi społeczne,
- analiza danych statystycznych, publikacji dotyczących obszaru LGD i procesu tworzenia LSR,
- wyniki badania ewaluacyjnego przeprowadzonego w formie ewaluacji ex-post wdrażania LSR w okresie programowania 2014-2020,
- uwagi składane przez mieszkańców do zamieszczonych do konsultacji projektów założeń strategii,
- wnioski z konferencji oraz debaty pt. „Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość”, skierowanych do przedsiębiorców,
- badanie dotyczące rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD pn. „Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość”.

Jednocześnie należy wskazać, że przedmiotowa Strategia nie została przygotowana przez podmiot zewnętrzny – w trakcie prac nad jej opracowaniem pracowali członkowie LGD, mieszkańcy, członkowie organów statutowych oraz pracownicy biura Stowarzyszenia.

III.2. Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR.

W trakcie prac nad Strategią bazowano na szerokim spectrum metod partycypacyjnych wykorzystywanych podczas konsultacji społecznych. W ich doborze posłużono się sprawdzonymi i polecanymi metodami, których charakterystykę przedstawiono w bazie dobrych praktyk zamieszczonej na stronie internetowej <https://partycypacjaobywatelska.pl>. Wybrane metody dobrano do specyfiki budowanej Strategii w taki sposób, aby zaangażować w proces jej tworzenia szerokie grono społeczeństwa, a jednocześnie uzyskać możliwie pełny obraz potrzeb i pożądanego kierunku rozwoju obszaru Szwajcarii Kaszubskiej. W trakcie prac nad LSR wykorzystano w tym zakresie 8 różnych, partycypacyjnych metod konsultacji: A - biały wywiad, B - badanie ankietowe, C - wywiad indywidualny, D - warsztaty konsultacyjne, E - spotkania konsultacyjne, F - zespół roboczy, G - ocena partycypacyjna, H - World Café. Poniższa tabela przedstawia matrycę wskazującą które z wymienionych powyżej metod konsultacji zostały wykorzystane na jakim etapie prac nad Strategią.

Tabela 3. Matryca metod partycypacyjnych.

Nr etapu	Etapy realizacji LSR	Metoda partycypacyjna (wg zestawienia powyżej)							
		A	B	C	D	E	F	G	H
I	Diagnoza i analiza SWOT								
II	Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania								
III	Opracowanie zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru								

IV	Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji								
V	Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR								

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z przedstawionego zestawienia na każdym etapie prac wykorzystano min. 4 różne metody partycypacyjne – zdecydowanie najwięcej (8) metod wykorzystano podczas procesu przygotowywania diagnozy i analizy SWOT – które to elementy stanowiły podstawę do dalszych prac nad Strategią. Szczegółowy opis każdej z zastosowanych metod partycypacyjnych wraz z opisem przeprowadzonych konsultacji społecznych ze społecznością lokalną przedstawiono w punkcie „III.4.” przedmiotowego rozdziału.

III.3. Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji.

Szczegółowe wnioski z konsultacji społecznych opisanych w przedmiotowym rozdziale zostały zawarte w poszczególnych rozdziałach Strategii, w tym w diagnozie, analizie SWOT czy opisie celów i przedsięwzięć. Na etapie tworzenia Strategii przeprowadzono analizę wniosków z konsultacji pod kątem ich przydatności, decydując o ich przyjęciu lub odrzuceniu – analizę tą przeprowadzono przede wszystkim podczas prac powołanego zespołu roboczego ds. Strategii, który zajmował się założeniami LSR na każdym kluczowym etapie przygotowania Strategii. Poniżej przedstawiono główne wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji społecznych, ze szczególnym nastawieniem na wskazanie wniosków przyjętych lub odrzuconych – szczegółowe wnioski z konsultacji, które zostały przyjęte na potrzeby LSR znajdują się w opisie diagnozy stanu obecnego. Podczas prac nad Strategią, na każdym ich etapie, dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji społecznych dotyczących tegoż etapu. Biorąc pod uwagę, że konsultacje były głównym źródłem danych na potrzeby opracowania Strategii, starano się w możliwie maksymalny sposób uwzględniać płynące z nich wnioski. Odrzucenie wniosków następowało natomiast głównie w przypadku ich niezgodności z zasadami RLKS – co powodowało, że wnioski te nie mogłyby zostać zrealizowane w ramach Strategii oraz w przypadku, gdy wnioski czy postulaty zgłaszane przez mieszkańców były wzajemnie sprzeczne.

W pierwszym z wymienionych przypadków wnioski wskazywały np. na potrzebę dofinansowania wprost instalacji OZE, w tym instalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła, wsparcia kosztów bieżących funkcjonowania przedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych (szczególnie przedstawiciele NGO zwracali uwagę na problem braku środków finansowanych na pokrycie kosztów administracyjnych), ustalenia innej struktury podziału środków na poszczególne przedsięwzięcia finansowane z FEP niż wynika to z zapisów Regulaminu konkursu czy przeznaczenia środków na ogólny rozwój przedsiębiorczości niezależnie od branży – kwestie te zostały odrzucone z uwagi na ich niezgodność formalną z programami finansującymi – podobnie postąpiono w przypadku innych wniosków tego typu. W drugim z analizowanych uwarunkowań podczas konsultacji społecznych ich uczestnicy zgłaszali często sprzeczne z sobą kwestie, które następnie w drodze konsensusu lub głosowania zostały rozstrzygnięte. Zasadniczym tematem w tym zakresie był dylemat co do ukierunkowania Strategii np. w tematyce wspierania gospodarstw agroturystycznych czy podziału budżetu finansowanego z WPR na poszczególne przedsięwzięcia dotyczące przedsiębiorczości.

Wskazując na wnioski z konsultacji społecznych stanowiące niejako „kamienie milowe”, które zadecydowały o kształcie Strategii, należy wymienić przede wszystkim takie kwestie jak:

- uznanie osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz opiekunów tych grup osób za grupy będące w trudnej sytuacji i zagrożone wykluczeniem społecznym,
- ukierunkowanie branżowe Strategii związane z przedsiębiorczością (wspieranymi branżami działalności gospodarczej),
- wyszczególnienie najważniejszych kwestii, ujętych w formie preferencji w części przedsięwzięć, które będą miały w przyszłości odzwierciedlenie w postaci kryteriów wyboru operacji,
- uchwycenie zintegrowanego charakteru Strategii zarówno w sensie branżowym (np. interakcja na linii podmioty prywatne – instytucje społeczne), jak i przestrzennym (np. budowa sieci kąpielisk).

II.4. Podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną.

Poniżej przedstawiono charakterystykę przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną wskazując na zastosowaną w każdym przypadku metodę partycypacji oraz skalę i zakres konsultacji:

Biały wywiad – przedmiotową metodę partycypacyjną wykorzystano na etapach tworzenia LSR nr: I i IV (zgodnie z powyższą tabelą). W tym zakresie dokonano analizy informacji pochodzących z publicznych danych statystycznych, w tym bazy danych statystycznych GUS oraz profesjonalnych opracowań i publikacji dotyczących obszaru LSR oraz problematyki tworzenia Strategii. Jednocześnie na potrzeby przygotowania planu komunikacji oraz zasad monitoringu i ewaluacji dokonano analizy wyników badania ewaluacyjnego „Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie pomorskim w latach 2014-2020 - Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby” oraz profesjonalnych opracowań dotyczących metodologii realizacji tych zagadnień. Ponadto w dziale dotyczącym przedsiębiorczości posłużono się wynikami badania pn. „Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość”, które stanowi m.in. szczegółową analizę stanu rozwoju gospodarki regionu.

Badanie ankietowe – Metodę tą wykorzystano trzykrotnie podczas przygotowywania Strategii zarówno w formie ankiet PAPI i CAWI, a jej wyniki zostały wykorzystane na etapach budowy Strategii nr: I, II, III, V:

- podczas przeprowadzania ogólnych badań ankietowych wśród lokalnej społeczności, dotyczących kwestii diagnozy stanu obecnego, analizy SWOT, celów rozwoju i preferencji dla operacji finansowanych z LSR – w tym zakresie przeprowadzono badania w 2022 roku; badania miały formę zarówno ankiet papierowych, jak i elektronicznych za pomocą kwestionariusza on-line (142 ankiety). Na potrzeby LSR wykorzystano także wyniki badań ankietowych prowadzonych sukcesywnie (poza latami 2020-2021 – z uwagi na pandemię COVID-19) przez LGD w ramach procesu ewaluacji wewnętrznej (277 ankiet),
- podczas przeprowadzenia badania ankietowego on-line organizacji pozarządowych z terenu LGD, które skierowano do wszystkich NGO będących w bazie organizacji prowadzonej przez Starostwo Powiatowe w Kartuzach oraz Urząd Gminy Przywidz (ankiety wysłano do wszystkich organizacji – uzyskano 24 ankiety zwrotne),
- podczas przeprowadzenia badania ankietowego w wersji papierowej organizacji z terenu LGD, zajmujących się problematyką usług społecznych, w tym: gminnych ośrodków pomocy społecznej, NGO, spółdzielni socjalnych (12 ankiet).

Wywiad indywidualny – przeprowadzone wywiady indywidualne stanowiły część procesu konsultacyjnego przeprowadzonego na przełomie 2022 i 2023 roku - w tym zakresie przeprowadzono wywiady wśród liderów lokalnej społeczności obszaru LGD działających w takich dziedzinach jak: branża turystyczna, przetwórstwo lokalnych produktów, usługi społeczne czy ochrona przyrody (9 wywiadów). Badanie przeprowadzili pracownicy biura LGD. Wyniki przeprowadzonych wywiadów indywidualnych zostały wykorzystane na etapach budowania LSR nr: I, II.

Warsztaty konsultacyjne – metoda warsztatów konsultacyjnych została wykorzystana kilkakrotnie podczas prac nad przygotowywaniem LSR w odniesieniu do etapów budowy Strategii nr: I, III, IV, V. Metodą tą przeprowadzono następujące konsultacje społeczne:

- spotkanie warsztatowe z przedstawicielami sektora organizacji pozarządowych z terenu LGD – jednodniowe spotkanie przeprowadzono w 2022 roku (udział w spotkaniu wzięło 25 osób),
- spotkania z przedstawicielami JST z terenu działania LGD – przeprowadzono trzy jednodniowe spotkania w 2022 i 2023 roku – w spotkaniach wzięli udział przedstawiciele każdego samorządu gminnego z terenu LGD oraz reprezentant Powiatu Kartuskiego (w spotkaniu każdorazowo wzięli udział przedstawiciele wszystkich 10 JST tj. 9 gmin oraz Powiatu Kartuskiego),
- spotkania z przedstawicielami podmiotów świadczących usługi społeczne - przeprowadzono w sumie dwa jednodniowe spotkania w 2022 roku – w spotkaniach wzięli udział przedstawiciele NGO oraz GOPS/MOPS z terenu LGD (w sumie w spotkaniach udział wzięły 34 osoby – przeważająca część uczestników wzięła udział w dwóch spotkaniach),

Spotkania konsultacyjne – metodą tą przeprowadzono spotkania z mieszkańcami obszaru LGD zorganizowane w każdej z 9 gmin regionu (w spotkaniach w sumie wzięły udział 94 osoby). Tym samym zorganizowano 9 spotkań, na które przewidziano otwarty nabór uczestników. Spotkania zostały przeprowadzone w 2022 roku i

wzięły w nich udział osoby z terenu wszystkich gmin. Informacje i materiał zebrany podczas tych spotkań został wykorzystany na potrzeby budowy Strategii na etapach nr: I, II i V.

Zespół roboczy - Zespół roboczy ds. przygotowania LSR został powołany w połowie 2022 roku. W skład zespołu weszli liderzy społeczności lokalnej z każdej z gmin obszaru LGD oraz przedstawiciele Zarządu i Biura LGD. W sumie Zespół odbył 3 spotkania jednodniowe oraz prowadził bieżące konsultacje on-line założeń Strategii. Prace Zespołu obejmowały cały zakres budowy Strategii i odnosiły się do każdego etapu jej budowy (w skład Zespołu weszło 14 osób).

Ocena partycypacyjna – ocena partycypacyjna została wykorzystana do przeprowadzenia części spotkań Zespołu roboczego powołanego do przygotowania założeń LSR – metodą tą przeprowadzono 2 spotkania Zespołu w 2023 roku. Spotkania miały na celu dokonanie analizy wyników badań ankietowych i wywiadów indywidualnych oraz spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych wśród lokalnej społeczności i na ich bazie określenie założeń LSR.

World Café – przedmiotową metodę wykorzystano do przeprowadzenia warsztatów z przedsiębiorcami działającymi w branży usług turystycznych i kultury (w spotkaniu wzięło udział 16 osób). Przeprowadzono w tym zakresie jednodniowe warsztaty w 2023 roku. Informacje i materiał zebrany podczas tych spotkań został wykorzystany na potrzeby budowy Strategii na etapach nr: I i II.

W konsekwencji w proces konsultacji byli zaangażowani przedstawiciele wszystkich trzech sektorów: publicznego, gospodarczego oraz społecznego. Należy wskazać, że osoby które wzięły udział w konsultacjach opisanych w powyższych punktach obejmują szerokie spectrum podmiotów i branż – LGD starała się zaangażować w proces budowy Strategii szeroki wachlarz podmiotów i osób mających wpływ na rozwój lokalny. W pracach nad LSR wzięli w konsekwencji udział przedstawiciele np. Ochotniczych Straży Pożarnych, Kół Gospodyń Wiejskich, sołtysi, inne organizacje pozarządowe działające w różnych sferach życia społecznego, przedsiębiorców różnych branż, rolników, osoby prywatne, podmiotów zajmujących się usługami społecznymi i ekonomią społeczną, reprezentanci instytucji kultury, radni rad gmin i powiatu. Aktywny udział szerokiego grona przedstawicieli różnych środowisk spowodował, że osoby biorące udział w pracach nad LSR były reprezentatywne dla społeczności lokalnej, przez co należy wskazać, że opracowana LSR uwzględni interesy wszystkich grup mieszkańców i podmiotów z obszaru LGD.

O konsultacjach z mieszkańcami dotyczącymi przygotowania LSR informowano m.in. poprzez zamieszczanie ich na stronie internetowej LGD oraz stronach internetowych każdej z gmin obszaru objętego LSR. Jednocześnie informacje w tej kwestii przekazano do urzędu każdej z gmin z prośbą o zamieszczenie ich na tablicach ogłoszeń oraz słupach ogłoszeniowych, zarówno gminnych, jak i sołeckich.

LGD będzie dążyć do stałego zaangażowania lokalnej społeczności także na etapie wdrażania Strategii w życie. W tym zakresie w opracowanym Planie komunikacji STK przewidziało szereg działań animacyjnych i informacyjnych, które mają na celu informowanie szerokiego grona odbiorców o realizacji Strategii na etapie jej wdrażania. W Planie opracowano szereg różnorodnych i kompleksowych działań, skierowanych i dopasowanych do różnego grona odbiorców, tak aby wszyscy zainteresowani niezależnie od wieku, płci, wykształcenia, niepełnosprawności itp. mieli równy dostęp do wiedzy i równy wpływ na wdrażanie LSR w życie. W tym zakresie w Planie komunikacji zastosowano alternatywne kanały komunikacji, aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych – Plan zawiera w konsekwencji zarówno tradycyjne formy dotarcia do mieszkańców, jak i formy nowoczesne, oparte o internet i media społecznościowe.

Jednocześnie w trakcie procesu wdrażania Strategii w życie LGD będzie w ramach procedury monitoringu i ewaluacji wewnętrznej weryfikować skuteczności stosowanych form komunikacji ze społecznością lokalną i reagować na ewentualne działania, które okażą się nieskuteczne. Sposobami oceny będzie bieżące badanie jakości działań informacyjnych (szkoleń/warsztatów) oraz efektywności w dotarciu do odbiorców poszczególnymi kanałami np. za pośrednictwem newslettera. W przypadku negatywnej oceny któregokolwiek z działań, LGD przystąpi do korekty Planu komunikacji.

Ponadto jeśli w wyniku przeprowadzonej weryfikacji, któraś z zastosowanych metod okaże się nieskuteczna, STK będzie dążyć do zwiększenia ilości użytych narzędzi komunikacji, ponad minimum wskazane w Planie komunikacji.

III.5. Partycypacja w budowaniu partnerstwa LGD

Należy podkreślić, że relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR będą oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji. Przejawiać się będą one w zasadach funkcjonowania LGD, które przewidują m.in.:

- a. różnorodne formy komunikacji (nie tylko formalne) – LGD prowadzi ze swoimi członkami różne formy komunikacji – w tym nie tylko formalne związane z udziałem w WZ². W ramach m.in. zachęta do zgłaszania nowych pomysłów dotyczących działalności STK, LGD:
 - zorganizuje w okresach rocznych lub dwuletnich wyjazd studyjny dla zainteresowanych członków, którego celem będzie m.in. integracja lokalnej społeczności, podczas której członkowie mogą w sposób nieformalny zgłaszać swoje opinie i pomysły dotyczące działalności Stowarzyszenia,
 - utworzy grupę na Facebooku dla członków LGD w ramach której jej uczestnicy będą mogli wypowiadać się na bieżące tematy dotyczące działalności STK i która będzie formą szybkiego i bieżącego kontaktu Biura i Zarządu Stowarzyszenia z jego członkami,
 - tak jak dotychczas w przypadku konieczności przeprowadzenia nieformalnych konsultacji z członkami, Biuro LGD za pośrednictwem poczty elektronicznej (maili) skierowanej do wszystkich członków STK będzie miało możliwość szybkiego kontaktu poza oficjalnymi spotkaniami,
- b. kolegialny sposób podejmowania decyzji (wypracowanie oraz częste korzystanie z formuły pośredniej między decyzją Prezesa Zarządu a uchwałą Walnego Zgromadzenia) – zgodnie z zapisami art. 25 pkt. 6 Statutu STK Zarząd „powołuje i rozwiązuje komisje problemowe, zespoły badawcze i inne formy organizacyjne przydatne dla działalności Stowarzyszenia”. Tym samym Statut zakłada możliwość prac nad podejmowaniem decyzji dotyczących działalności Stowarzyszenia w sposób kolegialny, przy zaangażowaniu szerokiego grona członków – przed podjęciem finalnej decyzji przez Walne lub Zarząd. Zarząd LGD w ramach wdrażania niniejszej Strategii planuje szeroko skorzystać z tej możliwości. Już na etapie przygotowywania niniejszej LSR powołano Uchwałą Zarządu Zespół ds. przygotowania Strategii. Podobnie Zespół ds. przygotowania Strategii będzie brał udział w opracowaniu kryteriów wyboru operacji dla każdego z przedsięwzięć oraz procedur wyboru operacji. W trakcie wdrażania LSR Zarząd będzie – zarówno z własnej inicjatywy, jak i na wniosek członków – korzystał z możliwości powoływania w/w np. komisji/zespołów na potrzeby podejmowania decyzji co do ważnych dla Stowarzyszenia i wdrażania Strategii kwestii,
- c. stosowanie zasady, iż Walne Zgromadzenie Członków jest zwoływane także na wniosek dość wąskiej grupy członków LGD – zgodnie z zapisami art. 23 pkt 3c Statutu, nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków zwoływane jest przez Zarząd m.in. na wniosek 1/3 ogółu członków Stowarzyszenia. Tym samym członkowie mogą w przystępny sposób zwoływać Walne i inicjować podejmowanie ważnych decyzji dla LGD,
- d. ograniczenie zakresu czynności, co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji/uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD – w art. 25 Statutu Stowarzyszenia wskazano zamknięty katalog 13 zakresów kompetencji Zarządu LGD – pozostałe kompetencje dotyczące funkcjonowania STK leżą w gestii Walnego, czyli ogółu członków Stowarzyszenia. Tym samym Statut zawiera wprost ograniczony zakres czynności co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji/uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD,
- e. otwartość na inicjatywy członków LGD (możliwość zgłaszania propozycji/inicjatyw przez członków LGD dot. funkcjonowania LGD i wdrażania LSR, zachęta do ich zgłaszania) – w przypadku najważniejszych decyzji dotyczących działalności STK członkowie w liczbie min. 1/3 ogółu członków Stowarzyszenia mają prawo zawnieć o zwołanie Walnego Zgromadzenia Członków. Ponadto zgodnie z zapisami art. 22 Statutu WZ m.in. zatwierdza kierunki działania Stowarzyszenia oraz plan finansowy Stowarzyszenia na dany rok budżetowy. Na bazie tych zapisów corocznie – na koniec każdego roku kalendarzowego – Zarząd zwołuje WZ podczas którego, szczegółowo omawia proponowany Plan działania oraz Plan finansowy na kolejny rok kalendarzowy – plany te są następnie dyskutowane i zatwierdzane kolegialnie przez Walne. Przed terminem WZ Biuro LGD przesyła Plan

² Walne Zgromadzenie Członków STK

działania oraz Plan finansowy do wszystkich członków celem wcześniejszego zapoznania się i wnoszenia uwag. Taka procedura jest praktykowana od początku działalności STK i będzie kontynuowana w trakcie wdrażania przedmiotowej Strategii w życie,

- f. zasada informowania o wyniku weryfikacji propozycji/inicjatywy zgłoszonej przez członka LGD z uzasadnieniem tego wyniku – w przypadku zarówno formalnego prowadzenia konsultacji z członkami, jak i propozycji/inicjatyw zgłoszonych przez członków w sposób indywidualny/poza formalny, LGD tak jak dotychczas będzie każdorazowo informowała o wyniku weryfikacji zgłaszanych pomysłów. W tym zakresie odpowiedź będzie oparta o zasadę, że forma informacji będzie adekwatna do formy przedstawienia w/w propozycji. Jednocześnie osoby zgłaszające swoje inicjatywy otrzymają odpowiedź w terminie natychmiastowym po podjęciu decyzji przez odpowiedni organ co do rozpatrzenia tych propozycji. W przypadku konsultacji publicznych ich wyniki wraz z odniesieniem się do zgłaszanych uwag zostaną opublikowane na stronie internetowej LGD. W przypadku inicjatyw zgłaszanych indywidualnie ich autorzy zostaną poinformowani o stanowisku STK w formie mailowej/listownej – adekwatnie do formy zwrócenia się z inicjatywą.

W związku z wyznaczoną definicją innowacyjności, która będzie premiowała operacje innowacyjne w ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej”, LGD przewiduje także prowadzenie działań związanych z animacją społeczności na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych w w/w zdefiniowanym obszarze. W tym zakresie LGD zamierza promować twórcze podejście do rozwoju lokalnej kultury, w tym kultury kaszubskiej i zarówno edukować, jak i informować lokalną społeczność o przykładach i sposobach tworzenia nowych elementów kultury. Działania te będą oparte o dwie metody:

- a. W ramach przedsięwzięcia „Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD” STK zamierza prowadzić działania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym dotyczące m.in. innowacyjnych form rozwoju lokalnej kultury. Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia wynika wprost m.in. ze stopniowego zaniku, zwłaszcza wśród ludzi młodych, kultywowania tradycyjnych elementów kultury kaszubskiej, w tym umiejętności posługiwania się językiem kaszubskim. W ramach przedsięwzięcia planowane są tym samym m.in. wymiana doświadczeń z innymi regionami w kraju i za granicą związana z innowacyjnymi formami rozwoju tradycyjnych kultur lokalnych czy edukacja i informacja o aktualnych trendach dotyczących promocji, designu, itp. z wykorzystaniem elementów związanych z lokalną kulturą. Działania tego typu będą przede wszystkim skierowane do ludzi młodych tak, aby zachęcić ich do kultywowania lokalnych tradycji w nowoczesny, atrakcyjny sposób,
- b. W ramach Zarządzania LSR i opracowanego Planu komunikacji STK będzie aktywizować i animować lokalną społeczność m.in. do aplikowania o środki na innowacyjne operacje w ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej”. W tym zakresie celem LGD jest dofinansowanie jak największej liczby innowacyjnych projektów, związanych z lokalną kulturą. STK zamierza promować innowacyjne projekty w ramach prowadzonych działań animacyjnych, zarówno w rozumieniu promocji dotychczas dofinansowanych innowacyjnych operacji, jak i zachęcać lokalną społeczność do aplikowania na wdrażania tego typu projektów.

W konsekwencji planowane metody wdrożenia zdefiniowanych innowacji w ramach w/w definicji będą obejmowały:

- zachęty w postaci punktacji w ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej” operacji spełniających definicję innowacji,
- wymiana doświadczeń z innymi regionami w województwie, kraju i za granicą w zakresie nowoczesnych form wykorzystania tradycyjnych elementów lokalnej kultury (w ramach przedsięwzięcia „Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD”),
- promocja dobrych praktyk dotyczących realizacji innowacyjnych, twórczych operacji związanych z rozwojem, kultywowaniem lokalnej kultury (zrealizowanych zarówno w okresie programowania 2014-2020, jak i z niniejszej Strategii) - w ramach Zarządzania LSR, np. podobnie jak w okresie programowania 2014-2020 za pośrednictwem mediów społecznościowych i strony internetowej LGD oraz bezpośrednich spotkań z lokalną społecznością,

- animowanie do realizacji innowacyjnych operacji związanych z lokalną kulturą podczas organizowanych w ramach Planu komunikacji szkoleń/warsztatów dla potencjalnych wnioskodawców.

Zastosowanie powyższych metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji ma na celu uzyskanie bezpośredniego wpływu na rozwój obszaru LSR w postaci:

- realizacji jak największej liczby operacji innowacyjnych w ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej”, polegających na inicjacji projektów mających twórczy charakter, tj. prowadzących do tworzenia nowego elementu lokalnej kultury,
- zwiększenia liczby osób na terenie LGD (w tym ludzi młodych) zajmujących się bezpośrednim propagowaniem i rozwojem lokalnej kultury (twórców ludowych),
- wprowadzenia do lokalnej kultury jak największej liczby działań ukierunkowanych na połączenie tradycji z nowoczesnością, w celu uatrakcyjnienia lokalnej twórczości kulturalnej dla ostatecznego odbiorcy i zwiększenia atrakcyjności lokalnej kultury jako jednego z dwóch elementów identyfikujących markę Szwajcarii Kaszubskiej,
- zwiększenia aktywności NGO w sferze propagowania i rozwoju lokalnej kultury, w tym kultury kaszubskiej,
- nawiązania współpracy zarówno wewnątrzregionalnej, jak i z partnerami/regionami z zewnątrz w zakresie wymiany doświadczeń związanych z propagowaniem lokalnych kultur.

Podobne działania LGD zamierza podejmować w ramach wzmocnienia partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR oraz rozwinięcia współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD. W celu zwiększenia zainteresowania realizacją projektów partnerskich planowana jest np. promocja projektów współpracy i korzyści z nich płynących oraz promocja partnerstwa LGD, w tym animowanie do współpracy członków, wspólna promocja regionu, wspólne decydowanie o kierunkach rozwoju lokalnego, itp. W celu zachęcenia do realizacji operacji w partnerstwie STK:

- a. stworzy bank projektów/dobrych praktyk, w tym operacji partnerskich, które zostały zrealizowane w okresie 2014-2020 przez LGD oraz w ramach przedmiotowej Strategii przez podmioty z terenu LGD; baza zostanie zamieszczona na stronie LGD i będzie promowana na portalach społecznościowych Grupy,
- b. będzie prowadziło animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne, itp. – LGD w ramach Planu komunikacji będzie prowadziła szkolenia, warsztaty, spotkania informacyjne podczas których będzie zachęcała potencjalnych wnioskodawców do realizacji operacji w partnerstwie, zwracając uwagę na korzyści płynące z realizacji wspólnych przedsięwzięć,
- c. kontynuując działania prowadzone w okresie 2014-2020 LGD będzie zachęcała do wzajemnej współpracy i integracji lokalnej społeczności – w ramach działań przewidzianych do realizacji w LSR z innych środków niż RLKS (np. środków KSOW) STK będzie organizować wyjazdy studyjne po terenie LGD pokazujące najciekawsze inicjatywy związane przede wszystkim z turystką i kulturą jakie mają miejsce w regionie, zachęcając autorów tych inicjatyw oraz lokalną społeczność biorącą udział w wyjazdach do sieciowania i nawiązywania wzajemnej współpracy - zarówno na poziomie formalnym (wspólne operacje), jak i nieformalnym,
- d. na etapie przygotowywania oraz zmian LSR umożliwi zgłaszanie pomysłów na realizację nowych projektów przez podmioty z terenu LSR w ramach Strategii (także w partnerstwie), lub zgłaszania pomysłów/inicjatyw realizacji projektów wykraczających poza LSR, które mogą stać się przesłanką do realizacji operacji zarówno w ramach wdrażania Strategii, jak i z innych źródeł UE. Jednocześnie LGD zapewni informowanie o wyniku dokonanej przez LGD weryfikacji zgłoszonej propozycji/inicjatywy z uzasadnieniem tego wyniku na stronie internetowej LGD,
- e. przewidzi otwarte konsultacje nowych pomysłów na realizację m.in. operacji partnerskich przez podmioty z terenu LGD podczas konsultacji zmian LSR,
- f. w ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej” preferowane będą (na poziomie kryteriów wyboru) operacje realizowane w partnerstwie min. 2 podmiotów.

III.6. Aktywizacja ludzi młodych i seniorów.

W LSR uwzględniono zwiększenie aktywności społecznej ludzi młodych (do 25 roku życia) poprzez realizację operacji na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym działań integrujących i animujących. Działania tego typu założono na dwóch poziomach, dotyczących sposobu dotarcia do ludzi młodych i zachęcenia ich do udziału w realizacji LSR oraz poprzez same działania, które będą realizowane w ramach wdrażania Strategii:

- a. Bezpośrednia animacja ludzi młodych w ramach Planu komunikacji i Zarządzania LSR – LGD w ramach opracowanego Planu komunikacji dobrała formy komunikacji w taki sposób, aby dotrzeć także do jak największej liczby ludzi młodych, poinformować ich i zachęcić do udziału we wdrażaniu Strategii. W tym zakresie – z uwagi na specyficzne i charakterystyczne źródła z jakich korzystają młodzi w zakresie dotarcia do informacji oraz stosowane przez nich formy komunikacji - ukierunkowano się na działania wykorzystujące m.in. nowoczesne, elektroniczne formy przekazu, w postaci:
 - portali społecznościowych – STK posiada obecnie profile na portalach Facebook oraz Instagram, które będą służyły jako platformy komunikacji ze społecznością lokalną,
 - korespondencja mailowa – tak jak dotychczas będzie stanowiła jedną z głównych form kontaktu z zarówno członkami LGD, jak i innymi osobami/podmiotami, w zakresie informowania o wdrażaniu LSR. STK posiada bazę adresów mailowych członków oraz innych osób zainteresowanych wdrażaniem Strategii, która będzie sukcesywnie powiększana w trakcie okresu programowania 2021-2027,
 - newsletter - LGD mając pozytywne doświadczenia w wykorzystywaniu newslettera do przekazywania najważniejszych informacji z działalności LGD, będzie korzystało z tego środka komunikacji elektronicznej także w ramach wdrażania przedmiotowej LSR,
 - publikacje na stronie internetowej LGD/ogłoszenia/informacje na lokalnych portalach informacyjnych – doświadczenia z okresu programowania 2014-2020 wskazują, że informacje zamieszczane na stronie www są najbardziej efektywną formą informowania o działalności LGD. Jednocześnie dynamiczne zmiany na rynku mediów lokalnych w ostatnich latach wskazują, że najbardziej poczytnymi mediami są obecnie nie prasa drukowana, ale internetowe portale informacyjne.
- b. Wdrażanie LSR – LGD zaplanowała w ramach Strategii działania ukierunkowane przede wszystkim na potrzeby ludzi młodych:
 - przedsięwzięcie „Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu” zostanie nakierunkowane na odbiorców, którymi będą m.in. osoby młode. W tym zakresie, w preferencjach, w ramach przedmiotowego kryterium założono premiowanie operacji (na poziomie kryteriów wyboru) związanych z realizacją działań edukacyjnych i informacyjnych o ochronie posiadanych walorów środowiskowych, które będą skierowane do ludzi młodych³. Konsultacje społeczne wskazały bowiem, że najbardziej efektywnymi działaniami w zakresie edukacji ekologicznej są działania skierowane do najmłodszych części społeczeństwa poprzez zaszczepienie w nich od najmłodszych lat idei odpowiedzialności za istniejące walory przyrodnicze,
 - w ramach Zarządzania LSR (Planu komunikacji) STK będzie aktywizować i animować przede wszystkim ludzi młodych do aplikowania o środki na innowacyjne operacje w ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej”. W tym zakresie zastosowano formy komunikacji, które są ukierunkowane na jak najszersze dotarcie do ludzi młodych, tj.: promocja dobrych praktyk związanych z realizacją innowacyjnych, twórczych operacji związanych z rozwojem, kultywowaniem lokalnej kultury (za pośrednictwem mediów społecznościowych i/lub strony internetowej LGD), animowanie do realizacji innowacyjnych operacji związanych z lokalną kulturą podczas organizowanych w

³ W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia jako wnioskodawców wskazano NGO – stąd preferencja będzie dotyczyła sytuacji gdy grupą docelową realizowanych operacji będą co najmniej w 50% osoby młode

ramach Planu komunikacji szkoleń/warsztatów dla potencjalnych wnioskodawców, które będą ukierunkowane przede wszystkim na udział ludzi młodych.

Opisane działania zaplanowane do realizacji w ramach LSR, skierowane do ludzi młodych uwzględniają zawartą w diagnozie analizę obecnej oferty, jaka jest dostępna dla tej grupy mieszkańców i są z nią komplementarne (np. z działaniami realizowanymi przez samorzządy gmin w zakresie infrastruktury rekreacyjnej).

W LSR założono także aktywizację seniorów, która będzie odbywała się na dwóch poziomach związanych z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR:

- a. Włączanie seniorów poprzez członkostwo w Zarządzie – obecnie w składzie Zarządu znajduje się 1 osoba w wieku powyżej 60 lat,
- b. Realizacji operacji na rzecz seniorów – mając na uwadze informacje i dane zawarte w diagnozie, w ramach LSR wyznaczono do realizacji Cel II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej, który w całości ukierunkowany jest (bezpośrednio lub za pośrednictwem preferencji) na wsparcie seniorów. W tym zakresie:
 - w ramach przedsięwzięć: „Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” oraz „Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” zastosowano preferencje, które będą miały przełożenie na kryteria wyboru projektów, preferujące operacje skierowane do seniorów. W tym zakresie możliwy będzie do realizacji pełny wachlarz kompleksowych przedsięwzięć polegających na realizacji usług społecznych oraz tworzeniu infrastruktury społecznej zaspokajających potrzeby seniorów, np. kluby seniora, uniwersytety III wieku czy np. opiekę wychnieniową dla opiekunów seniorów,
 - w ramach przedsięwzięcia „Rozwój usług „srebrnej gospodarki” założono do realizacji projekty skierowane na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych związanych ze świadczeniem usług dla seniorów,
- c. Realizacja działań aktywizujących seniorów w kwestii aplikowania o środki w ramach LSR – działania tego typu będą realizowane w ramach Planu komunikacji. Wyodrębniono seniorów (jako jedną z grup w niekorzystanej sytuacji), jako jedną z grup docelowych Planu dla której przewidziano działania związane z zachęceniem do aplikowania o środki w ramach LSR. Zachęty te będą dotyczyły przede wszystkim przedsięwzięcia „Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” w ramach którego, LGD będzie zachęcała seniorów do aplikowania o środki na zarówno działania aktywizujące ich lokalne środowisko (np. zrzeszanie się w kluby seniora), jak i na działania związane np. z usługami wsparcia dziennego seniorów.

III.7. Działania polegające na informowaniu lokalnej społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji lub o możliwości korzystania z efektów tych działań.

LGD w ramach Zarządzania LSR będzie także prowadziła działania polegające na informowaniu lokalnej społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji lub o możliwości korzystania z efektów tych działań. W tym zakresie LGD:

- a. w ramach Planu komunikacji będzie prowadziło szkolenia, warsztaty, spotkania informacyjne, podczas których będzie informowała mieszkańców regionu o możliwości udziału w działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz opiekunów tych grup osób,
- b. stworzy bank projektów/dobrych praktyk, w tym operacji skierowanych do osób w niekorzystnej sytuacji, które będą realizowane w ramach przedmiotowej Strategii przez podmioty z terenu LGD; baza zostanie zamieszczona na stronie LGD i będzie promowana na portalach społecznościowych Grupy. Baza będzie m.in. promowała możliwość udziału w działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji oraz informowała o możliwości korzystania z efektów tych działań,
- c. zaplanowała w Planie komunikacji realizację działań aktywizujących osoby w niekorzystnej sytuacji w kwestii aplikowania o środki w ramach LSR. Wyodrębniono grupy w niekorzystnej sytuacji jako jedną z grup docelowych Planu, dla której przewidziano działania związane z informowaniem i zachęceniem do aplikowania o środki w ramach LSR. Zachęty te będą dotyczyły przede wszystkim

przedsięwzięć: „Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” oraz „Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”. W tym zakresie forma i treść tych działań zostanie dopasowana do specyfiki tych grup odbiorców – zgodnie z zapisami Planu komunikacji.

III.8. Zasady horyzontalne.

LGD zapewni, aby w całym procesie przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji Strategii uwzględnione zostały zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060. W tym zakresie STK zapewni przestrzeganie zasad horyzontalnych na etapie zarówno przygotowania, jak i wdrażania Strategii; jednocześnie zasady te będą przestrzegane także na poziomie Zarządzania LSR, tj.:

- a. Zasada poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. LGD zapewni przestrzeganie praw podstawowych UE określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. U. UE 2016/C 202/02) w postaci: godności, wolności, równości, solidarności, praw obywatelskich i wymiaru sprawiedliwości.

W procesie tworzenia oraz wdrażania Strategii LGD skoncentruje się przede wszystkim na uwzględnieniu praw podstawowych, takich jak: prawa człowieka, wolność wyznania, wolność zgromadzeń i wolność słowa. Zgodnie z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, każda osoba ma prawo do równości wobec prawa, bez dyskryminacji ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, przekonania polityczne lub jakąkolwiek inną cechę. Wszyscy mieszkańcy obszaru LGD, bez względu na ich pochodzenie, wiek, płeć, orientację seksualną, religię czy przekonania polityczne, powinni mieć równe szanse i prawa do rozwoju i udziału w życiu społecznym. Podczas wdrażania Strategii uwzględnione będą również kwestie poszanowania praw człowieka, w tym praw migrantów i uchodźców. Ważnym elementem Strategii będzie również monitoring przestrzegania praw podstawowych, co pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i ich ewentualne modyfikacje. Wprowadzenie działań uwzględniających poszanowanie praw podstawowych pozwoli na budowanie bardziej demokratycznego, wolnego i otwartego społeczeństwa na obszarze wiejskim objętych LSR,

- b. zasada równości kobiet i mężczyzn: w celu zagwarantowania przestrzegania zasad horyzontalnych UE dotyczących równości płci, LGD wprowadziła kilka działań w ramach zarówno przygotowania jak i wdrażania LSR, które zapewnią spełnienie powyższej zasady, tj.:

- Analiza sytuacji kobiet i mężczyzn na obszarze LGD – na etapie przygotowywania LSR została przeprowadzona analiza uwzględniająca różnice między kobietami i mężczyznami w zakresie dostępu do zasobów, edukacji, zatrudnienia, przedsiębiorczości, usług społecznych i innych ważnych obszarów. Analiza stanowi integralną część diagnozy i miała na celu identyfikację obszarów, gdzie należy podjąć działania na rzecz równości płci.
- LGD włączy perspektywę płci do planowania i wdrażania Strategii na wszystkie etapach tworzenia i wdrażania strategii, od analizy sytuacji, poprzez planowanie działań i alokowanie środków, po monitorowanie i ocenę postępów. Działania te będą uwzględniały potrzeby i priorytety zarówno kobiet, jak i mężczyzn.
- LGD w trakcie swojej statutowej działalności oraz działań zaplanowanych w ramach zarządzania LSR będzie przywiązywała szczególną uwagę do eliminowania stereotypów płciowych. Wszystkie działania tego typu będą skonsultowane z mieszkańcami, a w szczególności z kobietami, aby uwzględnić ich potrzeby i opinie.

Należy w tym zakresie wskazać, że:

- na etapie przygotowywania LSR dostęp do konsultacji społecznych miały wszystkie zainteresowane osoby bez względu na płeć. W konsultacjach Strategii brały udział wszystkie zainteresowane osoby – zarówno kobiety, jak i mężczyźni. LGD na żadnym etapie prac nad LSR nie stosowała podziału zastosowanych metod partycypacji ze względu na płeć,
- na etapie wdrażania Strategii LGD zapewni taki sam, niedyskryminujący dostęp do możliwości aplikowania o środki w ramach LSR dla wszystkich zainteresowanych osób, bez względu na płeć.

Stosowane przez LGD formy dotarcia do beneficjentów z informacją o naborach wniosków będą działaniami niedyskryminującymi żadnej z płci,

- w procesie zarządzania LGD – tak jak dotychczas – STK zapewni równoprawny dostęp do udziału w pracach Stowarzyszenia, w tym działalności w poszczególnych jego organach przez wszystkie zainteresowane osoby bez względu na płeć.
- c. zasady równości szans i niedyskryminacji: LGD opracowując Strategię zwróciła szczególną uwagę na przestrzeganie zasady horyzontalnej Unii Europejskiej dotyczącej równości szans i niedyskryminacji. Przede wszystkim, zostały zapewnione równe szanse wszystkim mieszkańcom bez względu na ich pochodzenie, wiek, płeć, orientację seksualną, religię czy przekonania polityczne w dostępie do informacji o przygotowywaniu LSR, w tym udziału w prowadzonych konsultacjach, na każdym etapie prac nad Strategią. Kwestia ta zostanie także zachowana w trakcie procesu wdrażania LSR, gdzie dostęp do zarówno informacji, jak i bezpośredni dostęp do aplikowania o środki będą miały wszystkie osoby spełniające kryteria dostępu oraz kryteria wyboru operacji – LGD nie będzie w tym zakresie stosowała żadnych kryteriów dyskryminujących którąkolwiek z grup społecznych. Jednocześnie LGD – podobnie jak w przypadku równości płci, zapewni właściwy proces monitorowania przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji,
- d. zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W Strategii zostaną uwzględnione działania, które pomogą w zapewnieniu pełnej i równorzędnej integracji osób z niepełnosprawnościami na wszystkich etapach przygotowania i wdrażania LSR. W tym zakresie:
- na etapie przygotowywania LSR – LGD była przygotowana na udział w pracach nad Strategią osób z niepełnosprawnościami, w celu umożliwienia im aktywnego uczestnictwa w różnych formach konsultacji. Osoby z niepełnosprawnościami brały udział w pracach nad LSR i miały zapewniony równy dostęp do wiedzy o Strategii oraz równy wpływ na jej kształt, jak pozostali uczestnicy prac,
 - na etapie wdrażania LSR – LGD zapewni równy dostęp dla wszystkich zainteresowanych, w tym osób z niepełnosprawnościami do możliwości aplikowania w konkursach organizowanych przez LGD,
 - Zarządzanie LSR - STK zapewni równoprawny dostęp do udziału w pracach Stowarzyszenia, w tym działalności w poszczególnych jego organach przez wszystkie zainteresowane osoby, w tym osoby z niepełnosprawnościami.

Ponadto LGD mając na uwadze zdiagnozowane potrzeby lokalnej społeczności, wychodząc naprzeciw potrzebom osób z niepełnosprawnościami, uznała tę grupę osób oraz ich opiekunów za grupę będącą w szczególnej sytuacji grożącej marginalizacją, a w konsekwencji wymagającą szczególnego wsparcia. Tym samym w ramach przedsięwzięć dotyczących usług społecznych oraz infrastruktury społecznej preferowane będą operacje skierowane do osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów.

Jednocześnie we wszystkich projektach – zarówno infrastrukturalnych, jak i nieinwestycyjnych – zostanie zapewniony dostęp do ich efektów przez osoby z niepełnosprawnościami – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie,

- e. zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyn poważnych szkód”: LGD będzie dążyć do zapewnienia, że wszystkie działania w ramach wdrażania LSR będą realizowane zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju, takimi jak ochrona środowiska, rozwój społeczny i ekonomiczny oraz dbałość o dobre relacje międzyludzkie. W strategii uwzględniono również cele ONZ dotyczące zrównoważonego rozwoju, a także porozumienie paryskie i zasadę "nie czyn poważnych szkód". W tym zakresie:
- opracowana Strategia nie zawiera przedsięwzięć mogących wpływać negatywnie na środowisko. Jednocześnie wyznaczono w LSR szereg działań zarówno inwestycyjnych (rozwój infrastruktury OZE, bioróżnorodność), jak i „miękkich” (edukacja ekologiczna) zmierzających do poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie,
 - na etapie wdrażania Strategii w życie, jednym z etapów oceny operacji będzie ich oddziaływanie na środowisko, w tym w uzasadnionych przypadkach przewidzianych przepisami prawa – ocena

oddziaływania na środowisko. Operacje, które wykazywałyby negatywny wpływ na środowisko, nie będą podlegały dofinansowaniu ze środków RLKS.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Poniższa analiza oparta została o analizę i interpretację danych statystycznych pochodzących z oficjalnej statystyki GUS, informacji i danych przekazanych przez samorządy objęte obszarem działalności LGD oraz inne, ogólnodostępne bazy danych społeczno – gospodarczych.

Analiza zawiera m.in. porównywanie sytuacji na terenie LGD z sytuacją w skali regionu województwa pomorskiego. W celu zapewnienia jak najpełniejszej obiektywności tego porównania – w przypadku dostępności danych na poziomie gmin, porównano sytuację na terenie województwa, biorąc pod uwagę tylko dane dotyczące gmin wiejskich i miejsko – wiejskich. Takie podejście pozwoliło na wyeliminowanie błędu metodologicznego w postaci ujęcia w porównaniu danych dla gmin miejskich regionu, które w większości nie są objęte obszarem działalności LGD, a które znacząco wpływają na sytuację społeczną i gospodarczą całego województwa – dotyczy to przede wszystkim Trójmiasta oraz Słupska, które z uwagi na liczbę ludności w znacznym stopniu determinują obraz dotyczący poziomu rozwoju całego regionu. Podobnie postąpiono w przypadku danych dostępnych na poziomie powiatów – gdzie sytuację na terenie LGD porównano do średniej dla powiatów ziemskich w województwie (bez miast na prawach powiatu).

1. Ogólny opis obszaru.

Lokalna Strategia Rozwoju realizowana przez STK obejmuje obszar 9 gmin: Chmielno, Przdokowo, Przywidz, Sierakowice, Somonino, Stężyca, Sulęcyno, Kartuzy, Żukowo. Wymienione gminy wchodzi w skład powiatu kartuskiego (8 gmin) oraz powiatu gdańskiego (gmina Przywidz). LGD Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby obejmuje obszar położony w północno – wschodniej części województwa pomorskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Trójmiasta.

Całkowita powierzchnia obszaru LGD wynosi 1 250 km², co stanowi 6,83 % powierzchni województwa pomorskiego. Ważną cechą charakterystyczną obszaru LGD jest jego atrakcyjne położenie administracyjne i komunikacyjne. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim bliskości Trójmiasta jako bliskiego potencjalnego rynku zbytu produktów i usług świadczonych na terenie LGD a jednocześnie jako miejsca pracy, nauki czy wypoczynku dla mieszkańców obszaru LSR. Widoczne jest dogodne położenie komunikacyjne odnoszące się zarówno do relatywnie dobrze rozwiniętej sieci dróg wewnętrznych, jak i przede wszystkim bliskości portu lotniczego Gdańsk – Rębiechowo, portu morskiego oraz autostrady A1. W kontekście dostępności komunikacyjnej niezmiernie ważne jest także uruchomienie od 2015 r. bezpośrednich połączeń kolejowych w ramach Pomorskiego Kolei Metropolitarnej między Kartuzami i Żukowem oraz Somoninem i Gołubiem a Trójmiastem, które w przyszłości będą docierały także do innych regionów obszaru LGD (gmin: Sierakowice i Chmielno). Wszystkie wymienione elementy świadczą o dobrym połączeniu obszaru LGD, zwłaszcza z główną aglomeracją województwa.

Poniżej wskazano mapę obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin, która wskazuje jednoznacznie na spójność przestrzenną terenu objętego LSR.

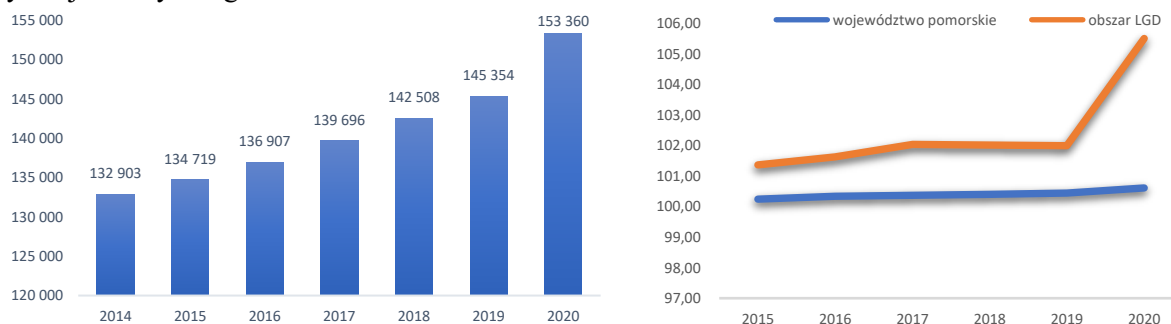

Rysunek 2. Mapa obszaru objętego LSR.

Źródło: Opracowanie własne.

2. Sytuacja demograficzna.

Liczba mieszkańców obszaru LGD wg danych GUS na koniec 2020 roku sięgnęła 153 360 osób. Charakterystyczny jest dynamiczny wzrost tej liczby w okresie ostatnich 7 lat – dane wskazują, że wielkość ta wzrosła o 20 457 osób, tj. 15,39% w relacji do stanu bazowego z 2014 roku⁴. Analiza porównawcza dynamiki zmian liczby ludności ze średnią dla województwa wskazuje, że wzrost populacji LGD jest znacznie wyższy w całym analizowanym okresie od średniej dla regionu – w każdym z analizowanych lat dynamika zmian liczby ludności w relacji do roku poprzedniego była na terenie LGD znacznie wyższa od średniej sytuacji w całym regionie.

Rysunek 3. Zmiana liczby mieszkańców obszaru LGD w latach 2014-2020 oraz dynamika zmian liczby mieszkańców na tle województwa pomorskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

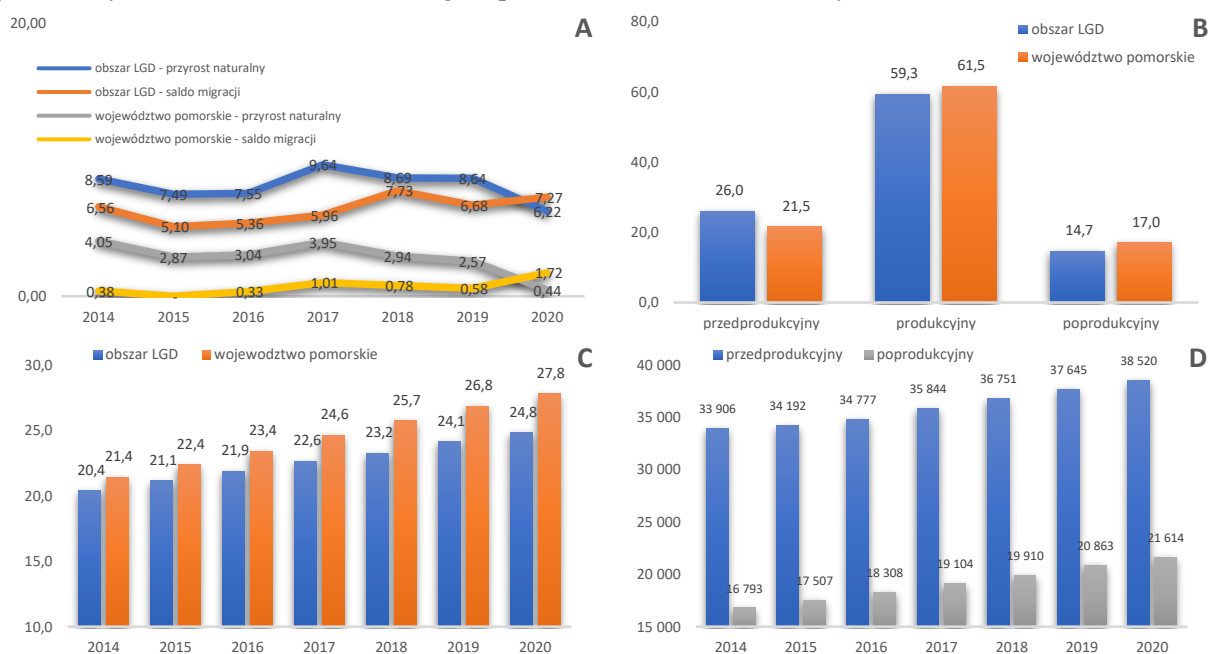
Źródłem takiego stanu rzeczy należy upatrywać zarówno w wysokim, dodatnim poziomie przyrostu naturalnego, jak i wysokim, dodatnim wskaźniku salda migracji. Dane wskazują, że w całym okresie analizy zarówno wskaźnik przyrostu naturalnego (obrazujący różnicę w liczbie urodzeń i zgonów), jak i wskaźnik salda migracji osiągają wysokie wartości dodatnie w granicach 5,10 – 9,64%. Porównanie tych wartości ze średnimi danymi dla całego województwa wskazuje, że sytuacja demograficzna obszaru LGD jest znacznie korzystniejsza od średniej dla regionu – zarówno saldo migracji, jak i przyrost naturalny osiągają wartości znacznie wyższe od średnich – dotyczy to zwłaszcza wskaźnika salda migracji, który na terenie LGD notuje kilkukrotnie wyższe wartości niż ma to miejsce w województwie.

Konsekwencją tego jest relatywnie młodsza struktura wieku ludności obszaru LGD na tle regionu, uwidocznioma wyższym udziałem mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (26% w relacji do 21,5%) i niższym osób w wieku poprodukcyjnym (14,7% w relacji do 17,0%). Szczególnie charakterystyczny jest – determinujący opisane liczby - fakt wysokiego poziomu wskaźnika liczby urodzeń na terenie LGD, który w 2020 roku wyniósł 15,04‰ i był wyższy od średniej dla całego województwa o 10,78‰, a jednocześnie należał do jednych z najwyższych w skali całego kraju. Porównanie wartości przedmiotowego wskaźnika na poziomie kraju wskazuje, że na pierwszym miejscu spośród wszystkich gmin w Polsce w 2020 roku znajdowała się gmina Sierakowice, z wartością wskaźnika liczby urodzeń na poziomie 19,18‰ – jednocześnie na 2 477 gmin w Polsce, w pierwszej trzydziestce gmin o najwyższym poziomie w/w wskaźnika znalazło się 7 z 9 gmin z terenu LGD. Sytuacja ta jest widoczna od wielu lat i świadczy o bardzo wysokich poziomach wskaźnika liczby urodzeń na terenie LGD. Konsekwencją tego jest stały, dynamiczny wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, która w ostatnich 7 latach zwiększyła się o 4 614 osób tj. o 13,61%. Wysoki poziom urodzeń i relatywnie młoda struktura wieku społeczeństwa jest w tym kontekście elementem charakterystycznym dla terenu LGD. Należy jednakże wskazać, że opisane powyżej dane nie wpływają na wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru LGD, który utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie 25,6 – 25,9‰.

Sytuacja ta nie zmienia faktu, że także obszar LGD dotyka, widoczne w skali makro, zjawisko starzenia się społeczeństwa. Uwidacznia to zmiana w czasie wartości wskaźnika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym – mimo, iż w każdym analizowanym roku wskaźnik ten na

⁴ W tej oraz kolejnych częściach diagnozy, w przypadku porównania zmian danego parametru w czasie, odnoszono się do okresu lat 2014-2020 (w przypadku dostępności tego typu danych). Przyjęty rok wyjściowy (2014) pozwala na uchwycenie zmian jakie się dokonały na terenie LGD od początku kończącego się okresu programowania 2014-2020.

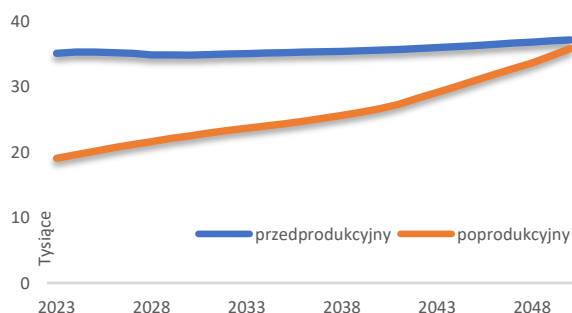
terenie LGD przyjmuje wartości niższe od średniej dla regionu to widoczny jest coroczny, stały, dynamiczny wzrost wartości tego wskaźnika, co obrazuje rosnące obciążenie demograficzne osób w wieku produkcyjnym przez osoby w wieku poprodukcyjnym – w okresie ostatnich 7 lat wartość przedmiotowego wskaźnika wzrosła na terenie LGD o ponad 7%. Potwierdzają to dane dotyczące zmiany liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ostatnich latach – liczba ta systematycznie w każdym roku analizy rośnie, osiągając wielkość 21 614 osób w 2020 roku – co oznacza wzrost o 4 821 osób w okresie ostatnich 7 lat tj. o 28,71%. Zwiększa się w konsekwencji udział ludności w wieku poprodukcyjnym w całkowitej liczbie mieszkańców regionu – począwszy od 2014 rok wzrost ten sięgnął poziomu 2,1% i udział ten wynosi obecnie 14,7%.

Rysunek 4. Sytuacja demograficzna obszaru LGD na tle województwa pomorskiego: A - przyrost naturalny i saldo migracji na 1 000 mieszkańców; B – struktura ludności wg wieku w %; C - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym; D – liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kierunki zmian w strukturze demograficznej obszaru LGD potwierdzają prognozy GUS dotyczące liczby mieszkańców wg funkcjonalnych grup wieku w okresie do 2050 roku. Jak wynika z tych prognoz liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym będzie systematycznie i dynamicznie rosła i do roku 2050 zwiększy się w relacji do stanu obecnego niemal dwukrotnie (wzrost o 47%). Jednocześnie liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym będzie pozostawała w całym okresie analizy na zbliżonym poziomie (wzrost o 5% w roku 2050). Prognoza ta – mimo, że jest korzystniejsza od prognozy dla innych terenów województwa czy kraju – wskazuje na bardzo znaczący wzrost ludności najstarszej (seniorów), generując tym samym szereg następstw dla struktury społecznej i gospodarczej regionu.

Rysunek 5. Prognozy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym obszaru LGD do roku 2050.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości.

Według danych GUS liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie LGD w 2020 r. wynosiła łącznie 17 652 szt., co stanowi 5% podmiotów zarejestrowanych w województwie pomorskim. W zakresie bezwzględnej liczby podmiotów gospodarczych, największa ich ilość jest zarejestrowana w gminach wiejsko – miejskich: Żukowo (6 342) i Kartuzy (4 136). Średnia ilość podmiotów gospodarczych przypadających na 1 000 mieszkańców na diagnozowanym obszarze wynosi 108 podmiotów, gdzie analogiczny wskaźnik dla województwa pomorskiego sięga poziomu 136. Najwięcej podmiotów gospodarczych na obszarze LGD przypada na 10 000 mieszkańców ponownie w gminach wiejsko – miejskich: Żukowo (150) i Kartuzy (121); najmniej w gminie Sulęcyno (84). Poziom omawianego wskaźnika na całym obszarze działania LGD jest o 21 % niższy od wielkości notowanej dla województwa. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na badanym obszarze jednocześnie stale rośnie i w ciągu ostatnich 7 lat odnotował wzrost o 21% - ten sam wskaźnik w województwie pomorskim w tym samym czasie wzrósł o 14% - co oznacza dynamiczny rozwój terenu LGD w tym zakresie na tle regionu.

Struktura wielkości przedsiębiorstw na obszarze LGD wskazuje na zdecydowaną przewagę ilościową małych firm. Analogiczna jest sytuacja w województwie pomorskim. Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie LGD mają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0 do 9 osób - stanowią one 96,96% przedsiębiorstw (w województwie pomorskim – 97,04%) - pozostałe grupy są zdecydowanie mniej liczne i łącznie obejmują 3,04% przedsiębiorstw działających na analizowanym terenie. Liczba małych przedsiębiorstw zatrudniających poniżej 50 osób stanowi na obszarze LGD w sumie 99,54 % ogółu firm.

Pod względem struktury własnościowej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze LGD STK widoczna jest zdecydowana dominacja firm prowadzonych przez osoby fizyczne. Przedsiębiorstwa te stanowią w sumie 81,12% wszystkich zarejestrowanych firm. Struktura ta jest zbliżona do średniej dla województwa pomorskiego, wykazując się jednakże większym udziałem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i niższym udziałem spółek prawa handlowego.

W przypadku struktury zarejestrowanych na obszarze LGD podmiotów gospodarczych według rodzaju prowadzonej przez nich działalności (sekcji PKD) dane wskazują, na zdecydowaną dominację trzech sekcji, które w sumie stanowią ponad 54 % wszystkich podmiotów gospodarczych. W opisywanej strukturze zdecydowanie dominują sekcje F (25,71 %) i G (17,28 %), tzn. G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego; F - budownictwo; sekcje te razem stanowią 42,99 % wszystkich zarejestrowanych firm na terenie LGD (w województwie 31,18 %). Trzecią sekcją, która dominuje w tej strukturze jest sekcja C - przetwórstwo przemysłowe, działające w której podmioty stanowią w sumie 11,80 % wszystkich firm na obszarze LGD (w województwie 9,75 %). W kontekście struktury istniejących przedsiębiorstw znamieny jest w tym zakresie fakt braku na terenie LGD dużych zakładów przemysłowych i dominacja małych firm działających w sferze usług i handlu, co z jednej strony przekłada się na relatywnie niewielki potencjał istniejących form do generowania nowych miejsc pracy – z drugiej zaś skutkuje np. brakiem uciążliwych dla środowiska zakładów przemysłowych.

W celu wskazania przewag komparatywnych⁵ w regionie Szwajcarii Kaszubskiej wyznaczone zostały współczynniki lokalizacji LQ (Location Quotient). LQ nazywany jest także wskaźnikiem specjalizacji regionalnej; pozwala na wskazanie w danym regionie branż (sektorów), które są wyjątkowe na tle całej gospodarki narodowej lub na tle większego regionu, jakim jest województwo. Wartość $LQ > 1$ wskazuje, że w danym sektorze w regionie odnotowano relatywnie większe zatrudnienie w porównaniu ze średnią dla Polski lub dla województwa pomorskiego. Inaczej mówiąc branża ta jest „nadreprezentowana” w danym regionie (na tle kraju). Można to interpretować, że gminę (czy też region) w danej branży charakteryzuje specjalizacja, bądź przewaga komparatywna, w porównaniu do kraju czy województwa.

W celu zidentyfikowania branż, które wykazywały najwyższy poziom przewag komparatywnych w regionie w porównaniu z całą polską gospodarką wyznaczono wskaźniki syntetyczne. Odpowiednie wartości

⁵ K. Gawlikowska-Hueckel, D. Ciołek, S. Umiński, Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość, Instytut Rozwoju, Sopot, 2022 r.

wyliczono odrębnie dla sektorów produkcji przemysłowej (PKD: Sekcja C, działy: 10-33) oraz dla szeroko zdefiniowanych usług (PKD: Sekcje D-S, działy: 34-96), a także dla upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt, łowiectwa, włączając działalność usługową (dział: 01) i pozostałego górnictwa i wydobywania (dział: 08). Dla działów produkcji przemysłowej formuła wskaźnika syntetycznego uwzględnia przewagi komparatywne dotyczące przychodów oraz zatrudnienia, jak również eksportu towarów. Wskaźnik syntetyczny dla pozostałych działów nie uwzględnia eksportu. Dla wszystkich działów wskaźniki zostały wyznaczone na podstawie danych łącznie z dwóch lat (2019 i 2020). Poniższe tabele przedstawiają wskaźniki syntetyczne dla produkcji przemysłowej oraz wartości dla szeroko zdefiniowanych usług.

Tabela 4. Wskaźnik syntetyczny przewag komparatywnych w sektorach produkcji przemysłowej oraz produkcji rolnej i pozostałego górnictwa i wydobywania łącznie w całym regionie, dla lat 2019-2020.

Lp.	PKD	PKD opis	Wskaźnik syntetyczny RCA
1	14	produkcja odzieży	2,200
2	10	produkcja artykułów spożywczych	2,047
3	25	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	1,980
4	31	produkcja mebli	1,627
5	32	pozostała produkcja wyrobów ⁶	1,319
6	16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	1,145
7	22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1,124
8	33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń ⁷	1,060
9	23	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	0,984
10	28	produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	0,915
11	15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0,889
12	29	produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	0,869
13	26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	0,818
14	30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	0,630
15	27	produkcja urządzeń elektrycznych	0,540
16	13	produkcja wyrobów tekstylnych	0,523
17	20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	0,511
18	18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	0,422
19	11	produkcja napojów	0,315
20	24	produkcja metali	0,249
21	17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	0,141
22	01	uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	18,875
23	08	pozostałe górnictwo i wydobywanie	2,050

Źródło: Źródło: *Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość*, Instytut Rozwoju, Sopot, 2022 r.

Tabela 5. Wskaźnik syntetyczny przewag komparatywnych w sektorach usługowych łącznie w całym regionie, dla lat 2019-2020

Lp.	PKD	PKD opis	Wskaźnik syntetyczny
1	53	działalność pocztowa i kurierska	5,827
2	41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	2,927
3	42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	2,862
4	43	roboty budowlane specjalistyczne	2,470
5	95	naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	1,920

⁶ Do tego działu należą przedsiębiorstwa, których działalność polega na: produkcji wyrobów jubilerskich i podobnych; produkcji gier i zabawek; produkcji urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne oraz produkcji sprzętu sportowego

⁷ Dział został zaklasyfikowany do przetwórstwa przemysłowego (Sekcja C) zgodnie z klasyfikacją PKD, chociaż zaliczane są do niego przedsiębiorstwa świadczące usługi naprawy, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń

Lp.	PKD	PKD opis	Wskaźnik syntetyczny
6	74	pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,744
7	58	działalność wydawnicza	1,682
8	46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	1,439
9	91	działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	1,379
10	96	pozostała indywidualna działalność usługowa	1,303
11	80	działalność detektywistyczna i ochroniarska	1,296
12	78	działalność związana z zatrudnieniem	1,256
13	85	edukacja	1,253
14	49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	1,199
15	61	telekomunikacja	1,019
16	55	zakwaterowanie	0,985
17	66	działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	0,962
18	93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	0,911
19	72	badania naukowe i prace rozwojowe	0,899
20	56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	0,843
21	47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	0,795
22	45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	0,748
23	69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	0,680
24	77	wynajem i dzierżawa	0,639
25	71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	0,610
26	70	działalność firm centralnych (<i>head offices</i>); doradztwo związane z zarządzaniem	0,575
27	52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	0,540
28	68	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0,489
29	39	działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0,453
30	73	reklama, badanie rynku i opinii publicznej	0,335
31	35	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,260
32	86	opieka zdrowotna	0,242
33	81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	0,223
34	82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	0,182
35	63	działalność usługowa w zakresie informacji	0,181
36	79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	0,137
37	62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	0,136
38	88	pomoc społeczna bez zakwaterowania	0,084
39	38	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	0,084
40	64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	0,066

Źródło: *Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwejcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość*, Instytut Rozwoju, Sopot, 2022 r.

W obrębie produkcji przemysłowej zidentyfikowane zostały cztery działy, dla których syntetyczny wskaźnik przewagi komparatywnej kształtuje się na poziomie wyższym niż 1,5. Jest to produkcja: odzieży; artykułów spożywczych; metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń oraz produkcja mebli. Wskazać można także kolejne cztery działy, dla których syntetyczne wskaźniki mieszczą się w przedziale 1,0-1,5, co wskazuje na występowanie pewnej przewagi komparatywnej, jednak nie jest ona już tak wyraźna. Jest to produkcja: pozostałych wyrobów; wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli, wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania; wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych oraz naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.

Warto zauważyć, że spośród działów przemysłu dla których możliwe było wyliczenie wskaźników syntetycznych, w 13 przypadkach brak jest przewagi (wskaźnik zawiera się tym samym w przedziale 0-1).

Poza sferą produkcji przemysłowej, wskazać należy także na bardzo wysoką przewagę komparatywną (18,9) w zakresie upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt, łowiectwa oraz wysoką (2) pozostałego górnictwa i wydobywania.

W sferze działalności usługowej, spośród siedmiu działów, w przypadku których wskaźnik jest wyższy od 1,5, najwyższa przewaga (5,8) dotyczy działalności pocztowej i kurierskiej. Wysokie przewagi (w przedziale 2-3) są też domeną robót/prac budowlanych, związanych zarówno ze wznoszeniem budynków, obiektów inżynierskich, jak i prac specjalistycznych.

Wyznaczenia branż kluczowych dla rozwoju obszaru LGD w przyszłości dokonano na bazie analitycznego podsumowania stanu gospodarki regionu i jej perspektyw na przyszłość, jak i konsultacji społecznych przeprowadzonych ze społecznością lokalną. Na bazie tych źródeł jako kluczowe dla rozwoju regionu wyznaczono trzy grupy branż kluczowych.

a. Branże najbardziej perspektywiczne pod względem przewag komparatywnych na tle regionu i kraju, tj.: produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – dział 25⁸; produkcja mebli – dział 31; pozostała produkcja wyrobów - dział 32; produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania - dział 16; produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych - dział 22; oraz produkcja artykułów spożywczych - dział 10 i produkcja napojów - dział 11.

Powyższe branże wytypowano na podstawie wyników badania pn. „Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość”. Wyniki badania pozwoliły na wyznaczenie branż, które cechują się wysokim poziomem przewag komparatywnych a jednocześnie dopiero pretendują i mają potencjał do zostania liderami gospodarki na terenie LGD. W tym zakresie w wyniku konsultacji społecznych, wyników Raportu, skoncentrowano się na branżach związanych z produkcją i nie uwzględniono branż usługowych. Takie podejście wynika z faktu, że wśród usług dominują zdecydowanie usługi budowlane oraz handel – czyli branże, które wg zarówno mieszkańców, jak i ekspertów opracowujących powyższe badanie, nie wymagają wsparcia ze środków zewnętrznych w postaci bezzwrotnych dotacji. Powyższe branże uzupełniono o produkcję żywności oraz napojów, co wynika z przedstawionej w innych punktach diagnozy charakterystyki obszaru LGD, cechującego się predyspozycją do rozwoju przetwórstwa produktów lokalnych w postaci:

- dużej ilości produktów tradycyjnych, wytwarzanych na terenie Szwajcarii Kaszubskiej z truskawką kaszubską na czele,
- bardzo niskiego „urynkowienia” produkcji produktów tradycyjnych, które są obecnie trudno dostępne,
- bardzo dużego potencjału do rozwoju przetwórstwa lokalnych produktów, jako potencjalnie ważnej oferty turystyczno – kulinarnej regionu,
- charakterystyki rolnictwa na terenie LGD, opartego o tradycyjne, rodzinne, ekstensywne gospodarstwa rolne, co przy słabych warunkach naturalnych stwarza pole do dywersyfikacji źródeł utrzymania ich właścicieli m.in. w oparciu o działalność gospodarczą związaną z małym przetwórstwem produktów rolnych,
- rosnącej mody na produkty tradycyjne, regionalne, ekologiczne, wytwarzane przez małe, lokalne zakłady produkcyjne.

Wszystkie te elementy w połączeniu z opiniami, tak mieszkańców, jak i przedsiębiorców biorących udział w pracach nad LSR wskazują, że przetwórstwo lokalnych produktów rolnych stanowi jedną z najbardziej kluczowych i perspektywicznych dla rozwoju regionu branż działalności gospodarczej, która jednocześnie wymaga wsparcia.

b. Usługi turystyczne i okółoturystyczne, tj.: hotelarstwo, gastronomia, rekreacja, komercyjna działalność kulturalna. Turystyka i kultura stanowią jedne z głównych wyróżników regionu Szwajcarii Kaszubskiej, dzięki którym region jest znany w kraju i za granicą. Rozwój usług turystycznych i okółoturystycznych powoduje, że corocznie obszar LGD odwiedzają tysiące turystów. Jednocześnie w statystkach publicznych w porównaniu z innymi branżami gospodarki turystyka często nie jest widoczna jako branża dominująca. Wynika to zarówno z braku danych do analizy, jak i specyfiki branży – która w dużej mierze wykazuje znaczną sezonowość

⁸ wg klasyfikacji PKD

działalności. Pozytywnie oddziaływanie turystyki na rozwój szeregu innych branż towarzyszących także nie znajduje odzwierciedlenia w oficjalnych danych statystycznych. Jednocześnie rekomendacje przedstawione w raporcie końcowym z badania „Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie pomorskim w latach 2014-2020 - Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby” wskazują, na potrzebę kontynuowania dotychczasowego podejścia związanego z ukierunkowaniem wsparcia przez LGD na rozwój turystyki. Potwierdzają to wyniki konsultacji społecznych, gdzie mieszkańcy wskazują jako jeden z głównych kierunków rozwoju regionu właśnie turystykę, wymieniając np. walory naturalne oraz kulturowe jako dwa z trzech najważniejszych wyróżników w oparciu o które powinien odbywać się rozwój regionu (91% wskazało tego typu odpowiedzi w ankietach). Takie same wnioski można wysnuć z wyników bezpośrednich spotkań z mieszkańcami, którzy wprost wyrażają przekonanie, iż turystyka stanowi zdecydowanie jeden z najważniejszych czynników w około których powinien koncentrować się rozwój regionu.

W tym kontekście niezmiernie ważna jest podkreślana przez mieszkańców – ale wynikająca także z monitoringu wdrażania LSR w latach 2014-2020 – potrzeba przede wszystkim wsparcia istniejących podmiotów turystycznych w zakresie poprawy jakości świadczonych usług. Zdecydowanie mniej ważne – zdaniem mieszkańców – jest podejmowanie nowych działalności w branży usług turystycznych. Potwierdza to doświadczenie z okresu programowania 2014-2020, gdzie LGD wybrała do dofinansowania 40 operacji polegających na podjęciu nowej działalności gospodarczej w branży usług turystycznych i okołoturystycznych. Takie ilość wspartych nowych firm w branży w regionie, zdaniem zarówno mieszkańców, jak i członków LGD jest zdecydowanie wystarczająca. Dofinansowanie w/w operacji znacznie podniosło potencjał usług turystycznych – jednocześnie jednak kolejne środki przeznaczone na tworzenie nowych podmiotów w branży powodowałyby nadmierną konkurencję i prowadziło do efektu „kanibalizmu” usług turystycznych. Mając na uwadze powyższe kwestie zdecydowano o wsparciu w tym zakresie jedynie operacji związanych z rozwojem istniejących przedsiębiorstw.

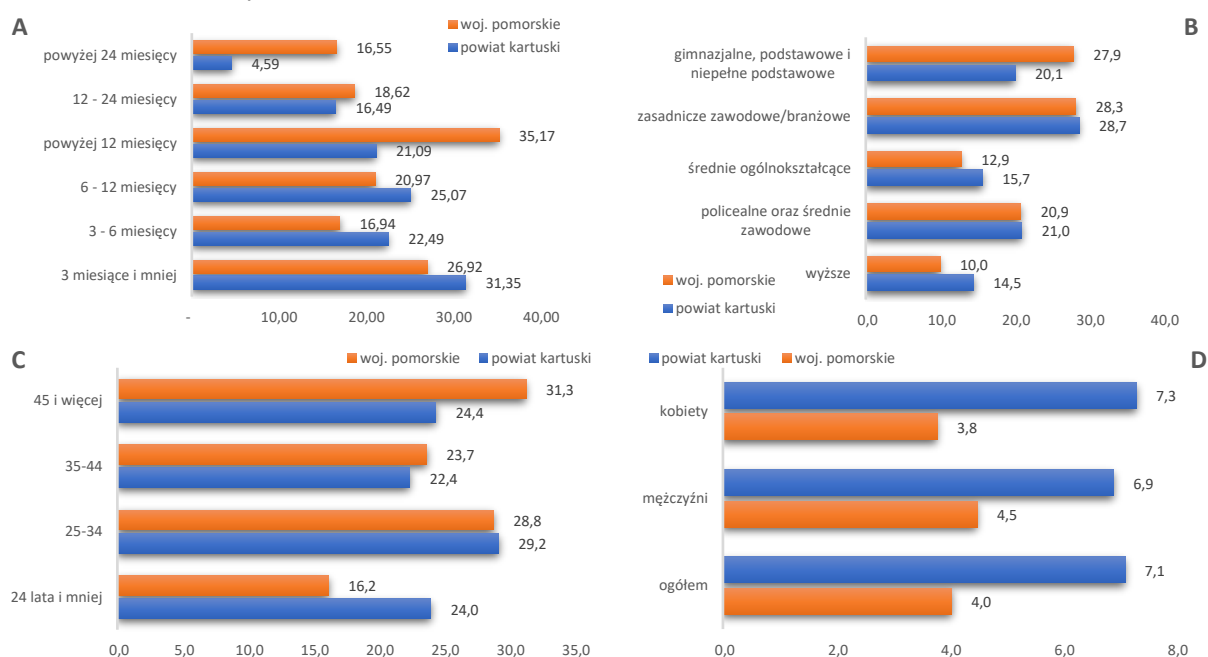
c. Usługi „Srebrnej gospodarki” rozumianej jako świadczenie komercyjnych usług dla seniorów, obejmujących: krótkoterminowy pobyt poprawiający kondycję zdrowotną; usługi opiekuńcze, opiekuńczo-wychowawcze, asystenckie, specjalistyczne i inne; usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu; usługi wsparcia dziennego seniorów; usługi opieki długoterminowej. Przedmiotowe usługi wytypowano na bazie danych statystycznych dotyczących obecnej struktury demograficznej oraz perspektyw jej rozwoju na przyszłość, w oparciu o konsultacje społeczne, w tym spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami czy osobami/podmiotami działającymi w sferze usług społecznych. Takie ukierunkowanie wsparcia ma swoje podłoże w uwarunkowaniach wewnętrznych, ale jest odpowiedzią przede wszystkim na prognozowany dynamiczny wzrost popytu z zewnątrz. Wydłużenie długości życia oraz prognozowany dynamiczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze społeczeństwa, będą determinowały wzrost popytu na usługi skierowane do seniorów, związane z zarówno poprawą stanu zdrowia, jak i pomocą w codziennym funkcjonowaniu. Kwestia ta będzie odnosiła się także do opiekunów osób starszych, niesamodzielnych. Usługi społeczne świadczone w ramach państwowego systemu usług nie będą w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb w tym zakresie i będą musimy być wspierane przez usługi komercyjne. Ponadto widoczny jest niedostatek komercyjnych usług skierowanych i dostosowanych do seniorów, związanych z poprawą jakości ich życia i zdrowia oraz opieką nad osobami starszymi (stałą lub czasową). Przesłanki te są szansą na rozwój gospodarki regionu w oparciu o komercyjne usługi skierowane do seniorów. Szansa ta jest tym większa, że obszar LGD posiada potencjalnie bardzo dobre warunki dla rozwoju tego rodzaju usług, które już obecnie w ograniczonym zakresie są świadczone (np. turystyka prozdrowotna) – atrakcyjne walory naturalne, dogodne położenie komunikacyjne, relatywnie czyste środowisko oraz potencjał istniejących podmiotów działających w branży turystycznej, stanowią niepodważalną bazę do rozwoju usług „srebrnej gospodarki”. Niebagatelne znaczenie ma tutaj ogólny wzrost zamożności społeczeństwa, które w coraz większym zakresie będzie stać na skorzystanie z komercyjnych usług prozdrowotnych i społecznych (dotyczy to przede wszystkim opiekunów osób starszych). Mimo, że sytuacja demograficzna na terenie LGD wskazuje na relatywnie młodą strukturę społeczną mieszkańców, prognozuje się systematyczny wzrost liczby osób w wieku senioralnych. Wspierany rynek gospodarki senioralnej ma być jednakże nastawiony przede wszystkim na osoby spoza terenu LGD, w tym z Trójmiasta – jako naturalnego, dużego rynku zbytu lokalnych usług. „Srebrna gospodarka” może stać się w konsekwencji

ważnym determinantem rozwoju lokalnej gospodarki, w tym rozwoju poza sezonem letnim lub całościowego przekwalifikowania się usług noclegowych świadczonych przez obecną branżę turystyczną.

4. Rynek pracy.

Średni poziom zatrudnienia mierzony liczbą pracujących przypadających na 1 000 ludności na terenie LGD wyniósł w 2020 roku 254,1‰ i był znacznie wyższy od średniej dla całego województwa pomorskiego (212,6‰) – sytuacja ta świadczy o ponadprzeciętnym poziomie zatrudnienia w regionie i decyduje o relatywnie dobrej sytuacji w tym zakresie.

Jednocześnie liczba osób bezrobotnych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym na terenie LGD w 2020 roku wyniosła 2,7% i była znacznie niższa od wartości tego wskaźnika dla całego województwa pomorskiego (4,9%). Struktura wielkości bezrobocia wg płci wskazuje na znacznie wyższy wskaźnik poziomu bezrobocia wśród kobiet – wskaźnik ten (mierzony liczbą kobiet bezrobotnych w relacji do liczby kobiet w wieku produkcyjnym) wyniósł 3,7% i był dwukrotnie wyższy od analogicznego wskaźnika notowanego w przypadku mężczyzn (1,8%). W konsekwencji liczba bezrobotnych kobiet była dwukrotnie wyższa od liczby bezrobotnych mężczyzn. Charakterystyczne jest że przedmiotowa dysproporcja utrzymuje się w sposób ciągły w okresie analizowanych ostatnich 7 lat.

Rysunek 6. Charakterystyka bezrobotnych na terenie powiatu kartuskiego na tle powiatów ziemskich województwa pomorskiego w 2020 roku w %⁹.

A - Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy; B - Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia; C - Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg grup wieku; D - Udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych ogółem wg płci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: www.stat.gov.pl

Charakterystyka struktury bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Kartuzach przedstawia się następująco:

- Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy – analiza wskazuje na znacznie niższy udział długotrwale bezrobotnych w ogóle osób pozostających bez pracy na terenie LGD na tle całego województwa. Sytuacja ta dotyczy zarówno osób pozostających bez pracy ponad 12, jak i ponad 24 miesiące,
- Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia – tak na terenie LGD, jak i w całym regionie widoczny jest wyższy udział wśród bezrobotnych osób z niższym wykształceniem:

⁹ Z uwagi na brak danych statystycznych na poziomie gmin, analizę przeprowadzono na poziomie powiatu. Jednocześnie z uwagi na fakt, że obszar LGD obejmuje wszystkie gminy powiatu kartuskiego oraz jedną gminę powiatu gdańskiego (powiat gdański liczy w sumie 8 gmin), analizę przeprowadzono na bazie danych dla powiatu kartuskiego. Porównania ze średnią dla województwa oparto o dane dla powiatów ziemskich – powiaty grodzkie nie są bowiem objęte w województwie pomorskim RLKS.

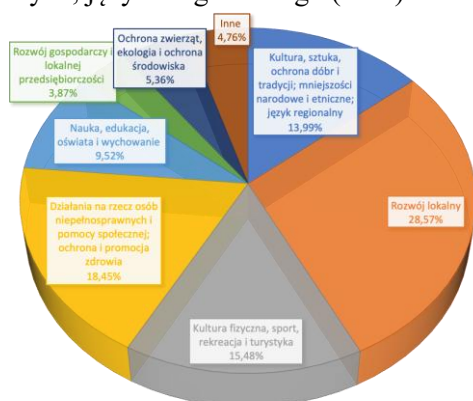
zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym. Jednocześnie obszar LGD charakteryzuje się znacznie wyższym na tle województwa odsetkiem wśród bezrobotnych osób z wykształceniem wyższym i niższy, osób z wykształceniem gimnazjalnym podstawowym i bez wykształcenia.

- c. Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg grup wieku – w przedmiotowej strukturze widoczne jest zjawisko znacznie wyższego od średniej dla regionu udziału wśród bezrobotnych osób młodych w wieku do 24 lat oraz znacznie niższy udział osób w wieku najstarszym tj. pow. 45 lat. Zjawisko to jest natomiast determinowane także przez młodszą strukturę wieku ludności obszaru LGD na tle całego województwa,
- d. Udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych ogółem – powyższe zjawisko potwierdzają dane dotyczące udziału absolwentów w grupie osób bezrobotnych na terenie LGD. Porównanie w tym zakresie ze średnią dla województwa wskazuje, że absolwenci stanowią znacznie większy odsetek bezrobotnych na terenie LGD niż ma to miejsce w skali całego województwa.

5. Działalność sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Według danych GUS w 2020 roku na terenie LGD funkcjonowało 480 organizacji pozarządowych, w tym 80 fundacji (17%) oraz 400 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Wśród zarejestrowanych organizacji funkcjonowało 96 klubów sportowych (w tym UKS), 55 ochotniczych straży pożarnych oraz 34 koła gospodyń wiejskich. Liczby te wskazują, że w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na analizowanym obszarze działa 32,46 organizacji – jest to wielkość bardzo zbliżona do średniej notowanej dla województwa (32,45).

Analiza struktury obszarów działalności funkcjonujących organizacji pozarządowych wskazuje, że dominują w niej organizacje działające w szeroko pojętej sferze rozwoju lokalnego, które stanowią ponad 28% organizacji. Widoczna jest także znaczna liczba podmiotów prowadzących działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami i pomocy społecznej oraz ochrony i promocji zdrowia (18%), kultury fizycznej, sportu, rekreacji i turystyki (15%) oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr i tradycji; mniejszości narodowych i etnicznych; języka regionalnego (14%).

Rysunek 7. Struktura NGO na terenie LGD wg głównego rodzaju działalności, w 2022 roku, w %.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kartuzach oraz Starostwa Powiatowego w Pruszczu Gdańskim.

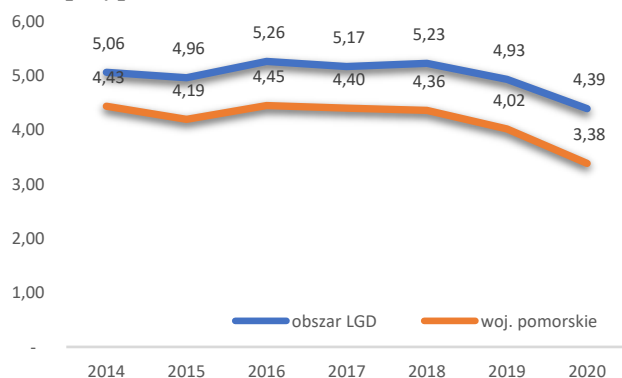
Poza działalnością NGO, stosowaną powszechnie miarą rozwoju społeczeństwa obywatelskiego danego obszaru jest udział mieszkańców w wyborach powszechnych. Analizując frekwencję wyborczą na terenie LGD w ostatnich wyborach ogólnokrajowych tj. wyborach na urząd Prezydenta RP, które miały miejsce w 2020 roku (do analizy wzięto dane dla I tury wyborów) - dane wskazują, że średnia frekwencja we wszystkich gminach obszaru LGD wyniosła 65,82% i była nieznacznie wyższa od średniej dla całego Województwa Pomorskiego (65,55%) oraz (w większym stopniu) od wyniku otrzymanego w skali całego kraju (64,51%). Dane te potwierdzają podobny poziom aktywności społecznej na terenie objętym LSR, zwłaszcza w porównaniu ze średnią dla całego regionu województwa pomorskiego.

6. Problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk

Problemy społeczne zidentyfikowane na potrzeby przedmiotowej Strategii LGD dotyczą przede wszystkim kwestii związanych z potrzebą funkcjonowania pomocy społecznej, która zgodnie z definicją wskazaną przez Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2021 poz. 2268, z późn. zm.) jest „...instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”.

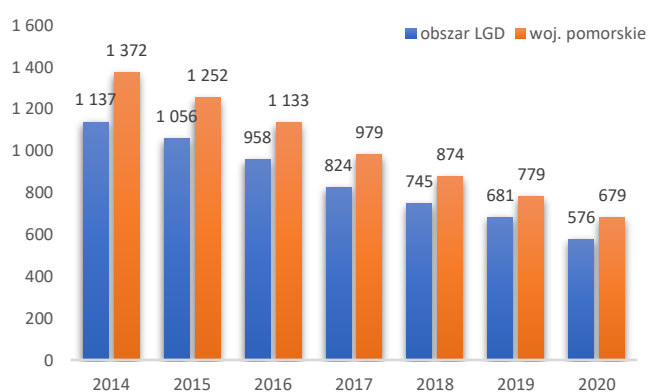
Bazując na danych oficjalnej statystyki GUS zapotrzebowanie na usługi pomocy społecznej na terenie LGD, a w konsekwencji sytuację w zakresie występujących problemów w tym zakresie można oprzeć na liczbie rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci oraz liczbie beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W przypadku pierwszego z wymienionych wskaźników odnosząc go do liczby mieszkańców, liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci na terenie LGD jest w całym okresie analizy (obejmującym okres lat 2014-2020) wyższa od średniej notowanej dla całego obszaru województwa. Jednocześnie widoczna jest podobna tendencja zmian przedmiotowego wskaźnika w czasie, który notuje – zarówno na terenie LGD, jak i w całym województwie - spadek swojej wartości począwszy od 2018 roku. Wyjaśnieniem takiej sytuacji należy upatrywać z jednej strony w większej dzietności rodzin na terenie LGD (który należy do obszarów o największej dzietności w kraju) i występowaniu większej liczby rodzin wielodzietnych wymagających potencjalnego wsparcia – a z drugiej: wprowadzeniem kilka lat temu na poziomie rządowym świadczeń socjalnych dla rodzin, które niewątpliwie poprawiły sytuację materialną ich beneficjentów oraz spadkiem bezrobocia w skali kraju i regionu – które to zjawiska zmniejszyły w konsekwencji popyt na usługi pomocy społecznej w tym zakresie.

W przypadku drugiego z omawianych wskaźników obrazującego liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej przypadających na 10 tys. ludności, widoczna jest nieznacznie niższa jego wartość na terenie LGD na tle całego regionu województwa pomorskiego oraz podobnie jak w całym regionie jego systematyczny spadek w ostatnich latach. Powodów tej sytuacji należy upatrywać w podobnych zjawiskach, jak w przypadku zasiłków dla rodzin.

Rysunek 8. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 100 mieszkańców, w 2020 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 9. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności, w latach 2014 - 2020 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej dokonano analizy przyczyn korzystania przez rodziny z terenu LGD z pomocy społecznej w ostatnich latach. Dane statystyczne wskazują, że mimo poprawy sytuacji materialnej, wciąż zdecydowanie głównym powodem w tym zakresie jest ubóstwo. Mimo spadkowej tendencji zmian liczby rodzin korzystających z pomocy z tego powodu, pozostaje on w dalszym ciągu zdecydowanie najczęstszą przyczyną z jakiej mieszkańcy wymagają wsparcia z zewnątrz – w ostatnim analizowanym 2020 roku, z tego powodu, skorzystało z pomocy 1 905 rodzin. Charakterystyczne jest, że na terenie LGD odsetek rodzin, którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa w liczbie rodzin objętych świadczeniami ogółem jest najwyższy w całym województwie pomorskim (na poziomie powiatów) i wynosi 73,4%, przy średniej dla województwa wynoszącej 55,2%. Na kolejnych dwóch miejscach powodem korzystania ze wsparcia są: niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Ze wskazanych trzech powodów, z pomocy społecznej zmuszonych jest korzystać corocznie ponad 1 000 rodzin z terenu LGD. Pozostałe zjawiska społeczne mają znacznie mniejszy wpływ na potrzebę korzystania z pomocy i charakteryzują się malejącą tendencją tego wpływu w ostatnich 7 latach – dotyczy to przede wszystkim takich czynników jak: bezrobocie, bezradność czy ochrona macierzyństwa, gdzie liczba rodzin powołująca się na te zjawiska przy korzystaniu z pomocy społecznej zmalała od roku 2014 w sumie o 55%. Czynniki te obok alkoholizmu i bezdomności pozostają natomiast wciąż ważnymi powodami, z których mieszkańcy wymagają wsparcia zewnętrznego. Na szczególną uwagę zasługują także ostatnie dwa z wymienionych czynników tj. alkoholizm i bezdomność, które mimo

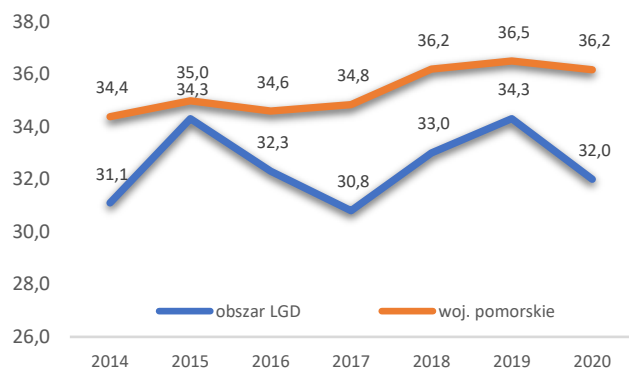
podjęmowanych działań pozostają na zbliżonym poziomie w analizowanym okresie jako powód, z którego rodziny wymagają wsparcia z pomocy społecznej. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy rysunek.

Tabela 6. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc społeczną wg przyczyn, w 2020 roku.

Powód przyznania pomocy społecznej	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ubóstwo	2 869	2 812	1 562	2 576	2 238	2 162	1 905
Bezdomność	86	96	115	91	104	102	134
Potrzeba ochrony macierzyństwa	897	886	362	617	587	582	465
Bezrobocie	1 084	886	703	509	396	375	341
Niepełnosprawność	1 527	1 663	1 179	1 457	1 366	1 545	1 194
Długotrwała lub ciężka choroba	1 448	1 422	1 023	1 441	1 461	1 701	1 197
Bezradność	749	696	606	629	605	507	414
Przemoc w rodzinie	119	88	42	89	69	47	53
Alkoholizm	274	277	190	243	237	213	183
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	42	37	27	19	18	23	16
Zdarzenie losowe	21	29	20	27	20	25	19
Inne	61	56	15	354	44	42	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie dostępu do usług stacjonarnej pomocy społecznej miarą w tym zakresie jest liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. m-ców. Dane wskazują, że na obszarze LGD widoczna jest mniejsza od średniej dla województwa dostępność do w/w usług. Ponadto rosnąca tendencja zmian tego wskaźnika w przypadku całego województwa nie znajduje potwierdzenia na terenie LGD, gdzie wskaźnik ten notuje znacznie większe wahania. Zjawisko to – mimo ukierunkowania usług społecznych na ich deinstytucjonalizację – wskazuje na słabszy dostęp do stacjonarnych usług społecznych, zwłaszcza dla osób nie mających możliwości wsparcia w ramach opieki środowiskowej, w tym osób o wysokim poziomie niepełnosprawności czy ciężko chorych.

Rysunek 10. Liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. m-ców, w 2020 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

na terenie LGD wynosi 52,6% przy 48,0% średniej dla województwa (powiat kartuski znajduje się na drugim miejscu w województwie spośród powiatów ziemskich pod względem wysokości tego wskaźnika). Kwestia ta z jednej strony może świadczyć o dobrze rozwiniętym systemie dystrybucji tego typu świadczeń, a z drugiej o ponadprzeciętnym zapotrzebowaniu ze strony osób potrzebujących na tego typu pomoc.

Poniżej przedstawiono charakterystykę najważniejszych grup i zjawisk społecznych wymagających interwencji ze strony usług społecznych.

W konsekwencji poziom wskaźnika deprywacji lokalnej¹⁰ na terenie LGD wynosi 2,4% i jest zbliżony do średniej dla całego województwa pomorskiego (2,6%). Jednocześnie wskaźnik ten, tak na analizowanym obszarze, jak i średnio w województwie notuje w ostatnich latach systematyczny dynamiczny spadek swojej wartości.

Charakterystyczny dla obszaru LGD jest także fakt notowania jednej z najwyższych w województwie wartości wskaźnika określającego odsetek osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem – wielkość tego wskaźnika na

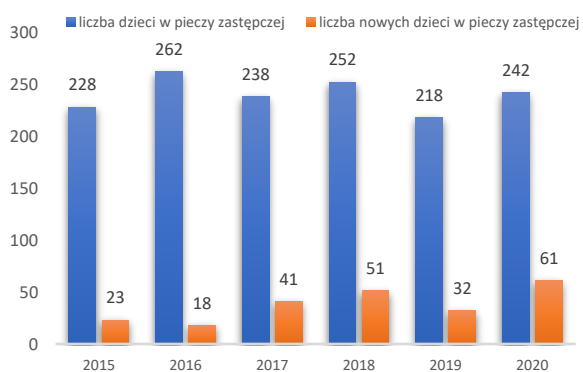
¹⁰ odsetek osób, którym przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności

A. Piecza zastępcza

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, w tym w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia, dzieci umieszczane są w pieczy zastępczej. Zapewnienie pieczy zastępczej ma charakter tymczasowy, celem interwencji jest wsparcie rodziców, by umożliwić powrót dziecka do rodziny biologicznej. Piecza zastępcza sprawowana jest w dwóch formach: rodzinnej tj. w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych, rodzinnych domach dziecka oraz instytucjonalnej tj. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (POW) typu rodzinnego, socjalizacyjnego, interwencyjnego i terapeutycznego.

Na terenie LGD najczęstszym powodem umieszczenia dzieci w pieczy jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Drugim najczęściej występującym problemem w rodzinie biologicznej było uzależnienie rodziców. Na uwagę zasługuje również problem przemocy w rodzinie, oraz znaczny wzrost liczby dzieci, które trafiły do pieczy z powodu sieroctwa lub półsieroctwa.

Dane statystyczne wskazują, że w 2020 roku na terenie LGD liczba dzieci w pieczy zastępczej ogółem wyniosła 242 osoby – liczba ta nie wykazuje wyraźnych tendencji do zmian w czasie, ulegając wahaniom między 218 a 262 dziećmi. W odniesieniu do nowych dzieci skierowanych do pieczy zastępczej, w 2020 roku ich liczba wyniosła 61 osób – wartość tego wskaźnika wykazuje natomiast tendencję wzrostową w analizowanym czasie ostatnich 6 lat, co wskazywać może na intensyfikację problemów związanych z opieką nad dziećmi.

Rysunek 11. Liczba dzieci ogółem i nowych dzieci w pieczy zastępczej na terenie LGD, w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przywidz na lata 2021-2028

Porównanie dostępu do usług rodzinnej pieczy zastępczej na terenie LGD na tle województwa wskazuje, że liczba rodzin zastępczych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców wynosi 0,63‰ i jest znacznie niższa od średniej dla województwa pomorskiego (1,13 ‰). Świadczy to o niedoborze osób zainteresowanych pełnieniem tego typu roli przez rodziny z terenu LGD – informacje przekazane przez samorządy wskazują natomiast na prowadzenie intensywnej akcji promocyjnej w celu poprawy sytuacji w tym zakresie.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. Na terenie LGD od 2019 roku funkcjonują 4 POW. W każdej placówce jest 14 miejsc, spełniając one tym samym warunki określone w art. 106 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, 1700); brak jest natomiast placówek typu interwencyjnego, które przyjmowałyby dzieci w każdym momencie oraz POW typu specjalistyczno-terapeutycznego.

Kluczowe wyzwania dotyczące pieczy zastępczej dotyczą na terenie LGD przede wszystkim:

- dalszego utrzymywania dobrego kierunku zmian w pieczy zastępczej, polegającego na zapewnianiu opieki i wychowania w rodzinach zastępczych oraz podnoszeniu standardów placówek opiekuńczo-wychowawczych tj. 14 miejsc w jednej placówce.

- rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej opartej o wysoką liczbę rodzin zastępczych, w tym nowych rodzin zastępczych, wydolnych i chętnych do opieki nad dziećmi ze szczególnymi potrzebami i wielodzietnymi rodzeństwami.
- promocji rodzicielstwa zastępczego wśród mieszkańców, zachęcającego do podjęcia się roli opiekuna zastępczego nowych osób, jak i utrzymanie motywacji u dotychczasowych opiekunów.
- zapewnienia usamodzielniającym się wychowankom dostępu do wsparcia specjalistycznego oraz mieszkań chronionych.

B. Seniorzy

Starzenie się społeczeństwa to proces polegający na wzroście udziału liczby osób w starszym wieku w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby osób młodych. Proces starzenia się społeczeństwa charakteryzuje także feminizacja, czyli wyższa liczba kobiet niż mężczyzn wśród populacji osób starszych, jak również singularyzacja tj. częstsze pojawianie się gospodarstw jednoosobowych, w których mieszkają osoby starsze. Konsekwencją tych zjawisk jest konieczność zapewnienia warunków do jak najdłuższego samodzielnego życia w miejscu zamieszkania osobom samodzielnie gospodarującym. Wszystkie te procesy obserwowane są powszechnie, jednakże dotyczą obszaru LGD w mniejszym stopniu niż województwa pomorskiego czy Polski. Wynika to z sytuacji demograficznej, gdzie bardzo wysoki poziom wskaźnika urodzeń oraz przyrostu naturalnego wpływają pozytywnie na wartość wskaźnika obciążenia demograficznego. Nie zmienia to faktu, że zarówno liczba osób w wieku senioralnym, jak i ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru LGD będzie systematycznie rósł, niosąc na sobą szereg następstw natury społecznej i gospodarczej.

Z punktu widzenia usług społecznych wraz ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, będzie rosła m.in. liczb osób niesamodzielnych. Dane zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027 (Załącznik do uchwały nr XXX/281/2021 Rady Powiatu Kartuskiego z dnia 30 kwietnia 2021 r.) wskazują, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym co trzecia osoba była niepełnosprawna prawnie lub biologicznie. Kolejnym zjawiskiem jest wskazana powyżej singularyzacja, wiążąca się z potrzebą zapewnienia opieki nad osobami samotnymi, zwłaszcza tymi które nie mogą liczyć na wsparcie ze strony usług opieki środowiskowej.

Obecnie funkcjonujące usługi wsparcia seniorów można podzielić na dwie kategorie:

a. organizacja czasu wolnego, rozwój hobby i zainteresowań oraz edukacja osób starszych – na terenie LGD dla starszych mieszkańców dostępne są 3 uniwersytety trzeciego wieku oraz kluby seniora organizowane w poszczególnych gminach. W przypadku klubów seniora ich liczba oraz skala działalności jest bardzo zmienna w czasie, w zależności m.in. od realizacji projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych. Działalność tego typu inicjatyw ogranicza także fakt, że mają one najczęściej charakter nieformalny, skupiony wokół np. GOPS na czas realizacji projektu,

b. zapewnienie opieki dziennej lub całodobowej osób w wieku poprodukcyjnym z uwagi na niepełnosprawność lub chorobę – w tym zakresie na terenie LGD funkcjonuje Gminny Ośrodek Geriatryczny w Sianowie, Gminny Ośrodek Opiekuńczy w Chmielnie, dwa hospicja niestacjonarne oraz pozostające w końcowej fazie budowy hospicjum stacjonarne w Kartuzach. Ponadto na terenie LGD funkcjonują dwa DPS dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dom dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie - opisane w podrozdziale dotyczącym osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie funkcjonuje 7 prywatnych placówek opieki całodobowej dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami zapewniających całodobową opiekę (228 miejsc) i posiadających zgodę Wojewody Pomorskiego na prowadzenie tego typu działalności.

Kluczowe wyzwania dotyczące wsparcia osób starszych ze strony usług społecznych na terenie LGD to przede wszystkim:

- niejednorodność grupy osób starszych pod względem aktywności, stanu zdrowia, niepełnosprawności - wymagająca stałego różnicowania usług społecznych pod względem ich zakresu i dostępności, w środowisku zamieszkania i całodobowo poza miejscem zamieszkania.
- wspieranie działań nakierowanych na aktywizację seniorów i ich najbliższego otoczenia.
- zapewnianie wsparcia i doradztwa opiekunom osób starszych, w tym w ramach opieki wytchnieniowej.

- tworzenie infrastruktury placówek dziennych, w tym mieszkań chronionych, odpowiadającym na zapotrzebowanie osób starszych.

C. Niepełnosprawność

Z uwagi na brak porównywalnych, aktualnych danych statystycznych dotyczących osób z niepełnosprawnościami, obecny szacowany obraz niepełnosprawności na terenie LGD widoczny jest w liczbie wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci i osób dorosłych przez Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kartuzach (dla powiatu kartuskiego) i Pruszczu Gdańskim (dla powiatu gdańskiego, w tym gminy Przywidz). W roku 2020 łącznie wydano na terenie LGD 2 648 orzeczeń, w tym 2 023 dla osób dorosłych i 625 dla dzieci – są to wartości zbliżone do tych osiągniętych w 2014 roku – w okresie lat 2014-2020 po początkowym wzroście liczby wydawanych orzeczeń, począwszy od roku 2018 ich liczba spada – sytuacja ta dotyczy zarówno osób dorosłych, jak i dzieci. Dane zawarte w Raporcie końcowym badania „Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim” wykonanym na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego wskazują, że udział osób z niepełnosprawnościami wśród mieszkańców ogółem na terenie LGD jest nieznacznie niższy od średniej dla całego województwa. Nie zmienia to jednak faktu, że w 2020 roku na terenie LGD niepełnosprawność stanowiła trzeci najważniejszy powód korzystania z pomocy społecznej, a w części gmin znajdował się on na miejscu pierwszym (np. w gminie Przywidz) – sytuacja ta dotyczyła w skali 2020 roku w sumie 1 300 rodzin (1 194 w powiecie kartuskim i 106 w gminie Przywidz).

Obecnie na terenie LGD funkcjonuje 111 podmiotów i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami - wszystkie organizacje pozarządowe, instytucje pomocy i integracji społecznej, zakłady pracy, spełniają istotną rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami – są to m.in.:

- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, której zadaniem jest inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz realizacji ich praw, opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) - placówki stwarzające osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Na terenie LGD funkcjonują trzy WTZ, łącznie dla 95 osób z niepełnosprawnościami.
- pięć Ośrodków Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych (OREW), których działalność skierowana jest do dzieci wymagających wspomagania rozwoju, nauki, rehabilitacji oraz zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Wszystkie placówki prowadzone są przez podmioty sektora pozarządowego,
- dwa przedszkola dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz dwa z oddziałami integracyjnymi, które uzupełniają ofertę wsparcia i rehabilitacji dla tej grupy oraz ich rodzin,
- powiatowy system powiadamiania ratunkowego dla osób niesłyszących - od 2009 roku przy współpracy z KPPSP w Kartuzach został opracowany i wdrożony przedmiotowy system,
- dla osób wymagających wsparcia w środowisku rodzinnym i społecznym prowadzone są środowiskowe domy samopomocy (ŚDS), które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Na terenie LGD działa pięć ŚDS prowadzonych przez gminy,
- do zadań z zakresu pomocy społecznej należy zapewnienie i prowadzenie usług w domach pomocy społecznej (DPS) dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Na terenie LGD funkcjonowały trzy DPS: dom w Kobysewie z filią w Sulęcynie dla 80 mieszkańców z zaburzeniami psychicznymi,

dom w Stężycy dla 30 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dom w Nowych Łosienicach gm. Stężycza dla 31 osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzony przez NGO.

Kluczowe wyzwania dotyczące wsparcia osób z niepełnosprawnościami ze strony usług społecznych dotyczą na terenie LGD przede wszystkim:

- rozwoju infrastruktury środowiskowych domów samopomocy, odpowiadających na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i z zaburzeniami psychicznymi,
- zapewnienia wsparcia opiekunom osób z niepełnosprawnościami w ramach opieki wytchnieniowej,
- utrzymania dostępu do usług domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi i dla osób niepełnosprawnych intelektualnie,
- wsparcia realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa jakości ich funkcjonowania społecznego i zawodowego,
- tworzenia nowych oraz wsparcie działalności istniejących mieszkań chronionych (wspomaganych).

D. Inne problemy i zagrożenia społeczne.

Współczesny świat generuje szereg nowych, niespotykanych wcześniej zagrożeń społecznych dotyczących takich kwestii jak: szeroki dostęp do środków odurzających (co może prowadzić do uzależnienia), aktywny przepływ ludności między państwami (co generuje potrzebę integracji cudzoziemców, ale również zapobieganie handlowi ludźmi) oraz szereg zagrożeń o charakterze behawioralnym, np. uzależnienie od komputera, smartfonu, pracoholizm, itp. Obecnie brak jest pełnych i porównywalnych danych statystycznych dotyczących tego typu zagrożeń i wyzwań społecznych na poziomie lokalnym. Od 2002 roku Powiat Kartuski prowadzi Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach (CIK), z którego pomocy korzystają osoby w różnego rodzaju kryzysach, w tym z tytułu przemocy w rodzinie. W ostatnim roku (2019 roku) spośród 825 osób korzystających z CIK, aż 135 osób (stanowiących 16,4% ogółu) po raz pierwszy zgłosiło się do Centrum. We współpracy z gminami CIK prowadził punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych. W punkcie udzielane było wsparcie w odpowiedzi na pojawiające się problemy i ich konsekwencje tj. używanie nowych substancji psychoaktywnych oraz nadużywanie marihuany (i wynikające z nich absencje szkolne, zespół amotywacyjny), używanie narkotyków i alkoholu (uzależnienie mieszane), używanie środków psychoaktywnych z grup substancji pobudzających ośrodkowy układ nerwowy typu amfetamina i pochodne. Przy CIK w Kartuzach działał także punkt konsultacyjny udzielający pomocy w zakresie uzależnień behawioralnych. Uzależnienie i zagrożenie uzależnieniem od komputera lub/i telefonu komórkowego niesie poważne konsekwencje dla dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. Dla młodszego pokolenia problemem była bezradność wobec sytuacji życiowej, jak i samookaleczenia, w tym zgłoszenia dotyczące myśli samobójczych, prób samobójczych. Średnio 4 na 10 osób korzystających z pomocy w każdym roku były osobami niepełnoletnimi.

Kluczowe wyzwania dotyczące wsparcia osób zagrożonych w/w zjawiskami ze strony usług społecznych dotyczą na terenie LGD przede wszystkim:

- rozpowszechniania informacji o dostępnej pomocy w zakresie stosowania środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych,
- wzrostu świadomości mieszkańców dotyczących zagrożenia przemocą i obowiązku reagowania na objawy przemocy,
- powszechnych działań w obszarze przeciwdziałania cyberprzemocy, uzależnieniu od Internetu/telefonu, hazardu - skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej.
- doskonalenia systemu wsparcia, w tym zapewnienia dostępu do psychiatrii dziecięcej oraz poradni psychiatrycznej dla dzieci.

E. Przedsiębiorczość społeczna.

Przedsiębiorstwo społeczne to specyficzny typ podmiotu gospodarczego, w działalności którego na pierwszy plan wysuwają się nie zyski i ich maksymalizacja, lecz cele społeczne. Przedsiębiorstwa społeczne działają w różnych formach prawnych: spółdzielni socjalnych, stowarzyszeń, fundacji, spółek non-profit. Największy odsetek przedsiębiorstw społecznych stanowią spółdzielnie socjalne. Na terenie LGD funkcjonuje obecnie 7 spółdzielni socjalnych, co oznacza wzrost 75% w stosunku do sytuacji z roku 2014. Porównując

liczbę tych podmiotów w przeliczeniu na liczbę mieszkańców z sytuacją w całym regionie województwa pomorskiego należy wskazać, że otrzymany wskaźnik dla obszaru LGD jest bardzo zbliżony do wskaźnika dla całego województwa pomorskiego (liczba spółdzielni socjalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na terenie LGD wynosi 0,47 wobec 0,50 na terenie całego województwa¹¹).

Kwestię usług społecznych poruszano szeroko podczas konsultacji społecznych zarówno z mieszkańcami, osobami zajmującymi się na co dzień usługami społecznymi, osobami których dotyczy ta kwestia (tj. osobami z niepełnosprawnościami i ich opiekunami, seniorami, itp.) czy innymi organizacjami działającymi na terenie LGD. Wyniki tych konsultacji wskazują na potrzeby realizacji w przyszłości zadań we wszystkich kategoriach usług społecznych – mimo wsparcia na ten cel ze środków rządowych i samorządowych, potrzeby w tym zakresie są wciąż niezaspokojone. Wyniki konsultacji społecznych wskazują na dwie priorytetowe kwestie do poruszenia w ramach wdrażania LSR:

a. Ukierunkowanie na wsparcie dwóch grup osób: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów oraz seniorów i ich opiekunów. Kwestia ta wynika zarówno z danych statystycznych (rosnąca liczba seniorów, niedostatek usług wsparcia tych dwóch kategorii usług), jak i ma podstawę w opinii mieszkańców oraz podmiotów z branży. Badania ankietowe tych grup jednoznacznie wskazują, że każdorazowo (ankiety przeprowadzono wśród mieszkańców, podmiotów działających w sferze usług społecznych oraz innych NGO) jako najważniejszą grupę wymagającą wsparcia wskazano osoby z niepełnosprawnościami (w tym przede wszystkim osoby powyżej 25 roku życia). Na drugim miejscu znajdowali się każdorazowo seniorzy oraz opiekunowie osób starszych oraz niepełnosprawnych¹². W związku z powyższym w/w kategorii osób należy uznać za szczególnie zagrożone marginalizacją społeczną wymagające wsparcia.

b. Zakresy wsparcia – w kwestii priorytetowych zakresów wsparcia w ramach konsultacji społecznych wskazano na następujące priorytety:

- usługi asystenckie i opiekuńcze,
- usługi opieki wytechnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych, chorych, z niepełnosprawnościami,
- oferta wsparcia dziennego seniorów,
- konieczność kontynuacji działań rozpoczętych,
- problem z osobami niepełnosprawnymi pełnoletnimi, brak miejsc terapii tych osób, zajęć dziennych,
- rozwój systemu mieszkań wspomaganych i chronionych,
- propagowanie pieczy zastępczej,
- realizacja kompleksowych projektów w tworzeniu infrastruktury oraz rozwój systemu usług społecznych.

7. Dziedzictwo kulturowe/zabytki;

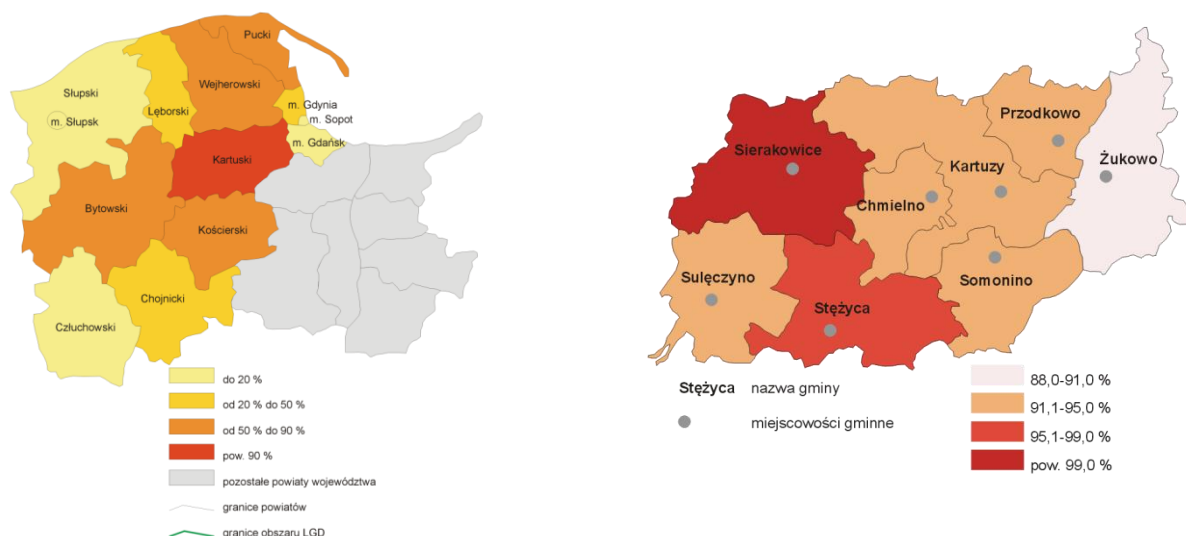
Termin „Kaszuby” pojawił się po raz pierwszy w 1249-53 roku na książęcej pieczęci władcy Pomorza Zachodniego. W następnych wiekach nazwa ta „przesunęła się” coraz bardziej na wschód. W XVI wieku zaczęto używać tej nazwy na Pomorzu Wschodnim dla określenia mieszkających tu ludzi o słowiańskim rodowodzie. Niezależnie od zapisków historycznych Kaszubi są prastarym plemieniem pomorskim o rodowodzie słowiańskim, którzy mimo wypierania na wschód i wieloletniej germanizacji zachowali swoją kulturę. Obecnie Kaszubi mieszkają głównie w województwie pomorskim, w różnym procencie w różnych miejscowościach - jednakże za najbardziej rdzenny obszar Kaszub, cechujący się największym odsetkiem ludności kaszubskiej uznaje się obszar centralnej części województwa pomorskiego obejmujący m.in. cały obszar LGD. Najważniejszym zaś wyznacznikiem tożsamości narodowej, czy etnicznej Kaszub jest kultura ze wszystkimi jej składnikami, która z uwagi na swoją odmienność i charakter stanowi obecnie drugie – obok walorów naturalnych – bogactwo i wyróżnik obszaru LGD.

Najważniejszym przejawem kultury kaszubskiej jest język kaszubski – jedyny język regionalny w Polsce. Jest on jednym z języków polskich należącym do lechickiej grupy języków zachodnio – słowiańskich.

¹¹ Dane na podstawie dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2021”, ROPS w Gdańsku, Gdańsk 2022 r.

¹² Badania ankietowe mieszkańców wskazywały także na częste wskazanie „osób o niskich kwalifikacjach” jako zagrożonych wykluczeniem społecznym – z uwagi jednak na bardzo ograniczone możliwości wsparcia w ramach LSR tej grupy osób oraz inne planowane do realizacji w okresie 2021-2027 programy ukierunkowane nie ich potrzeby, w ramach Strategii nie uwzględniono tej grupy osób jako priorytetowej.

Kaszubskim posługuje się wielu mieszkańców regionu - jest on obecny w literaturze, prasie, radio, telewizji, w szkole i w wielu kościołach. Należy podkreślić, że na obszarze LGD występuje największa liczba ludności posługującej się językiem kaszubskim w skali całego województwa – średnio w każdej z 9 gmin tego obszaru liczba ludności kaszubskiej stanowi ponad 80% mieszkańców.

Rysunek 12. Ludność kaszubska lub ludność z częściowym rodowodem kaszubskim w województwie pomorskim i powiecie kartuskim w % całkowitej liczby mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Mordawski, *Geografia Kaszub, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Gdańsk, 2008 r.*

Innymi, ważnymi elementami kultury kaszubskiej, kultywowanymi i propagowanymi na obszarze LGD są: siedmiobarwny haft oparty na dorobku żukowskich norbertanek; wyroby ceramiczne wielobarwne i czarne; rzeźba i malarstwo na szkle, którymi zajmują się przede wszystkim domorośli twórcy; muzyka kaszubska, śpiew, taniec; lokalne kapele i zespoły ludowe; istnienie kilkudziesięciu zespołów pieśni i tańca oraz chórów; lokalne obrzędy ludowe; wytwarzanie i zażywanie tabaki; budownictwo drewniane, zrębowe lub ryglowe.

Na obszarze LGD Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby znajduje się wiele różnorodnych i wartych odwiedzenia zabytków architektury związanych z lokalną kulturą i historią, z Zespołem Poklasztornym Kartuzów w Kartuzach oraz Zespołem Poklasztornym Norbertanek w Żukowie na czele. W większości są to kościoły, zespoły pałacowe i dworskie, domy, ale można tu zobaczyć również zabytkową kuźnię, dawny układ urbanistyczny i wiele innych interesujących obiektów, atrakcyjnych turystycznie, np.: sanktuaria, cmentarze, obiekty kultury sakralnej, dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa kaszubska, chata kaszubska, ołtarz papieski. Potwierdzeniem znaczenia kulturowego lokalnych budynków i zagospodarowania terenu jest fakt wpisania do ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku 64 obiektów.

Jednocześnie ważnym elementem związanym z kultywowaniem lokalnej kultury i tradycji jest oferta kulturalna muzeów, izb regionalnych i innych podobnych obiektów na terenie LGD, z których do najbardziej znanych należą: Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera w Kartuzach, Muzeum Ceramiki Kaszubskiej w Chmielnie czy Centrum Edukacji i Promocji Regionu w Szybanku.

Z opisanymi elementami kultury kaszubskiej związane są ściśle działania promocyjne mające na celu ich propagowanie zarówno w regionie, jak i w kraju i za granicą. Promocja ta przyjmuje różne formy, natomiast najczęściej występującą, realizowaną na terenie samej LGD są imprezy promocyjne związane z kulturą kaszubską – obecnie corocznie organizowanych jest w sumie kilkadziesiąt imprez promocyjnych o tym charakterze, które organizowane są zarówno przez Powiat Kartuski, jak i samorządy poszczególnych gmin czy gminne jednostki kultury. Do przykładowych, najbardziej znanych imprez tego typu, których charakter nawiązuje do lokalnej kultury należą: Truskawkobranie, Jarmark Kaszubski czy Dni Powiatu Kartuskiego. Zdecydowana większość imprez ma charakter lokalny ograniczający się do terenu danej gminy/miejscowości. W odniesieniu do innego typu działań promocyjnych ograniczają się one do operacji realizowanych przez poszczególne samorządy gmin i obejmują obszar danej gminy. Jedynymi instytucjami, które zajmują się obecnie skoordynowaną promocją obszaru całego regionu są Lokalna Grupa Działania – jako organizacja pozarządowa oraz Starostwo Powiatowe w Kartuzach, realizujące szereg różnorodnych działań, począwszy

od publikacji promocyjnych po promocję regionu w internecie. Poza działalnością tych dwóch instytucji widoczny jest brak działań tego typu o szerszej skali oddziaływania organizowanych przez inne organizacje, w tym organizacje pozarządowe. Ponadto, tak jak w przypadku imprez, problemem jest niewystarczająca współpraca międzygminna w tym zakresie i niedostateczna liczba podejmowanych działań dotyczących całego regionu – zarówno w kwestii promocji w kraju, jak i za granicą.

Dużą rolę kultury kaszubskiej w rozwoju regionu oraz budowy lokalnej tożsamości mieszkańców potwierdzają wyniki konsultacji społecznych – dotyczy to przede wszystkim posiadania własnego języka, historii, kultury, tradycji kaszubskiej, gdzie 55% ankietowanych wskazuje na bogate dziedzictwo kulturowe jako jedną z najważniejszych silnych stron regionu, co stanowi trzecią najważniejszą odpowiedź. Jednocześnie jednak wyniki badania ankietowego wśród mieszkańców wskazały, na propagowanie dziedzictwa kulturowego regionu jako jedno z dwóch najważniejszych zadań do realizacji na przyszłość przez sektor NGO. Zdaniem mieszkańców widoczna jest bowiem obecnie także niska aktywność organizacji pozarządowych na obszarze LGD działających w sferze kultury. Kwestie te poruszali także mieszkańcy podczas przeprowadzonych spotkań w każdej z gmin, gdzie zwracano uwagę na niewielkie zainteresowanie zwłaszcza ludzi młodych kultywowaniem lokalnej kultury, co jest skutkiem m.in. stopniowej asymilacji lokalnej kultury z kulturą uniwersalną. Szczególnie podkreślano w tym zakresie malejącą atrakcyjność tradycyjnych elementów kultury kaszubskiej zwłaszcza dla ludzi młodych oraz osób imigrujących na teren LGD z innych sąsiednich obszarów (w tym Trójmiasta) – co w ujęciu długofalowym grozi stopniowym jej zanikiem i asymilacją z kulturą „uniwersalną”. Sprzyja jemu – zdaniem mieszkańców – postępująca globalizacja także w sferze kultury. Środkiem zaradczym może być w tym zakresie rozwój kultury lokalnej w oparciu o nowoczesne formy przekazu i połączenie tradycji z nowoczesnością. Dotyczy to m.in. generowania nowych elementów/form kultury w przeciwieństwie do bazowania wciąż na samej tradycji historycznej. Rozwojowi kultury może sprzyjać np. wymiana doświadczeń z innymi podobnymi regionami o szerokiej tradycji kulturowej w kraju i za granicą. Zarówno twórcy kultury, jak i NGO działające w tej sferze zwracali uwagę na potrzebę nawiązania współpracy zarówno wewnątrz regionu województwa pomorskiego (w ramach rozwoju kultury kaszubskiej), jak i z innymi podmiotami w kraju i za granicą.

8. Obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki.

Głównym walorem turystycznym obszaru LGD są jego wody powierzchniowe. Charakterystyczną cechą obszaru Szwajcarii Kaszubskiej jest zarówno duża liczba i powierzchnia jezior, jak i gęsta sieć cieków wodnych. Typowym elementem hydrograficznym obszaru LGD są liczne jeziora wypełniające zagłębienia terenu, wśród których dominują jeziora rynnowe. Ogółem wody zajmują powierzchnię ponad 6 013 ha, co stanowi 4,81 % obszaru LGD. Na obszarze Szwajcarii Kaszubskiej znajduje się ponad 140 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, wśród których dominują jeziora największe o powierzchni pow. 5 ha. Pod względem powierzchni, jeziora Szwajcarii Kaszubskiej należą do największych w województwie pomorskim. W przypadku wód obszar Szwajcarii Kaszubskiej położony jest w systemach 7 dorzeczy, wyznaczonych działami I rzędu: Martwej Wisły, Wisły, Łeby, Łupawy, Słupi, Redy, Kaczej. Jednocześnie obszar LGD położony jest na węźle hydrologicznym, gdzie swoje źródła ma wiele rzek i cieków, w tym m.in. Słupia i dopływy Raduni. Do największych rzek regionu należą w tym względzie: Radunia, Słupia, Łeba i Klasztorna Struga.

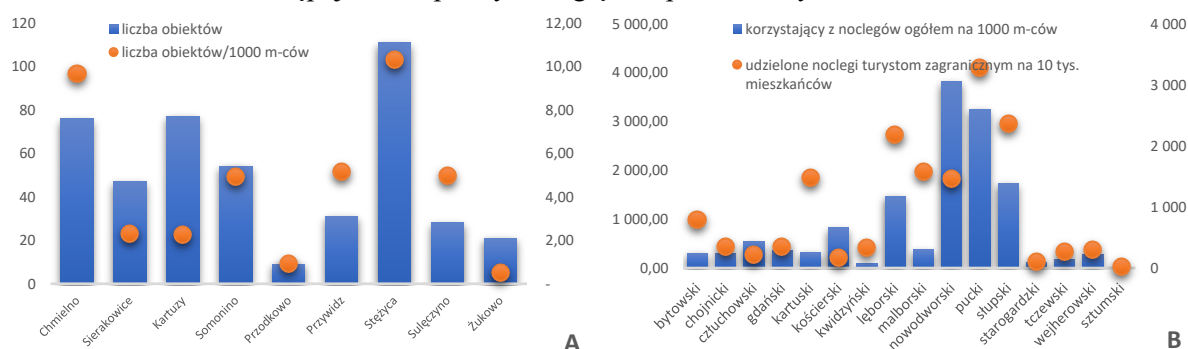
O atrakcyjności turystycznej obszaru LGD decydują też takie elementy jak znaczne deniwelacje terenu i wzniesienia nad poziomem morza w połączeniu z pięknymi krajobrazami i licznie występującymi jeziorami, które były jednym z dwóch czynników decydujących o określeniu tego obszaru mianem Szwajcarii Kaszubskiej. Obszar LGD należy do najbardziej urozmaiconych geograficznie i wykazuje kilka specyficznych geograficznie cech wyróżniających go wśród pozostałych regionów województwa i kraju, np.:

- Największe w województwie pomorskim wysokości bezwzględne – z najwyższym punktem na terenie LGD - wzniesieniem Wieżyca o wysokości 329 m n.p.m., które jest jednocześnie najwyższym wzniesieniem na obszarze Niżu Południowobałtyckiego;
- Duże urozmaicenie rzeźby terenu i znaczne wysokości względne sięgające 150 – 200 m;
- Występowanie prawie wszystkich form młodoglacjalnej rzeźby terenu – zarówno akumulacyjnych (moreny denne i czołowe, drumliny, sandry, wytopiska, kemy), jak i erozyjnych (ryny jeziorne);

- Duża liczba jezior, w tym jezior o znacznej powierzchni będących jednymi z głównych atrakcji turystycznych regionu;
- Liczne ciek wodne oraz obszary źródłowe kilku rzek Pobrzeża Bałtyku.

Dane dotyczące ruchu turystycznego na terenie LGD bazują na ewidencjach obiektów noclegowych prowadzonych przez poszczególne urzędy gmin, Centralnym Wykazie Obiektów Hotelarskich oraz danych GUS. Według informacji zawartych w tych źródłach na terenie LGD funkcjonują obecnie 454 obiekty noclegowe, w tym 9 hoteli oraz 445 innych obiektów. Liczba ta jest znacznie zróżnicowana wewnątrz samej LGD – zarówno analizując wartości bezwzględne, jak i względne – odniesione do liczby mieszkańców – zdecydowanie najlepiej wyposażonymi w infrastrukturę noclegową są gminy Stężyca i Chmielno – najgorzej zaś, gminy Przdokowo i Żukowo.

Porównanie ruchu turystycznego na terenie LGD z województwem wskazuje, że w powiecie kartuskim liczba turystów korzystających z noclegów przypadająca na 1 000 mieszkańców należy do jednych z najniższych w województwie. Nieco lepiej przedstawia się sytuacja turystów zagranicznych, należy natomiast wskazać, że obszar LGD znacznie ustępuje także pod tym względem przede wszystkim obszarom nadmorskim.

Rysunek 13. Liczba obiektów noclegowych zarejestrowanych w ewidencji urzędów gmin oraz Centralnym Wykazie Obiektów Hotelarskich (wykres A) oraz ruch turystycznych wg powiatów (wykres B).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędów gmin, CWOH (wykres A) oraz GUS (wykres B).

Potencjał obszaru LGD do rozwoju turystyki potwierdzają wyniki konsultacji społecznych, które wskazują jednoznacznie, że obszar LGD posiada bardzo atrakcyjne walory naturalne, które stanowią o dużym potencjale regionu do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej – w tym zakresie 91% badanych wskazuje atrakcyjne walory naturalne jako najważniejszą silną stronę obszaru LGD. Jednocześnie konsultacje przeprowadzone z przedstawicielami branży turystycznej wskazują, że oferta turystyczna regionu jest niewystarczająca i słabo odpowiada na potrzeby turystów i zmieniające się trendy na rynku. Dotyczy to zarówno poziomu i jakości oferowanych usług turystycznych, które nie nadążają za rosnącymi potrzebami turystów, jak i krótkiego sezonu turystycznego, który mimo podejmowanych zabiegów w celu jego wydłużenia wciąż ogranicza się przede wszystkim do krótkiego okresu 3 – 4 miesięcy w roku. Kwestia niedorozwoju usług społecznych ma swoje odzwierciedlenie także w wynikach badań ankietowanych mieszkańców, które wskazują, że po stronie słabych stron rozwoju obszaru LGD jako jedną z najważniejszych cech wskazano „Niewystarczającą ofertę usług turystycznych” – odpowiedź taką wskazało 35% badanych osób. Podobnie wyniki dyskusji przeprowadzonej z gestorami bazy turystycznej, wskazują na potrzebę dopasowania się do dynamicznie zmieniającego się rynku usług turystycznych i takich trendów rozwoju turystyki jak: turystyka rodzinna (w tym oferta dla dzieci), eko-turystyka, turystyka kwalifikowana, turystyka senioralna, turystyka zdrowotna, caravaning, singletrunki, turystyka konna, spa/beauty, itp.

Osobną kwestią poruszaną podczas spotkań konsultacyjnych jest niedostatek rozwoju publicznej infrastruktury turystycznej, zagospodarowującej posiadane walory naturalne – badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców wskazują, że najpilniejsze inwestycje w tym zakresie powinny dotyczyć infrastruktury rowerowej (ścieżki rowerowe) oraz zagospodarowania zbiorników wodnych na potrzeby turystyki wodnej w zakresie przede wszystkim kąpielisk. Ponadto, za ważną kwestię uznano także edukację społeczeństwa o ochronie walorów naturalnych regionu w kontekście ich intensywnego wykorzystywania na cele turystyki i rekreacji.

Badania ankietowe przeprowadzone wśród lokalnej społeczności wskazały, że za najważniejszą słabą stronę regionu mieszkańcy uznali „Niedostateczną ofertę spędzania wolnego czasu dla mieszkańców” – opinię tą wskazało 44,7% ankietowanych. Jednocześnie wyniki ankiet wskazują, że jednym z priorytetowych zadań do realizacji jest także budowa małej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i społecznej, skierowanej zarówno do mieszkańców, jak i turystów – odpowiedzi tej udzieliło w sumie 46,8% ankietowanych.

Wyniki konsultacji społecznych wskazały także na potrzebę intensyfikacji współpracy zarówno wewnętrznej, jak i z innymi regionami w kraju i za granicą – potrzeba ta wynika z niedostatecznej obecnie wymiany doświadczeń z innymi regionami. Mimo realizowanych działań przez LGD w tym zakresie w ostatnich latach, mieszkańcy uznali je za niewystarczające i wymagające kontynuacji w przyszłości. Ponadto gestorzy branży turystycznej oraz NGO wskazywali na potrzebę integracji podmiotów i mieszkańców z terenu LGD wokół takich priorytetowych dziedzin jak: rozpowszechnianie marki regionu, rozwój turystyki, propagowanie kultury, edukacja dotycząca racjonalnego korzystania z zasobów, itp. Przejawiała się w tym zakresie potrzeba rozwoju partnerstwa LGD wokół wskazanych powyżej kwestii.

9. Obszary wiejskie, ze szczególnym uwzględnieniem rolników, domowników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów po PGR.

Obszar LGD obejmuje 9 gminnych jednostek samorządu terytorialnego, w tym 7 gmin wiejskich oraz 2 gminy miejsko – wiejskie. W konsekwencji na terenie LGD leżą dwa miasta: Kartuzy i Żukowo. Według danych GUS w 2020 roku liczba ludności tych miast wynosiła 21 004 mieszkańców, co oznacza, że stanowi ona 14,20% całkowitej ludności obszaru objętego LSR (wskaźnik urbanizacji tego obszaru).

Analiza liczby ludności zajmującej się rolnictwem tj. rolników, ich małżonków oraz członków ich rodzin wg danych ostatniego spisu rolnego z 2020 roku wskazuje, że na terenie LGD rolnictwem zajmuje się 7,89% mieszkańców tego obszaru – jest to wielkość znacznie wyższa od średniej dla całego województwa (4,70%). Tak duża dysproporcja wynika przede wszystkim z rozdrobnionego, niskotowarowego rolnictwa na terenach wiejskich LGD, generującego wciąż negatywne zjawisko bezrobocia ukrytego – czego dowodzą powyższe liczby.

Dane statystyczne dotyczące liczby państwowych gospodarstw rolnych jakie funkcjonowały na terenie LGD¹³ wskazują, że przed rokiem 1989 w każdej z 9 gmin objętej LSR działało co najmniej jedno tego typu gospodarstwo. W sumie na terenie LGD działało w różnej formie 16 PGR, z czego najwięcej na terenie gmin Przywidz i Żukowo (po 3 gospodarstwa).

10. Rolnictwo i rynek rolny.

Rolnictwo na terenie LGD STK, podobnie jak w całym regionie jest ważną dziedziną gospodarki, a jednocześnie wciąż jednym z głównych źródeł utrzymania mieszkańców. Obszar powiatu kartuskiego wraz z przylegającą do niego gminą Przywidz w przeważającej części pokryty jest słabymi i bardzo słabymi glebami powstałymi z utworów polodowcowych (plejstoceńskich) – glin i piasków zwałowych oraz piasków akumulacji wodno-lodowcowej. Wykształciły się tu w większości średniej jakości gleby brunatne (głównie wyługowane i kwaśne) oraz bielcowe i pseudobielcowe. Dominującą klasą gleb jest klasa V i VI, mniej jest gleb klasy IV, a najmniej klasy III oraz sporadycznie występującej klasy II. Warunki naturalne powodują, że cały obszar LGD charakteryzuje się bardzo słabymi warunkami glebowymi potęgowanymi przez niesprzyjające gospodarce rolnej duże urozmaicenie terenu oraz zmienne warunki klimatyczne, powodujące swoisty mikroklimat, co przekłada się na niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W zakresie struktury użytkowania gruntów na obszarze LGD dominują użytki rolne (55 %) oraz lasy i grunty leśne (31 %). Podobnie wygląda struktura w województwie pomorskim, z mniejszą jednak przewagą użytków rolnych (50 %) nad lasami i gruntami leśnymi (37 %).

Pod względem wielkości gospodarstw rolnych struktura obszaru LGD różni się od struktury województwa pomorskiego. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na terenie LGD na bazie danych powszechnego spisu rolnego z 2020 roku (obejmująca powierzchnię użytków rolnych) wyniosła 9,81 ha i była znacznie niższa od średniej dla województwa pomorskiego (23,22 ha).

¹³ Dane pochodzące ze strony www.gov.pl z dnia 06.09.2022 r.

Na terenie LGD pod względem struktury liczby gospodarstw rolnych wg ich wielkości dominują gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha oraz od 5 do 10 ha – te dwie grupy stanowią odpowiednio 32,94% i 32,95% wszystkich gospodarstw, co daje w sumie 65,89% powierzchni. Najmniejszy odsetek stanowią natomiast gospodarstwa najmniejsze o powierzchni do 1 ha użytków rolnych (na co wpływ ma także sama definicja gospodarstwa rolnego, wg której „gospodarstwa rolne nie obejmują posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali”) stanowiące 2,83% gospodarstw oraz gospodarstwa największe o powierzchni pow. 15 ha. Porównanie sytuacji w tym zakresie ze średnią dla województwa wskazuje, na ponad dwukrotnie niższy udział w liczbie gospodarstw jednostek największych o powierzchni pow. 15 ha (14,05% na terenie LGD na tle 31,27% w województwie) oraz wyższy udział gospodarstw mniejszych, mieszczących się w przedziale 5-10 ha (32,95% na terenie LGD na tle 20,21% w skali województwa). Podsumowując można stwierdzić, że struktura ilościowa gospodarstw pod względem ich wielkości wskazuje, że gospodarstwa na obszarze LGD są relatywnie mniejsze niż ma to miejsce średnio w całym województwie – widoczne jest to przede wszystkim w znacznie niższym na terenie LGD udziale w strukturze gospodarstw obiektów największych o wielkości pow. 15 ha, a tym samym bardziej towarowych i efektywnych ekonomicznie.

Podobnie pod względem powierzchni zajmowanej przez ogół gospodarstw rolnych, obszar LGD znacznie różni się od województwa pomorskiego, gdzie zdecydowanie największy udział mają gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej (75,13 %). Na obszarze LGD teren zajmowany przez te gospodarstwa stanowi zaledwie 42,63 % powierzchni. Znaczny jest tutaj natomiast udział gospodarstw średnich, wielkości od 5 do 10 ha – 24,94 % powierzchni (prawie trzykrotnie większy niż w województwie) oraz gospodarstw o powierzchni 10 – 15 ha – 21,69 % (w województwie 9,72 %). Podsumowując należy wskazać, że w zakresie struktury powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa, w województwie pomorskim dominują przede wszystkim duże gospodarstwa (powyżej 15 ha), natomiast na terenie LGD struktura ta jest zdecydowanie bardziej zróżnicowana, co jest wynikiem funkcjonowania relatywnie większej ilości gospodarstw średniej wielkości kosztem gospodarstw największych.

Pod względem powierzchni zajmowanej przez różne rodzaje upraw na obszarze LGD, kwestia ta jest w znacznej mierze determinowana jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W uprawach zdecydowanie dominują zasiewy zbóż, zajmując 69,21% ogólnej ich powierzchni. Drugą co do wielkości zajmowanej powierzchni kategorią są ziemniaki, zajmujące 2,86% powierzchni przeznaczonej pod uprawy – pozostałe uprawy stanowią znacznie mniejszy odsetek wszystkich upraw. W zakresie wielkości pogłowia zwierząt gospodarskich mierzonej liczbą hodowanych zwierząt przypadającą na 1 gospodarstwo rolne, na terenie LGD widoczne jest przede wszystkim wysoka wartość tego wskaźnika w odniesieniu do hodowli drobiu – dane wskazują, że na terenie LGD w 2020 roku pogłowie drobiu stanowiło niemal 50% pogłowia w całym województwie pomorskim, z wielkością na poziomie 3,1 mln szt. W konsekwencji należy uznać, że obszar LGD stanowi regionalne zagłębienie w tym zakresie – potwierdzeniem tego jest funkcjonowanie kilku dużych podmiotów zajmujących się hodowlą oraz przetwórstwem drobiu. Dane wskazują jednocześnie na znaczenie niższe od średniej dla regionu poziom hodowli trzody chlewnej oraz bardzo zbliżony wskaźnik dotyczący hodowli bydła.

O dużym udziale rolnictwa w dochodach lokalnej społeczności świadczy fakt, że osoby pracujące na terenie LGD w sekcji „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” stanowią 26,17% wszystkich pracujących - czyli ponad 1/4 ludności – co jest wielkością znacznie większą niż ma to miejsce w skali całego województwa pomorskiego (17,95%). Jednocześnie wart podkreślenia jest fakt, że ludność zamieszkująca gospodarstwa rolne na terenie LGD utrzymuje się przede wszystkim z działalności rolniczej. Pod względem źródeł dochodów gospodarstw rolnych zdecydowanie przeważają w gospodarstwach dochody z działalności rolniczej (99,65%), przy niewielkim udziale dochodów z pracy najemnej (38,59%). Dochody z emerytury i renty oraz z działalności pozarolniczej nie przekraczają 40% dochodów ogółem. Sytuacja ta świadczy o tym, że ludność rolnicza na terenie LGD utrzymuje się głównie z rolnictwa – w zdecydowanej mniejszości są natomiast sytuacje spotykane w innych częściach województwa czy kraju, polegające na łączeniu pracy w rolnictwie z pracą najemną. Bardzo ważną kwestię jest także fakt, że tylko 15,90% tej grupy osób osiąga dochody z

pozarolniczej działalności gospodarczej, co świadczy o relatywnie niskim poziomie przedsiębiorczości wśród właścicieli gospodarstw rolnych.

Przedstawione powyżej dane potwierdzają informacje o strukturze gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej. Na terenie LGD widoczny jest znacznie wyższy odsetek gospodarstw indywidualnych, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była głównie na samozaopatrzenie – wyniósł on w ostatnim badanym roku 12,90% wszystkich gospodarstw - na tle 8,98% w skali całego województwa pomorskiego. Sytuacja ta świadczy o mniejszej od średniej towarowości rolnictwa na terenie LGD i mniejszym jego urynkowaniu.

Bardzo ważnym problemem dotyczącym rozwoju rolnictwa obszaru LGD jest zjawisko występowania bezrobocia ukrytego wśród ludności wiejskiej. Zjawisko to jest trudne do zmierzenia a odzwierciedla je praca często całych rodzin w jednym, małym gospodarstwie rolnym. Zjawisko to znajduje potwierdzenie w danych dotyczących liczby osób – użytkowników oraz członków rodziny użytkownika - pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców. Wskaźnik ten na terenie LGD wynosi 7,89% przy średniej dla województwa wynoszącej 4,86% - co jednoznacznie wskazuje na znaczny przerost osób – członków rodzin - pracujących w gospodarstwach.

Kwestia rozwoju rolnictwa ma swoje odzwierciedlenie także w poziomie intensywności rolnictwa, którego miarą jest m.in. stosowanie nawozów mineralnych. Na terenie LGD w 2020 roku zużycie to w ujęciu średnim przypadającym na 1 ha użytków rolnych wyniosło 95,7 kg, co stanowiło wielkość znacznie mniejszą od średniej dla obszaru województwa pomorskiego (145,2 kg). Sytuacja ta świadczy o znacznej ekstensywności rolnictwa na tym terenie, potwierdzając niski na tle regionu rozwój tej dziedziny gospodarki.

Subiektywne opinie mieszkańców potwierdzają powyższe dane liczbowe, że na terenie LGD jednym z najważniejszych obszarów problemowych w sferze gospodarki jest słabo rozwinięte rolnictwo.

Podczas spotkań z lokalną społecznością, bardzo silnie artykułowano potrzebę wsparcia rozwoju pozarolniczych źródeł utrzymania dla ludności zajmującej się obecnie rolnictwem. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród lokalnej społeczności wskazują, że mieszkańcy zwracają dużą uwagę na takie kwestie jak: niskie dochody ludności zajmującej się rolnictwem czy słabo rozwinięte rolnictwo (odpowiednio 27% i 18% ankietowanych wskazało takie odpowiedzi), a z drugiej 28% badanych wskazało na niedostateczny rozwój lokalnego przetwórstwa – małych zakładów przetwórczych opartych o lokalne produkty i zasoby (przetwórstwo lokalnych produktów rolnych). Jednocześnie ponad 25% ankietowanych mieszkańców zaznaczyło - w zakresie rozwoju ogólnie pojętej przedsiębiorczości - potrzebę wsparcia współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych oraz rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. W tym ostatnim zakresie jako priorytetowe do wsparcia mieszkańcy wskazali zagrody edukacyjne (zarówno rozwój istniejących, jak i tworzenie nowych). Jednocześnie wyniki dyskusji prowadzonych podczas spotkań gminnych wskazały jednoznacznie ukierunkowanie turystyki na terenie LGD na inne jej formy niż gospodarstwa agroturystyczne – zdecydowały o tym zarówno trendy na rynku usług turystycznych, jak i ukierunkowywanie się regionu na bardziej wymagających turystów oraz turystykę aktywną, kwalifikowaną, itp. W kwestii gospodarstw opiekuńczych, w wyniku przeprowadzonych konsultacji, z uwagi na bardzo początkowy etap rozwoju tej formy działalności oraz możliwości wsparcia świadczenia usług społecznych w innych formach, zdecydowano na odłożenie wsparcia tego typu usług na przyszłość.

11. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne.

Bardzo ważnym elementem potwierdzającym bogate dziedzictwo kulturowe Kaszub, a tym samym przywiązanie mieszkańców regionu do tradycji, jest znaczna ilość produktów tradycyjnych, wytwarzanych na terenie LGD. Lista Produktów Tradycyjnych Województwa Pomorskiego zawiera 45 produktów (26 %) zarejestrowanych na terenie LGD. Przykładowe produkty uznane za tradycyjne, zarejestrowane na analizowanym obszarze to np.: Bitki dominikańskie, Czarny salceson, Kaszanka po kaszubsku, Kiełbasa – wórszta czy Kiszka kaszubska. Szczególnie ważnym produktem lokalnym który posiada już wyrobioną markę na rynku jest Truskawka kaszubska (kaszëbskô malëna), który jako jedyny na terenie LGD posiada charakter produktu regionalnego, wpisanego przez Komisję Europejską do Rejestru Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych oraz do Rejestru Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności. W kontekście posiadania wymienionych produktów tradycyjnych i regionalnych widoczne jest bardzo słabo

rozwinęte przetwórstwo lokalnych produktów, w tym zupełny brak przetwórstwa truskawki kaszubskiej. Istniejące przetworzone produkty lokalne są wytwarzane w zdecydowanej większości przypadków na bardzo małą skalę, często okazjonalnie i są trudno dostępne – zwłaszcza dla osób przyjezdnych. Skutkiem tego jest bardzo niski obecnie poziom urynkwienia i komercjalizacji przetwórstwa tych produktów, które są trudno dostępne na rynku a jednocześnie mają niewielkie znaczenie dla lokalnej gospodarki, rynku pracy czy dochodów miejscowej ludności. Ważnym elementem lokalnego dziedzictwa kulturowego jest funkcjonowanie na terenie LGD obiektów, które serwują wyroby kulinarne bazujące na kaszubskiej tradycji kulinarnej i lokalnych surowcach, należące do Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne - zrzeszenia producentów, przetwórców i restauratorów z poszczególnych regionów członkowskich Europy, mającego na celu zachowanie i rozwój tradycji kulinarnych charakterystycznych dla danych regionów.

12. Zasady zrównoważenia środowiskowego.

Obszar LGD charakteryzuje się wybitnymi walorami środowiska naturalnego, co przełożyło się na objęcie jego walorów zasięgiem licznych form prawnej ochrony przyrody. Dane GUS wskazują, że 52% (tj. 65 212,42 ha) powierzchni obszaru LGD objęte jest różnymi formami ochrony przyrody – co jest wielkością znacznie większą od sytuacji notowanej w skali całego województwa pomorskiego (34%). W konsekwencji, na terenie LGD występują wszystkie poza parkami narodowymi formy ochrony. Najważniejszym obszarem chronionym terenu LSR jest Kaszubski Park Krajobrazowy, zajmujący powierzchnię ponad 31 tys. ha, co stanowi ¼ powierzchni LGD. Obok Parku wyróżniono 5 obszarów chronionego krajobrazu (33 184,19 ha, 26% powierzchni LGD), 8 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (12 054,87 ha, 10% powierzchni LGD) oraz 22 rezerwy przyrody (837,58 ha, 0,7% powierzchni LGD). Szczególnie cenne obszary w skali nie tylko lokalnej i krajowej, ale także międzynarodowej stanowi 13 obszarów sieci Natura 2000.

Tabela 7. Obszary prawnie chronione na terenie LGD w 2020 roku w ha.

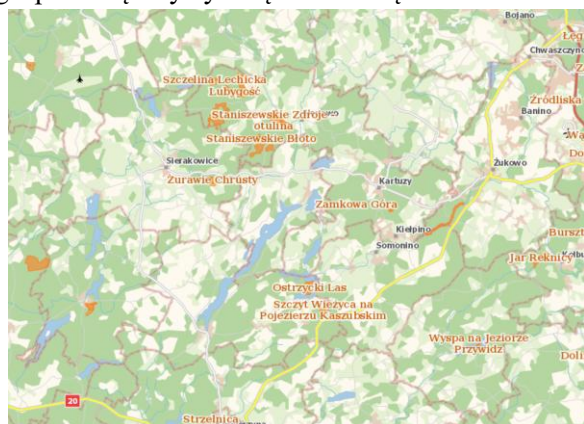
Dane	Ogółem	Rezerwy przyrody	Parki krajobrazowe razem	OCHK	Użytki ekologiczne	ZP-K	Obszary Natura 2000
Powierzchnia obszarów	65 212,42	837,58	31 405,00	33 184,19	20,95	12 054,87	b.d.
Liczba obszarów	-	22	1	5	-	8	13

ZK-P: Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; OCHK: Obszary chronionego krajobrazu razem;

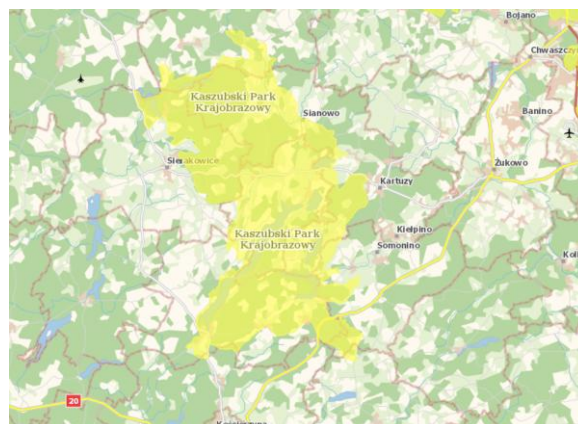
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz <https://crfop.gdos.gov.pl>

Rozkład przestrzenny obszarów chronionych na obszarze LGD wskazuje na ich kumulację w gminach: Chmielno, Kartuzy, Stężyca i Somonino; znacznie mniejszy odsetek powierzchni zajmują tego typu tereny w gminach przylegających do Trójmiasta tj. Żukowo i Przdękowo. Szczegółowy obszar przestrzenny najważniejszych obszarów chronionych przedstawiają poniższe rysunki.

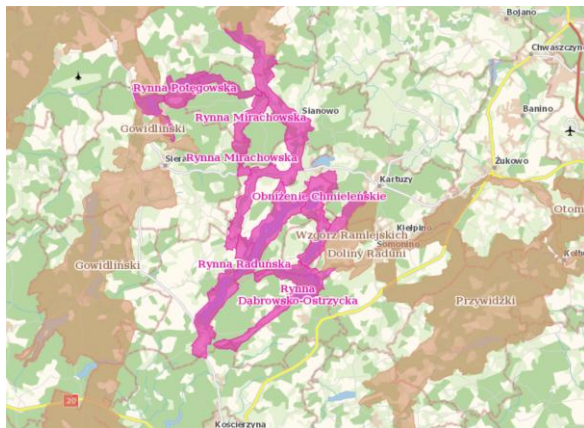
Posiadanie tylu ważnych i cennych obszarów chronionych stanowi o atrakcyjności lokalnego środowiska przyrodniczego, ale skutkuje jednocześnie potrzebą zapewnienia ich ochrony i racjonalnego gospodarowania gospodarką turystyczną w ich obrębie.

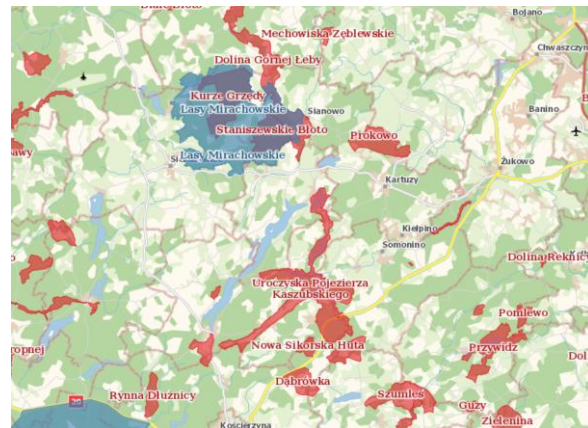
A

B

C

D

Rysunek 14. Obszary chronione na terenie LGD.

A – rezerwy przyrody; B – Kaszubski Park Krajobrazowy; C – obszary chronionego krajobrazu (kolor brązowy) oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe (kolor fioletowy); D – obszary sieci Natura 2000 (siedliskowe – kolor czerwony; ptasie – kolor niebieski).

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Analiza jakości walorów środowiska naturalnego na terenie LGD wskazuje, że mimo dobrego potencjału ilościowego, jakość tych walorów ulega stopniowemu obniżeniu, w wyniku przede wszystkim działalności człowieka. W kontekście jakości wód¹⁴:

- Ocena stanu JCWP (Jednolite Części Wód Powierzchniowych) płynących przez teren LGD – wszystkie JCWP uzyskały ocenę złą, z uwagi przede wszystkim na zły stan chemiczny,
- Ocena stanu JCWP stojących (Jednolite Części Wód Powierzchniowych - jezior) na terenie LGD – wskazuje, że z przebadanych 8 jezior, w 4 zbiornikach ich stan ogólny oceniono jako „zły stan wód” (dla pozostałych zbiorników, z uwagi na brak kompletnych badań, nie sformułowano ostatecznej oceny).

W kontekście jakości powietrza¹⁵ głównym problemem jest zanieczyszczenie pyłem zawieszonym PM10 oraz benzo(a)pirenem – w przypadku którego poziom stężeń zanieczyszczeń przekracza dopuszczalne normami poziomy. Ze względu na pozostałe wskaźniki zanieczyszczeń, przekroczeń nie zaobserwowano. Analiza wskazuje, że słaba jakość powietrza wiązała się przede wszystkim z niską emisją pochodzącą z lokalnych, indywidualnych źródeł ciepła. Do innych źródeł zanieczyszczeń można zaliczyć emisję pochodzącą z transportu samochodowego oraz związaną z energetyką zawodową i przemysłową - jednak te źródła emisji, jak potwierdzają analizy, nie mają istotnego wpływu na złą jakość powietrza. Przekroczenie poziomów dopuszczalnych benzo(a)-pirenu zawieszonego obserwuje się podczas spalania paliw stałych w celach grzewczych, a w szczególności w małych paleniskach indywidualnego sektora komunalno-bytowego. Znacznym zagrożeniem dla zdrowia i środowiska są przekroczenia w okresie zimowym w obszarach zwartej zabudowy jednorodzinnej. Z tego względu celowe jest prowadzenie działań zmierzających do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez ograniczenie zużycia energii oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie produkcji energii.

Powyższe kwestie potwierdzają wyniki konsultacji społecznych. Na pytanie o silne strony obszaru LGD, niemal 91% ankietowanych wskazało na atrakcyjne walory naturalne. Jednocześnie silnie wybrzmiały kwestie związane z potrzebą ochrony tych walorów. Mieszkańcy podczas spotkań gminnych zwracali uwagę na znaczny problem dotyczący zanieczyszczenia powietrza w okresie zimowym przez niską emisję pochodzącą z indywidualnych źródeł ciepła. W tym zakresie niemal 98% ankietowanych osób wykazało zainteresowanie inwestycjami w OZE jako poprawiającymi, zarówno stan środowiska jak i efektywność ekonomiczną systemów zaopatrzenia w energię.

¹⁴ B. Gdaniec-Rohde (nadzór merytoryczny), Stan środowiska w województwie pomorskim raport 2020, Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdanska, 2020 r.

¹⁵ B. Gdaniec-Rohde (nadzór merytoryczny), Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim – raport wojewódzki za rok 2020, Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdanska, 2020 r.

Jednocześnie mieszkańcy gmin o największym ruchu turystycznym i najwyższej jeziorności (Chmielno, Stężycza, Somonino) zwracali uwagę na postępujący negatywny wpływ ruchu turystycznego w okresie letnim na środowisko naturalne, w tym przede wszystkim jeziora i ich bezpośrednie otoczenie. Intensywne wykorzystanie jezior w sezonie letnim oraz postępująca, często niekontrolowana presja turystyki na środowisko, powodują stopniową degradację środowiska, w tym zanieczyszczenie wód jezior oraz degradację ich brzegów. Wpływ ten widoczny jest szczególnie na wyjątkowo cennych przyrodniczo obszarach chronionych w obrębie tzn. jezior „Kółka Raduńskiego”. Dodatkowo znacznym problemem w kontekście ochrony środowiska jest niekontrolowana zabudowa turystyczna (letniskowa) m.in. w bliskim sąsiedztwie linii brzegowej jezior, która zarówno potęguje ich degradację, jak i wpływa negatywnie na ogólne zagospodarowanie przestrzeni, co jest szczególnie ważne na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, gdzie jednym z elementów podlegających ochronie jest zarówno rodzaj, jak i charakter zabudowy. Mieszkańcy w tym kontekście zwracali także uwagę na kwestię często niewłaściwego gospodarowania terenem wokół, w postaci np. niewłaściwej uprawy gruntów rolnych, stosowania nadmiernej ilości nawozów czy środków ochrony roślin – które powodują kumulację związków chemicznych w wodach samych jezior i wywołują lub znacznie przyspieszają np. ich eutrofizację.

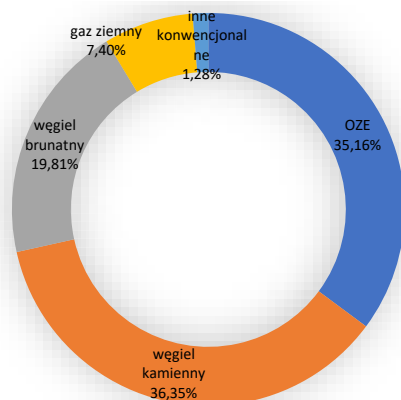
Podczas spotkań z przedstawicielami sektora NGO widoczne były także szeroko poruszane kwestie zachowania różnorodności biologicznej obszarów chronionych. Kwestia ta wynika z nieodpowiedzialnego gospodarowania przez ludzi zasobami naturalnymi, czego efektem jest zarówno wprowadzanie do środowiska gatunków obcych, inwazyjnych, jak i stopniowy, ale systematyczny zanik rodzimych gatunków fauny i flory, wypieranych przez gatunki z zewnątrz. Konsultacje społeczne wskazują na postępujący problem związany przede wszystkim z narastającą presją ze strony gatunków inwazyjnych, które z uwagi na swój charakter i zachowania wypierają gatunki rodzime – dotyczy to przede wszystkim takich zwierząt np. rak amerykański, żółwie czerwonołone, jenoty, szopy, itp.

Przedstawiciele środowiska NGO, ale także sami mieszkańcy podczas spotkań gminnych zwrócili przy tym uwagę na niską wiedzę i świadomość mieszkańców związaną z ochroną środowiska, właściwym gospodarowaniem przestrzenią czy rozwojem usług turystycznych w kontekście ich wpływu na środowisko. Potwierdzają to wyniki badań ankietowanych, gdzie 34% badanych wskazało jako priorytetową realizację operacji związanych z podnoszeniem wiedzy mieszkańców na temat ochrony środowiska.

13. System zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną, OZE.

Na obszarze LGD system zaopatrzenia w ciepło oparty jest przede wszystkim o indywidualne źródła ciepła. Sieć ciepłownicza funkcjonuje obecnie jedynie na terenie miasta Kartuzy oraz wsi Dzierżążno. W konsekwencji z sieci tej korzysta 4,58% mieszkańców obszaru LGD (ok. 15% mieszkańców Kartuz). Z danych zawartych w dokumentach strategicznych poszczególnych gmin wynika, że niezależnie od źródła ciepła wciąż dominującym paliwem wykorzystywanym do jego produkcji są paliwa kopalne, tj. węgiel kamienny, drewno oraz gaz ziemny – należy w tym zakresie wskazać, że także centralna kotłownia w Kartuzach zaopatrująca sieć ciepłowniczą wykorzystuje obecnie do produkcji energii węgiel.

W zakresie energii elektrycznej jej dystrybutorem na terenie LGD jest spółka ENERGA-OBRÓT SA. Według danych opublikowanych przez ten podmiot, struktura paliw zużytych do wytworzenia energii elektrycznej wskazuje na dominację paliw konwencjonalnych – w strukturze tej stanowią one niemal 65% wszystkich zużywanych paliw. Pozostały udział na poziomie 35% mają źródła energii odnawialnej, wśród których dominuje zdecydowanie energia wiatrowa (z udziałem na poziomie 21,56%).

Rysunek 15. Struktura paliw zużytych do wytworzenia energii elektrycznej przez ENERGA-OBRÓT SA w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.energa.pl (odczyt z dnia 14.04.2023 r.).

W ostatnich latach notuje się systematyczny rozwój instalacji opartych o źródła energii odnawialnej, zwłaszcza w przypadku produkcji energii na potrzeby zabudowy indywidualnej. Obszar LGD charakteryzuje się w tym zakresie korzystnymi warunkami do rozwoju instalacji OZE opartych przede wszystkim o energię słońca, biomasy (relatywnie słabe ziemie predysponowane do upraw roślin energetycznych) oraz hydroenergetykę (rzeki: Łeba, Radunia, Wietcisa)¹⁶. Analiza rozwoju instalacji OZE na terenie LGD¹⁷ w porównaniu ze średnią dla województwa wskazuje znaczne niedobory w tym zakresie. Dane Urzędu Regulacji Energetyki wskazują, że moc zainstalowanych instalacji OZE na terenie LGD wynosi ogółem 0,61 MW/10 tys. mieszkańców. Jest to wartość znacznie mniejsza od notowanej dla wszystkich powiatów ziemskich województwa (8,37). Porównanie danych dla poszczególnych rodzajów instalacji OZE wskazuje, że dysproporcja ta występuje w przypadku wszystkich rodzajów źródeł, poza opartych o energię słoneczną. Należy także wskazać na obecny zupełny brak na terenie LGD instalacji wykorzystujących biogaz oraz biomasę. W odniesieniu do energii słonecznej jej rozwój w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest bardzo zbliżony do średniej dla regionu. Dane te wskazują jednoznacznie na znaczny niedobór rozwoju źródeł energii odnawialnej na terenie LGD, zwłaszcza w kontekście dużego potencjału w tym zakresie. Znacznym problemem jest także w kontekście rozwoju OZE, niedostosowanie infrastruktury przesyłowej energii elektrycznej do dynamicznie rosnącej liczby instalacji OZE oraz niekorzystne zmiany prawa w zakresie systemu rozliczeń energii elektrycznej wytwarzanej z OZE.

Tabela 8. Moc zainstalowanych instalacji OZE w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w 2020 roku (MW/10 000 m-ców) na terenie powiatu kartuskiego na tle powiatów ziemskich województwa pomorskiego.

Obszar	Rodzaj instalacji					Ogółem
	biogaz	biomasa	energia słoneczna	energia wiatru	hydroenergia	
powiat kartuski	-	-	0,50	0,05	0,06	0,61
powiaty ziemskie	0,14	0,02	0,49	7,51	0,20	8,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <https://www.ure.gov.pl/pl> (odczyt z dnia 14.04.2023 r.).

14. Wdrażania funduszy UE na terenie LGD w okresie 2014-2020 – doświadczenia i wnioski

Bardzo ważnym elementem diagnozy stanu obecnego rozwoju obszaru LGD w kontekście wdrażania LSR w latach 2021-2027 są doświadczenia z wdrażania Strategii w poprzednim okresie programowania i wnioski płynące z tych doświadczeń, które mogą zostać wykorzystane w przyszłości. Wnioski z badań ewaluacyjnych, przeprowadzone konsultacje z mieszkańcami, w tym wnioski ze spotkań organizowanych w każdej z gmin z obszaru LGD, wskazują na bardzo duże znaczenie dla sprawnego wdrażania LSR w życie kwestii wsparcia ze strony LGD udzielanego wnioskodawcom w zakresie aplikowania o środki.

¹⁶ M. Hałuzo, G. Kubicz, Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego Słupsk, 2015 r.

¹⁷ Z uwagi na brak danych na poziomie gminnym, posłużono się danymi dla powiatu kartuskiego.

Doświadczenia z lat 2014-2020 wskazały na dużą potrzebę wsparcia doradczego dla mieszkańców w tym zakresie i wciąż małą ich wiedzę dotyczącą aplikowania o środki UE. Widoczne są ponadto bardzo duże zmiany dotyczące zasad wdrażania inicjatywy RLKS oraz kształtu LSR w nowym okresie programowania 2021-2027.

Mieszkańcy na etapie konsultacji społecznych po poinformowaniu ich o warunkach ubiegania się o środki, podnosili bardzo często kwestię niezbędnego wsparcia ze strony LGD na każdym etapie aplikowania, w różnych formach – zarówno indywidualnych konsultacji, jak i szerszych spotkań, warsztatów i szkoleń. Tym samym widoczna jest potrzeba prowadzenia intensywnych działań w tym zakresie przez LGD w czasie wdrażania w życie LSR w okresie 2021-2027.

Ponadto wyniki konsultacji społecznych wskazują na potrzebę rozwoju partnerstwa trójsektorowego w ramach LGD, w tym integrację i aktywizację członków stowarzyszenia wokół kwestii rozwoju regionu, itp. Mieszkańcy, w tym przede wszystkim przedstawiciele sektora NGO oraz sami członkowie LGD zaznaczali w tym zakresie potrzebę rozwoju zasobów ludzkich wewnątrz LGD, dotyczących ciągłego podnoszenia poziomu wiedzy zarówno członków Rady, członków Zarządu, jak i pracowników biura w zakresie związanym z wdrażaniem LSR w życie, kwestiami procedur i kryteriów wyboru operacji, zasadami wskazanymi przez fundusze finansujące dotyczącymi możliwości wsparcia na poszczególnych grup beneficjentów itp.

15. Grupy interesu zdiagnozowane na terenie LGD.

LGD bazując na analizie stanu obecnego wskazanej w powyższej diagnozie, zidentyfikowała na obszarze objętym LSR dodatkową grupę interesu, inną niż trzy grupy interesu sektorów. Jako grupę tę wyznaczono „podmioty/osoby działające w branży usług turystycznych”. Do grupy tej należy zaliczyć zarówno podmioty gospodarcze świadczące usługi turystyczne, jak i osoby fizyczne nie prowadzące działalności gospodarczej a działające w sferze tych usług, np. właściciele gospodarstw agroturystycznych. Przesłanką do identyfikacji tej grupy były następujące czynniki:

- a. turystyka stanowi jeden z głównych wyróżników decydujących o marce, rozpoznawalności i atrakcyjności regionu,
- b. na terenie objętym LSR funkcjonuje szereg podmiotów/osób działających w branży usług turystycznych,
- c. wśród członków LGD jest silna grupa osób reprezentujących branżę usług turystycznych,
- d. w okresie programowania 2007-2013 oraz 2014-2020 przeważająca część środków w ramach wdrażanych LSR została przeznaczona na rozwój komercyjnych i niekomercyjnych usług turystycznych,
- e. w obecnej LSR przeznaczono znaczną część budżetu na dofinansowanie zarówno komercyjnych, jak i niekomercyjnych usług turystycznych i rekreacyjnych,
- f. wśród członków Rady znajdują się osoby działające w branży usług turystycznych.

Wymienione czynniki powodują, że podmioty/osoby działające w branży usług turystycznych stanowią silną i mającą potencjalny wpływ na decyzje podejmowane w LGD grupę interesu.

16. Określenie grup w niekorzystnej sytuacji

Wnioski płynące z powyższej diagnozy wskazują, że grupami osób będącymi w niekorzystnej sytuacji i wymagającymi szczególnego wsparcia w ramach Strategii są dwie grupy:

- a. osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie,
- b. seniorzy i ich opiekunowie.

Identyfikacja w/w 2 grup wynika z analizy ludności zamieszkującej obszar objęty LSR oraz ich potrzeb i ma swoje przesłanki w następujących wnioskach z diagnozy:

- a. badania ankietowe zarówno mieszkańców, jak i podmiotów działających w branży usług społecznych wskazały jednoznacznie na wymienione powyżej dwie grupy osób jako grupy w szczególnie niekorzystnej sytuacji,
- b. diagnoza wskazuje na postępujące zmiany demograficzne, które będą skutkowały dynamicznym wzrostem w najbliższej przyszłości liczby osób w wieku senioralnym oraz zwiększeniem udziału tej grupy osób w strukturze społeczeństwa,

- c. analiza usług społecznych dostępnych dla seniorów już obecnie wskazuje na znaczne niedobory w tym zakresie – zjawisko to będzie potęgowane w kolejnych latach wraz z prognozowanym wzrostem popytu na te usługi,
- d. widoczna jest niska trwałość realizowanych obecnie działań skierowanych do seniorów,
- e. widoczne jest bardzo duże zainteresowanie udziałem seniorów w życiu społecznym i kulturalnym regionu,
- f. widoczny jest znaczny niedostatek usług społecznych oferowanych dla osób niepełnoprawnych, w szczególności do osób niepełnoprawnych w wieku pow. 25 roku życia,
- g. diagnoza wskazuje na problemy logistyczne w zapewnieniu równomiernego dostępu do usług społecznych dla osób niepełnosprawnych w skali całego obszaru LGD,
- h. niedostatek usług społecznych związanych np. z opieką wytchnieniową czy dzienną opieką nad osobami z niepełnosprawnościami oraz seniorami przekłada się na znaczne obniżenie jakości życia opiekunów tych grup osób.

Analiza SWOT

W niniejszym punkcie jako podsumowanie przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego rozwoju obszaru LGD, przedstawiono jej wyniki w postaci analizy SWOT, prezentującej mocne i słabe strony regionu oraz szanse i zagrożenia dla jego rozwoju w przyszłości. Analizę oparto o wyniki analizy danych statystycznych, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz spotkań konsultacyjnych ze społecznością lokalną. Otrzymane w ten sposób informacje stanowią podstawę do dalszych prac nad przygotowaniem Strategii i wyznaczeniem celów i kierunków rozwoju Szwejczarii Kaszubskiej na przyszłość.

Tabela 9. Analiza SWOT.

L.P.	Moce strony	L.P.	Słabe strony
M1	<ul style="list-style-type: none"> atrakcyjne walory przyrodnicze i krajobrazowe i ich predysponowanie do rozwoju turystyki i rekreacji, 	S1	<ul style="list-style-type: none"> postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz prognozy systematycznego pogłębienia się tego zjawiska w przyszłości,
M2	<ul style="list-style-type: none"> walory predysponujące region do rozwoju aktywnych form turystyki i rekreacji, w turystyki kwalifikowanej (atrakcyjne ukształtowanie terenu, lasy, rzeki, duża jeziorność), 	S2	<ul style="list-style-type: none"> intensywne zjawisko suburbanizacji we wschodniej części obszaru LGD, generujące problem asymilacji ludności napływowej z ludnością rodzimą oraz wiejskim stylem życia,
M3	<ul style="list-style-type: none"> występowanie licznych obszarów prawnie chronionych: park krajobrazowy, rezerваты przyrody, obszary sieci Natura 2000, itp. 	S3	<ul style="list-style-type: none"> stopniowy zanik zwłaszcza - wśród ludzi młodych - kultywowania tradycyjnych elementów kultury kaszubskiej, w tym umiejętności posługiwania się językiem kaszubskim,
M4	<ul style="list-style-type: none"> korzystne położenie komunikacyjne, bliskość aglomeracji trójmiejskiej oraz portów lotniczego i morskiego; połączenie kolejowe PKM z Trójmiastem, 	S4	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca promocja kultury kaszubskiej w regionie i kraju,
M5	<ul style="list-style-type: none"> bliskość Trójmiasta – jako chłonnego rynku dla produktów / usług, 	S5	<ul style="list-style-type: none"> relatywnie niska aktywność organizacji pozarządowych na obszarze LGD, w tym NGO działających w sferze kultury,
M6	<ul style="list-style-type: none"> bliskość autostrady A-1 oraz portów morskich i lotniczego, 	S6	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca współpraca mieszkańców na rzecz planowania rozwoju na szczeblu lokalnym,
M7	<ul style="list-style-type: none"> relatywnie dobrze rozwinięta pod względem ilościowym baza noclegowych obiektów turystycznych, 	S7	<ul style="list-style-type: none"> rozdrobione i ekstensywne, niskotowarowe rolnictwo oparte przede wszystkim o małe gospodarstwa produkujące na własne potrzeby,
M8	<ul style="list-style-type: none"> kultura kaszubska - posiadanie własnego języka, historii, kultury, tradycji kaszubskich, 	S8	<ul style="list-style-type: none"> słabo rozwinięte przetwórstwo i sprzedaż bezpośrednio do klienta lokalnych produktów rolnych, zwłaszcza przez małe podmioty/gospodarstwa rolne - mimo posiadanych zasobów tych produktów;
M9	<ul style="list-style-type: none"> istniejące materialne dziedzictwo kulturowe: sanktuaria, cmentarze, obiekty kultury sakralnej, dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa kaszubska, chata kaszubska, ołtarz papieski, 	S9	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca rozpoznawalność marki regionu (Szwajcarii Kaszubskiej), zwłaszcza za granicą,
M10	<ul style="list-style-type: none"> istniejące produkty lokalne oparte o kuchnię regionalną, produkty tradycyjne i regionalne; znaczna liczba zarejestrowanych na terenie LGD produktów regionalnych, 	S10	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca skoordynowana promocja walorów turystycznych i kulturowych regionu, w tym niewystarczająca współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym w tym zakresie,
M11	<ul style="list-style-type: none"> działalność kaszubskich twórców ludowych (ceramika, haft, tabaka, tabakiery, „nuty kaszubskie”, instrumenty kaszubskie, itp.), 	S11	<ul style="list-style-type: none"> zbyt duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa - duży problem bezrobocia ukrytego w rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD; zagrożenie rolników i ich domowników wykluczeniem społecznym i ubóstwem,
M12	<ul style="list-style-type: none"> duża liczba małych, rodzinnych gospodarstw rolnych jako potencjał do rozwoju turystyki (np. zagrody edukacyjne) lub przetwórstwa lokalnych produktów, 	S12	<ul style="list-style-type: none"> słabe warunki naturalne dla rozwoju rolnictwa (jakość gleb, ukształtowanie terenu, mikroklimat),
M13	<ul style="list-style-type: none"> istniejące zagrody edukacyjne na obszarze LGD, 	S13	<ul style="list-style-type: none"> duże i rosące zanieczyszczenie środowiska naturalnego, zwłaszcza w najbardziej atrakcyjnych turystycznie regionach, w tym na obszarach prawnie chronionych (w tym wód jezior),
M14	<ul style="list-style-type: none"> dobra sytuacja demograficzna regionu – wysoki wskaźnik urodzeń, przyrostu naturalnego, dodatnie saldo migracji (zwłaszcza w gminach sąsiadujących z Gdańskiem), relatywnie młoda na tle regionu struktura wieku ludności obszaru LGD oraz korzystane wskaźniki obciążenia demograficznego, 	S14	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca antropopresja na walory przyrodnicze ze strony ruchu turystycznego,
M15	<ul style="list-style-type: none"> niskie na tle województwa i kraju bezrobocie rejestrowane (najniższe z powiatów ziemskich województwa pomorskiego), 	S15	<ul style="list-style-type: none"> niedostatek infrastruktury ukierunkowującej ruch turystyczny i ograniczającej jego negatywny wpływ na środowisko, w tym ścieżek i tras rowerowych oraz oznakowania walorów i atrakcji turystycznych,
M16	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonowanie branż dominujących, perspektywicznych, które wykazują wysoki poziom przewag komparatywnych w regionie na tle województwa i kraju, 		
M17	<ul style="list-style-type: none"> dogodne warunki do rozwoju systemów odnawialnych źródeł energii (nasłonecznienie, wiatry, rzeki, dostęp do biomasy), 		
M18	<ul style="list-style-type: none"> marka Szwajcarii Kaszubskiej (wymagająca dalszej promocji), spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach, 		

L.P.	Moce strony	L.P.	Slabe strony
M19	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonowanie 3 uniwersytetów trzeciego wieku oraz klubów seniora, ▪ relatywnie dobrze rozwinięty system instytucji publicznych działających w sferze instytucjonalnych usług społecznych, ▪ partnerstwo w ramach Lokalnej Grupy Działania, które pozwoli na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców regionu, ▪ duża i rosnąca rola partnerstwa w ramach LGD, pozwalająca na zacieśnienie współpracy międzygminnej oraz międzysektorowej, przekładając się na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców z regionem. 	S16	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niekontrolowane rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków przede wszystkim zwierząt, zagrażających rodzimym ekosystemom,
M20		S17	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postępujący zanik rodzimych gatunków roślin i zwierząt, charakterystycznych dla fauny i flory regionu,
M21		S18	<ul style="list-style-type: none"> ▪ usługi turystyczne regionu oparte przede wszystkim o walory sezonu letniego (np. turystyka wodna),
M22		S19	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostatek infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej,
M23		S20	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczna oferta istniejącej lokalnej turystycznej bazy noclegowej, słabo dostosowana do aktualnych trendów w turystyce oraz do wykorzystania walorów regionu poza sezonem letnim,
		S21	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbyt niska jakość oraz zakres usług świadczonych w części obiektów noclegowych,
		S22	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mało elastyczna, tradycyjna oferta turystyczna w regionie – niedostatek nowych, innowacyjnych atrakcji turystycznych,
		S23	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostatek infrastruktury rekreacyjnej skierowanej do mieszkańców, w tym wykorzystywanej do aktywnego spędzania wolnego czasu,
		S24	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich obszaru LGD - niższa na tle województwa liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców,
		S25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak systemowego podejścia do wspierania branż kluczowych i opierania gospodarki na najbardziej perspektywicznych specjalizacjach regionu,
		S26	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczające wykorzystanie posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych dla rozwoju przedsiębiorczości w kontekście generowania nowych miejsc pracy oraz dochodów dla lokalnej społeczności i gospodarki regionu (wpływy z podatków),
		S27	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie trudna sytuacja na rynku pracy ludzi młodych (w tym absolwentów) oraz kobiet,
		S28	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oparcie lokalnych źródeł energii o paliwa konwencjonalne – niewystraszająca liczba źródeł energii opartych o OZE, zwłaszcza wśród indywidualnych mieszkańców (mimo podejmowanych zabiegów w tym zakresie w ostatnich latach),
	S29	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczna wiedza mieszkańców na temat ochrony środowiska, w tym posiadanych walorów przyrodniczych, obszarów chronionych, itp. 	
	S30	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczna świadomość turystów dotycząca potrzeby ochrony lokalnych walorów przyrodniczych i negatywnego wpływu turystyki na te walory, 	
	S31	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomoc społeczna świadczona przede wszystkim w formie instytucjonalnej; niedostateczny rozwój lub zupełny brak (w zależności od rodzaju usług i obszaru) usług społecznych w formie zdeinstytucjonalizowanej, 	
	S32	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej, zwłaszcza na potrzeby deinstytucjonalizacji usług społecznych, 	

L.P.	Moce strony	L.P.	Słabe strony
		S33	▪ znaczna liczba rodzin wymagających wsparcia z uwagi na ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwałą i ciężką chorobę,
		S34	▪ mniejsza od średniej dla regionu dostępność do usług stacjonarnej pomocy społecznej,
		S35	▪ relatywnie mniejsza liczba rodzin zastępczych na terenie LGD na tle regionu – niskie w relacji do potrzeb zainteresowanie osób/rodzin świadczeniem usług rodzinnej pieczy zastępczej,
		S36	▪ znaczny udział osób z niepełnosprawnościami (prawnie lub biologicznie) wśród seniorów,
		S37	▪ niska trwałość realizowanych projektów w zakresie usług społecznych (ograniczona do okresu trwałości wskazanego przez fundusz finansujący),
		S38	▪ relatywnie niewielka liczba działań skierowanych na aktywizację seniorów i ich najbliższego otoczenia – w stosunku do potrzeb w tym zakresie,
		S39	▪ niewystarczające wsparcie opiekunów osób starszych, niepełnosprawnych i chorych, w tym w ramach opieki wytchnieniowej,
		S40	▪ niedostatek komercyjnych usług skierowanych i dopasowanych wprost do seniorów, związanych z poprawą jakości ich życia i zdrowia oraz opieką nad osobami starszymi (stałą lub czasową),
		S41	▪ brak wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami w wieku pow. 25 lat oraz ich opiekunów/rodzin,
		S42	▪ zbyt mała liczba infrastruktury placówek dziennych, w tym mieszkań chronionych, odpowiadającym na zapotrzebowanie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych,
		S43	▪ wzrost zagrożeń o charakterze behawioralnym, np. uzależnienie od komputera, smartfonu, pracoholizm, itp., przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży,
		S44	▪ niewystarczająca świadomość mieszkańców dotycząca funkcjonowania systemu pomocy społecznej,
		S45	▪ niewystarczające przygotowanie mieszkańców i instytucji z terenu LGD do aplikowania o środki w ramach perspektywy 2021-2027

L.P.	Szanse	L.P.	Zagrożenia
SZ1	▪ napływ imigrantów z Ukrainy i ich wpływ na lokalną gospodarkę, rynek pracy, itd.	Z1	▪ wpływ pandemii Covid-19 na lokalną branżę turystyczną i okołoturystyczną,
SZ2	▪ wzrost znaczenia turystyki w lokalnej, regionalnej i krajowej gospodarce,	Z2	▪ wpływ wojny w Ukrainie na sytuację społeczno – gospodarczą w kraju i na świecie,
SZ3	▪ wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych,	Z3	▪ wysoka inflacja i jej wpływ na funkcjonowanie lokalnych przedsiębiorstw, w tym firm w branży usług turystycznych i okołoturystycznych,
SZ4	▪ plany rewitalizacji linii kolejowej Kartuzy – Sierakowice,		
SZ5	▪ możliwości wsparcia realizowanych operacji ze strony funduszy publicznych, w tym środków UE.	Z4	▪ znaczny wzrost cen surowców, energii, paliw, itp. i jego wpływ na sytuację materialną mieszkańców i turystów,
SZ6	▪ zmiana preferencji turystów z pobytów w dużych obiektach noclegowych na pobyty kameralne, w obiektach mniejszych,	Z5	▪ postępująca degradacja środowiska naturalnego, w tym walorów turystycznych i przyrodniczych,

SZ7	<ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości mieszkańców i turystów z korzyści płynących z aktywnego spędzania wolnego czasu, 	Z6	<ul style="list-style-type: none"> emigracja zarobkowa zdolnej, wykształconej młodzieży, głównie do Trójmiasta,
SZ8	<ul style="list-style-type: none"> zmiana preferencji turystów dotycząca kierunków wyjazdów – ograniczenie możliwości spędzania wolnego czasu za granicą (pandemia Covid-19 – ograniczenia w przemieszczaniu się; wojna w Ukrainie; wysoka inflacja wpływająca m.in. na znaczny wzrost cen biletów samolotowych), 	Z7	<ul style="list-style-type: none"> wzrost konkurencji ze strony regionów sąsiednich, w tym w zakresie świadczenia usług turystycznych,
SZ9	<ul style="list-style-type: none"> położenie obszaru LGD na bezpośrednim zapleczu Trójmiasta – potencjał dla rozwoju usług skierowanych dla mieszkańców aglomeracji, w tym usług „srebrnej gospodarki”, 	Z8	<ul style="list-style-type: none"> krótki sezon turystyczny skoncentrowany w sezonie letnim oraz warunkowany aktualnymi warunkami pogodowymi,
		Z9	<ul style="list-style-type: none"> ograniczenie wsparcia kultury i tradycji Kaszub na szczeblu krajowym,
		Z10	<ul style="list-style-type: none"> zmieniające się zasady i przepisy prawne dotyczące wdrażania funduszy UE w Polsce,
		Z11	<ul style="list-style-type: none"> zmiany przepisów prawa np. podatkowego i ich negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnych przedsiębiorstw,
		Z12	<ul style="list-style-type: none"> zmiany prawa mająca wpływ na ograniczenie rozwoju odnawialnych źródeł energii,
		Z13	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca efektywność ekonomiczna instalacji OZE oraz wydajność systemu energetycznego,
		Z14	<ul style="list-style-type: none"> starzenie się społeczeństwa,
		Z15	<ul style="list-style-type: none"> zmiana modelu życia - mniejsza dzietność, liczba urodzeń, przyrost naturalny,
		Z16	<ul style="list-style-type: none"> zmieniające się zasady i przepisy prawne dotyczące wdrażania funduszy UE w Polsce.

II. Identyfikacja potrzeb regionu.

Podstawą do sformułowania potrzeb regionu objętego LSR była diagnoza (w tym szerokie konsultacje społeczne) oraz przygotowana na jej podstawie analiza SWOT. Na bazie tych materiałów strukturę logiczną Strategii opracowano na podstawie „metody problemowej”. Pierwszym etapem tego procesu była identyfikacja głównych problemów dotyczących mieszkańców obszaru LGD i jakości ich życia wynikających z braków w zasobach. Zestawienie głównych obszarów problemowych wraz z wynikami analizy SWOT z których te problemy wynikają przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Zależność między wynikami analizy SWOT a zidentyfikowanymi głównymi obszarami problemowymi.

Obszar problemowy	Dane z analizy SWOT ¹⁸
Rosnące zanieczyszczenie środowiska spowodowane działalnością człowieka oraz postępująca degradacja posiadanych walorów naturalnych, w tym lokalnej bioróżnorodności	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mocne strony: M1, M3, M17, ▪ Słabe strony: S13, S14, S15, S16, S17, S28 ▪ Zagrożenia: Z4, Z5, Z12, Z13,
Niewystarczający dostęp do wysokiej jakości komercyjnych i niekomercyjnych, spersonalizowanych usług oraz infrastruktury społecznej przez osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mocne strony: M14, M19, M20, M21 ▪ Słabe strony: S1, S31-S44, ▪ Szanse: SZ9, ▪ Zagrożenia: Z14, Z15,
Niska koncentracja rozwoju regionu na specyficznych wyróżnikach gospodarczych i społecznych Szwajcarii Kaszubskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mocne strony: M10, M12, M13, M16, ▪ Słabe strony: S7, S8, S11, S12, S24, S25,
Nieadekwatna do posiadanych walorów naturalnych i kulturowych atrakcyjność turystyczna, kulturowa i rekreacyjna Szwajcarii Kaszubskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mocne strony: M1, M2, M7, M8, M9, M11, M18, M22, M23, ▪ Słabe strony: S3, S4, S5, S6, S9, S10, S18 – S24, S26, S29, S30, ▪ Zagrożenia: Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z7, Z8, Z9, ▪ Szanse: SZ2, SZ3, SZ6, SZ7, SZ8.

Kolejnym etapem prac nad LSR była identyfikacja możliwych, negatywnych następstw istnienia zidentyfikowanych problemów. Podsumowaniem przedstawionej logiki Strategii jest zawarta w poniższej tabeli zależność przyczynowo - skutkowa pomiędzy wynikami analizy SWOT, problemami oraz potrzebami rozwojowymi regionu. Zaprezentowany materiał stanowi podstawę do wyłonienia celów szczegółowych oraz przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach LSR.

Tabela 11. Zależności przyczynowo - skutkowe pomiędzy wynikami analizy SWOT, problemami oraz potrzebami regionu.

Przyczyny problemu	Propozycja usunięcia (potrzeba)	Problem szczegółowy
Niewystarczający rozwój systemu indywidualnych, odnawialnych źródeł energii – negatywny wpływ na środowisko istniejących źródeł energii opartych o paliwa konwencjonalne	Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej	Rosnące zanieczyszczenie środowiska spowodowane działalnością człowieka oraz postępująca degradacja posiadanych walorów naturalnych, w tym lokalnej bioróżnorodności
Rosnący negatywny wpływ działalności człowieka na posiadane, wybitne walory środowiska naturalnego, w tym obszary chronione	Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo	
Niewystarczający rozwój zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych w relacji do potrzeb osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Niewystarczający dostęp do wysokiej jakości komercyjnych i niekomercyjnych, spersonalizowanych usług oraz infrastruktury społecznej przez osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
Braki w infrastrukturze społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	

¹⁸ Oznaczenie elementów analizy SWOT wg liczby porządkowej wskazanej w Tabeli 1.

Przyczyny problemu	Propozycja usunięcia (potrzeba)	Problem szczegółowy
Słaby rozwój komercyjnych usług prospołecznych i pro-zdrowotnych ukierunkowanych na potrzeby seniorów	Rozwój usług „srebrnej gospodarki”	
Niższy od średniej dla regionu i nierównomierny poziom rozwoju przedsiębiorczości; brak zidentyfikowanych i wspieranych branż kluczowych dla rozwoju regionu	Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej	Niska koncentracja rozwoju regionu na specyficznych wyróżnikach gospodarczych i społecznych Szwajcarii Kaszubskiej
Rozdrobnione, niskotowarowe i ekstensywne rolnictwo	Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ	
Niewystarczające dopasowanie oferty usług turystycznych i okołoturystycznych do aktualnych trendów na rynku	Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych	Nieadekwatna do posiadanych walorów naturalnych i kulturowych atrakcyjność turystyczna, kulturowa i rekreacyjna Szwajcarii Kaszubskiej
Niewystarczające propagowanie i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego Szwajcarii Kaszubskiej	Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej	
Niewystarczający rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	
Niewystarczający rozwój publicznej, ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej	Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej	
Niedostateczna integracja i współpraca mieszkańców obszaru Szwajcarii Kaszubskiej oraz słaba wymiana doświadczeń z innymi regionami – w zakresie przede wszystkim rozwoju i promocji turystyki, kultury i produktów lokalnych	Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD	
Niewystarczający poziom wiedzy i świadomości mieszkańców i turystów dotyczącej ochrony posiadanych zasobów przyrodniczych, w tym obszarów i gatunków prawnie chronionych oraz wpływu działalności człowieka na środowisko.	Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu	

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

V.1. Zgodność z lokalnymi i regionalnymi dokumentami planistycznymi.

Poniżej przedstawiono syntetyczne powiązania oraz opis spójności przygotowywanej LSR z istniejącymi dokumentami planistycznymi na poziomie lokalnym oraz regionalnym. Opracowana Strategia jest komplementarna i wpisuje się w realizację założeń innych, aktualnych dokumentów strategicznych dotyczących obszaru LGD. Biorąc pod uwagę istniejące dokumenty strategiczne, dokonano zestawienia i opisu komplementarności ze Strategią Rozwoju Powiatu Kartuskiego 2030 i Strategią ZIT OM G-G-S – na poziomie lokalnym oraz Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 i regionalnymi programami strategicznymi – na poziomie regionalnym. W odniesieniu do poziomu lokalnego, nie uwzględniono natomiast powiatu gdańskiego, gdyż na etapie przygotowywania niniejszego rozdziału nie posiada on aktualnych dokumentów strategicznych przygotowanych na okres jaki obejmuje przedmiotowa LSR; brak jest także aktualnego dokumentu strategicznego dla gminy Przywidz.

a. Strategia Rozwoju Powiatu Kartuskiego 2030 – LSR wykazuje zarówno komplementarność jak i synergię z zapisami Strategii Rozwoju Powiatu. Szczegółowa analiza zapisów Strategii wskazuje, że:

- Cel I LSR „Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej” wykazuje komplementarność do zapisów Priorytetu rozwojowego „Środowisko i Przestrzeń” zawartego w Strategii. Przewidziane w tym zakresie w LSR przedsięwzięcia dotyczące zarówno rozwoju systemów OZE, jak i ochrony różnorodności biologicznej stanowią uzupełnienie działań przewidzianych do realizacji w dziedzinie środowiska w Strategii Powiatu, gdzie wskazano innego rodzaju działania prośrodowiskowe, np. Wspieranie różnorodnych form ekorozwoju i powstrzymanie degradacji środowiska przyrodniczego czy Prowadzenie skoordynowanych działań w obszarze bezpieczeństwa energetycznego i polityki środowiskowej,

- Cel II LSR „Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej” wykazuje się synergią z celami wskazanymi w priorytetach „Zdrowie i Integracja” oraz „Gospodarka i Transport”. W Strategii Rozwoju Powiatu wskazano wprost cele odnoszące się zarówno do rozwoju usług społecznych, jak i wsparcia seniorów, tj.: Aktywizacja osób biernych zawodowo, w tym seniorów, Rozwijanie polityki senioralnej, Aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych czy Wspieranie rozwoju usług społecznych skierowanych do osób w kryzysie. Przedsięwzięcia przewidziane w ramach celu II w LSR mają bardzo zbliżony wymiar i współdziałają w kierunku osiągnięcia podobnych rezultatów,

- Cel III LSR „Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze” stanowi uzupełnienie (jest komplementarny) do celów przewidzianych do realizacji w Strategii Powiatu, wskazanych w priorytetach „Gospodarka i Transport” oraz „Edukacja i Uczenie się”. Przedsięwzięcia LSR dotyczące zarówno wsparcia rozwoju branż kluczowych dla gospodarki regionu, jak i rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych dopełniają takie cele Strategii Powiatu jak: Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw opartych na innowacyjności, kreatywności i wysokich technologiach, Promowanie lokalnej przedsiębiorczości, w tym firm rodzinnych, Stałe podnoszenie jakości kapitału społecznego, w tym obywatelskiego i kulturowego wszystkich mieszkańców czy Kształtowanie postaw prospołecznych, wartości i umiejętności dobrego życia,

- Cel IV LSR „Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej”, stanowi zarówno uzupełnienie (komplementarność), jak i wzmocnienie (synergię) celów wskazanych w Strategii Powiatu w ramach Priorytetu rozwojowego „Kultura i Czas Wolny”. Przewidziane w LSR wsparcie w zakresie przedsiębiorczości oraz kształtowania świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu stanowi uzupełnienie, a pozostałe przedsięwzięcia dopełnienie założeń celów Strategii Powiatu w postaci: Pielęgnowania dziedzictwa kulturowego i wzmocnianie kaszubskiej tożsamości, Tworzenia zróżnicowanej i dostępnej oferty kulturalnej, Włączania mieszkańców w działania kulturalne, Tworzenie warunków do aktywnego wykorzystywania czasu wolnego przez mieszkańców i odwiedzających, Stworzenie warunków dla rozwoju i pakietyzacji produktów turystycznych oraz Wzmocnienie działań promocyjnych w powiecie.

b. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego do roku 2030 dla Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot - LSR wykazuje zarówno komplementarność, jak i synergię ze Strategią Rozwoju Województwa. Szczegółowa analiza zapisów Strategii wskazuje, że:

- Cel I LSR „Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej” wykazuje synergię z celem strategicznym Strategii OMGGS „1. Klimat i przestrzeń”. W ramach przedmiotowego celu wskazano cel operacyjny „1.1. Zwiększenie odporności metropolii na zmiany klimatu” gdzie w kierunkach działań wymieniono wprost m.in.

kierunki działań związane z Inicjowaniem i realizowaniem inwestycji w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym poprzez tworzenie społeczności energetycznych oraz Rozwój i zintegrowane zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą – zapobieganie skutkom deszczy nawalnych i suszy – które wprost wzmacniają działania przewidziane w LSR w ramach przedmiotowego celu,

- Cel II LSR „Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej” charakteryzuje się synergią i komplementarnością z celem strategicznym 3 Strategii OMGGG „Wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego”. W ramach celu nr 3 wyznaczono cel operacyjny 3.2. Integracja społeczno-kulturowa mieszkańców, który zostanie oparty m.in. o kierunek działań związany z Wspieraniem samorządów metropolii w prowadzeniu działań na rzecz włączenia społecznego, zapewnienia równości i przeciwdziałania dyskryminacji wszystkich mieszkańców, w szczególności: OzN i ich opiekunów; migrantek i migrantów; mieszkank i mieszkańców mniejszych miast, miasteczek i wsi oraz dzielnic z wysokim natężeniem problemów społecznych. Kierunek ten wprost nawiązuje do wyznaczonych w LSR działań zarówno inwestycyjnych jak i „miękkich” związanych z realizacją usług społecznych dla ludności obszarów wiejskich,

- Cel III LSR „Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze” jest komplementarny z celem strategicznym 3 Strategii OMGGG „Wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego” i wyznaczonym w ramach niego celem operacyjnym 3.1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej metropolii. W ramach powyższego celu wyznaczono do realizacji kierunki działań związane z m.in. z wsparciem branż innowacyjnych (poprzez networking, wzmacnianie klastrów, stałą wymianę wiedzy i harmonizację planów działań), wykorzystaniem najważniejszych marek na rzecz rozwoju metropolii czy stworzenie jednolitego systemu informacji nt. usług dla biznesu świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. LSR poprzez wsparcie przede wszystkim rozwoju przedsiębiorstw działających w branżach kluczowych dla rozwoju regionu, będzie wspierała operacje komplementarne do w/w wymienionych,

- Cel IV LSR „Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej” jest komplementarny z celem strategicznym 3 Strategii OMGGG „Wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego” oraz wyznaczonymi w ramach niego celami operacyjnymi: 3.1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej metropolii oraz 3.2. Integracja społeczno-kulturowa mieszkańców. W ramach wyznaczonych celów wskazano do realizacji m.in. następujące kierunki działań: Zwiększenie skuteczności przyciągania inwestycji poprzez min. inwentaryzację i promocję szczególnie cennych terenów i obiektów inwestycyjnych na terenie OMGGG z wykorzystaniem aktywności Invest in Pomerania; Wykorzystanie najważniejszych marek na rzecz rozwoju metropolii; Wykorzystanie najważniejszych marek na rzecz rozwoju metropolii. Realizacja LSR poprzez wsparcie rozwoju lokalnej kultury oraz marki regionalnej Szwajcarii Kaszubskiej wpisuje się wprost w realizację powyższych założeń Strategii ZIT.

c. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 – LSR wykazuje zarówno komplementarność, jak i synergię ze Strategią Rozwoju Województwa. Szczegółowa analiza zapisów Strategii wskazuje, że:

- Cel I LSR „Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej” charakteryzuje się bezpośrednią synergią w relacji do dwóch celów operacyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa, tj. Bezpieczeństwo Środowiskowe (cel 1.1.) oraz Bezpieczeństwo Energetyczne (cel 1.2.). W ramach przedmiotowych celów wskazano ukierunkowania tematyczne w postaci: „Ochrony i poprawy stanu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej, a także rozwoju terenów zieleni” oraz „Rozwoju OZE, m.in. poprzez wzmacnianie energetyki obywatelskiej, w tym w połączeniu z likwidacją źródeł tzw. niskiej emisji, a także tworzenie wysp energetycznych, klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych”, do realizacji których wprost przyczyniają się założenia przedsięwzięć LSR „Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej” i „Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo”.

- Cel II LSR „Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej” wykazuje zarówno komplementarność, jak i synergię z zapisami SRWP2030. Synergia widoczna jest w przypadku przedsięwzięć LSR odnoszących się do infrastruktury i usług społecznych, które w bezpośredni sposób wzmacniają założenia celu operacyjnego 2.2. „Wrażliwość Społeczna” Strategii Rozwoju Województwa, w którym jako jeden z kierunków tematycznych wyznaczono „Rozwój usług społecznych (w tym kadry i infrastruktury), w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej, przy wykorzystaniu potencjału PES i NGO, na rzecz rodzin, osób z niepełnosprawnościami, osób potrzebujących wsparcia w

codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunów oraz seniorów” oraz „Realizacja programów w zakresie: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, rozwoju ekonomii społecznej, współpracy z NGO, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych”. Jednocześnie przedsięwzięcie LSR związane ze wsparciem rozwoju „srebrnej gospodarki” jest komplementarne do w/w zapisów SRWP i stanowi uzupełnienie ich założeń poprzez działania wspierające usługi komercyjne dedykowane seniorom,

- Cel III LSR „Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze” obejmuje przedsięwzięcia komplementarne z założeniami Strategii Rozwoju Województwa. Przedmiotowa zgodność odnosi się do celu operacyjnego SRWP 3.1. „Pozycja Konkurencyjna”, który wykazuje komplementarność z przedsięwzięciami LSR związanymi ze wsparciem kluczowych branż działalności gospodarczej w regionie oraz rozwojem pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych i KŁŻ,

- Cel IV LSR „Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej” wykazuje zarówno komplementarność, jak i synergię z zapisami SRWP. Przedsięwzięcie LSR związane z rozwojem publicznej infrastruktury turystycznej wykazuje synergię z Celem operacyjnym 3.3. „Oferta turystyczna i czasu wolnego” gdzie wskazano m.in. ukierunkowanie tematyczne w postaci m.in. poprawy jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej dla mieszkańców i turystów. Pozostałe przedsięwzięcia LSR w ramach przedmiotowego celu uzupełniają założenia Strategii Rozwoju Województwa i są komplementarne z całym zakresem celu 3.3., w którym wyznaczono do realizacji także zintegrowaną informację i kompleksową promocję oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej.

d. Regionalny Program Strategiczny w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego. Zapisy przedmiotowego Programu wykazują zarówno synergię jak i komplementarność z założeniami LSR dotyczącymi rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych. W tym zakresie:

- Cel III LSR: Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze jest komplementarny do założeń celu szczegółowego 1. Wysoka pozycja konkurencyjna - Priorytet 1.1 Innowacyjna gospodarka oraz Priorytet 1.2 Adaptacyjność przedsiębiorstw. Działania przeprowadzone w ramach Programu Strategicznego i LSR przyczynią się do wsparcia branż uznanych za kluczowe dla regionu oraz podniesienie konkurencyjności lokalnej i regionalnej gospodarki,

- Cel IV LSR: Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej wykazuje synergię i komplementarność z założeniami celu szczegółowego 3. Inspirująca oferta turystyczna i czasu wolnego - Priorytet 3.1 Markowa oferta turystyczna i czasu wolnego oraz Priorytet 3.2 Zintegrowany system marketingu turystycznego. Zaplanowane w ramach LSR działania pozwolą na wsparcie operacji zarówno o charakterze komercyjnym jak i niekomercyjnym, związanych z rozwojem oferty czasu wolnego opartej o turystyczne i kulturowe walory regionu – co stanowi bezpośrednie odniesienie do zapisów Programu Strategicznego.

e. Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego. Założenia LSR są zarówno komplementarne jak i wykazują synergię z zapisami Programu w zakresie zarówno ochrony różnorodności biologicznej jak i rozwoju systemu OZE. Cel 1 LSR „Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej” w zakresie zarówno rozwoju systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej jak i ochrony różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo wpisuje się wprost w założenia Programu wskazane w Celu szczegółowym 1. Bezpieczeństwo środowiskowe (Priorytet 1.2 Różnorodność biologiczna i krajobraz) oraz Celu szczegółowym 2. Bezpieczeństwo energetyczne (Priorytet 2.1 Czysta energia). Program Strategiczny zawiera w ramach zapisów powyższych celów wprost odniesienie do wsparcia rozwoju systemów odnawialnych źródeł energii oraz ochrony różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo.

f. Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej. Zapisy LSR dotyczące Celu II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej wykazują synergię z zapisami Programu odnoszącymi się do Celu szczegółowego 2. Wrażliwość społeczna. W ramach przedmiotowego celu w Programie Operacyjnym wskazano m.in. priorytety w postaci:

Przyjazne usługi społeczne, Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego, Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego, Aktywna integracja, Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, które dotyczą wprost potrzeby realizacji działań zarówno infrastrukturalnych jak i „miękkich” dotyczących usług społecznych – która to kwestia znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w zapisach LSR.

V.2. Zgodność z PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027

Poniżej przedstawiono szczegółowy opis zgodności LSR z zapisami programów/funduszy z których finansowana będzie Strategia, ze szczególnym wskazaniem na zgodność z: grupą docelową, zakresem merytorycznym i zasadami wsparcia, poziomem dofinansowania/alokacji oraz planowanymi do osiągnięcia wskaźnikami. Dla przejrzystości matrycy logicznej LSR oparto ją o założenie, że każde przedsięwzięcie Strategii finansowane jest tylko z jednego funduszu finansującego (EFRR, EFS+ lub EFRROW). Takie podejście pozwala na czytelne wskazanie zakresów LSR (przedsięwzięć) współfinansowanych z danego funduszu, a tym samym na określenie zgodności jego założeń z zasadami poszczególnych programów.

V.2.1. Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

Program odpowiedzialny jest za finansowanie 5 przedsięwzięć w ramach Strategii, w tym 4 przedsięwzięć współfinansowanych z EFRR (Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej, Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo, Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej) oraz 1 przedsięwzięcia finansowanego z EFS+ (Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym). Poniżej przedstawiono odniesienie każdego z w/w przedsięwzięć do zapisów poszczególnych celów FEP 2021-2027.

a. Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej – przedsięwzięcie wynika z celu Programu „(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju”, w ramach których założono do realizacji m.in. „budowę magazynów energii działających na potrzeby już istniejących źródeł OZE, realizowanych w ramach samodzielnych projektów”.

- grupa docelowa – wsparcie jest skierowane do osób fizycznych (co jest zgodne z zapisami Programu, który wskazuje na wsparcie rozproszonej energetyki prosumenckiej) lub jest i ich jednostek organizacyjnych lub NGO,
- zakres merytoryczny i zasady wsparcia – w/w cel zakłada wprost inwestycję w magazyny energii, w tym w ramach osobnych projektów. W przypadku instrumentu RLKS Program dopuszcza dofinansowanie bezzwrotne w przypadku inwestycji w magazyny energii,
- poziom dofinansowania/alokacji EFSI – Program nie określa poziomu dofinansowania projektów. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z alokacją przewidzianą na przedmiotowy cel w Programie,
- planowane do osiągnięcia wskaźniki – wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są tożsame i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu. W przypadku wskaźnika rezultatu dostosowano go do zakresu i specyfiki dofinansowanych projektów,

b. Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo - przedsięwzięcie wynika z celu Programu „(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia”, w ramach którego założono do realizacji wszystkie zakresy wsparcia jakie zawarto w LSR.

- grupa docelowa – wsparcie jest skierowane do osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, z wyłączeniem przedsiębiorstw oraz osób fizycznych - co jest zgodne z zapisami Programu,
- zakres merytoryczny i zasady wsparcia – w/w cel zakłada realizację wszystkich typów działań opisanych w przedsięwzięciu. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego,
- poziom dofinansowania/alokacji EFSI – Program nie określa poziomu dofinansowania projektów. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z alokacją przewidzianą na przedmiotowy cel w Programie,

- planowane do osiągnięcia wskaźniki – wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są tożsame i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu. Z uwagi na zakres rzeczowy wskaźników FEP dostosowano ich zakres merytoryczny do możliwych do realizacji operacji w ramach LSR,

c. Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - przedsięwzięcie wynika z celu Programu „(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne”, w ramach którego założono do realizacji wszystkie zakresy wsparcia jakie zawarto w LSR.

- grupa docelowa – wsparcie jest skierowane do NGO, spółdzielni socjalnych, JST i ich jednostek organizacyjnych - co jest zgodne z zapisami Programu,
- zakres merytoryczny i zasady wsparcia – w/w cel zakłada realizację wszystkich typów działań opisanych w przedsięwzięciu. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego,
- poziom dofinansowania/alokacji EFSI – Program nie określa poziomu dofinansowania projektów. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z alokacją przewidzianą na przedmiotowy cel w Programie,
- planowane do osiągnięcia wskaźniki – wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są tożsame i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

d. Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej - przedsięwzięcie wynika z celu Programu „(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych”, w ramach którego założono do realizacji wszystkie zakresy wsparcia jakie zawarto w LSR, w tym kąpieliska, turystykę konną oraz turystykę rowerową.

- grupa docelowa – wsparcie jest skierowane do JST i obejmuje publiczną i otwartą infrastrukturę - co jest zgodne z zapisami Programu,
- zakres merytoryczny i zasady wsparcia – w/w cel zakłada realizację wszystkich typów działań opisanych w przedsięwzięciu. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego,
- poziom dofinansowania/alokacji EFSI – Program nie określa poziomu dofinansowania projektów. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z alokacją przewidzianą na przedmiotowy cel w Programie,
- planowane do osiągnięcia wskaźniki – wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są tożsame i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

e. Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - przedsięwzięcie wynika z celu Programu „(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej”, w ramach której założono do realizacji wszystkie zakresy wsparcia jakie zawarto w LSR.

- grupa docelowa – wsparcie jest skierowane do NGO, spółdzielni socjalnych, JST i ich jednostek organizacyjnych - co jest zgodne z zapisami Programu,
- zakres merytoryczny i zasady wsparcia – w/w cel zakłada realizację wszystkich typów działań opisanych w przedsięwzięciu. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego,
- poziom dofinansowania/alokacji EFSI – Program nie określa poziomu dofinansowania projektów. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z alokacją przewidzianą na przedmiotowy cel w Programie,
- planowane do osiągnięcia wskaźniki – wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są tożsame i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

W odniesieniu do pozostałych celów/przedsięwzięć Strategii, współfinansowanych z PS WPR, są one komplementarne i uzupełniają założenia FEP 2021-2027:

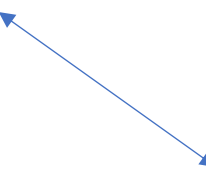
- a. Cel II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej, przedsięwzięcie „Rozwój usług „srebrnej gospodarki” uzupełnia interwencję przewidzianą do realizacji w ramach celów „(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej” oraz „(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne”,
- b. Cel III: Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze, stanowi uzupełnienie działań realizowanych w ramach FEP, ujętych w celu „(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne” (w kontekście wyznaczonego w LSR wsparcia rozwoju przedsiębiorczości oraz działalności pozarolniczej),
- c. Cel IV: Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej – wszystkie przedsięwzięcia w ramach celu (poza rozwojem publicznej infrastruktury turystycznej – wskazanym powyżej) stanowią uzupełnienie interwencji podejmowanej w ramach celu FEP „(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych”, w ramach którego przewidziano do realizacji zarówno przedsięwzięcia związane z rozwojem kultury, jak i turystyki na terenie województwa pomorskiego.

V.2.2. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027

Program odpowiedzialny jest za finansowanie 8 przedsięwzięć w ramach Strategii, tj. Rozwój usług „srebrnej gospodarki”, Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej, Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ, Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych, Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej, Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD, Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu. W poniższej tabeli przedstawiono powiązanie poszczególnych przedsięwzięć finansowanych z Programu z zakresami wsparcia określonymi w PS WPR. Jak wynika z zaprezentowanego zestawienia, wszystkie przedsięwzięcia są zgodne z zakresem wsparcia przewidzianym w Programie. Jednocześnie dla przejrzystości matrycy logicznej, Strategia zakłada, że dane przedsięwzięcie wpisuje się w nie więcej niż dwa zakresy wsparcia w ramach WPR. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Powiązanie przedsięwzięć LSR z zakresami wsparcia PS WPR.

Przedsięwzięcia LSR (w ramach PS WPR)	Zakresy wsparcia PS WPR
Rozwój usług „srebrnej gospodarki”	Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne
Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej	Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej
Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ	Gospodarstwa agroturystyczne
Wspieranie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych	Zagrody edukacyjne
Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej	Gospodarstwa opiekuńcze
Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	Rozwój współpracy poprzez tworzenie i rozwijanie KŁŻ
Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD	Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności,
	Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi

Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu		Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej
		Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych
		Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji
		Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi

Jednocześnie zakres LSR współfinansowany z PS WPR jest zgodny i przyczynia się do realizacji celów szczegółowych Programu, które realizuje interwencja Leader:

a. SO7 Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich – przedmiotowy cel realizowany jest przez przedsięwzięcia LSR związane z podejmowaniem i rozwojem działalności gospodarczych (Rozwój usług „srebrnej gospodarki”, Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej, Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych) oraz przedsięwzięcie „Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ” ukierunkowane na wsparcie zagród edukacyjnych oraz KŁŻ.

b. SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa – cel realizowany jest przez przedsięwzięcia LSR związane z podejmowaniem i rozwojem działalności gospodarczych (Rozwój usług „srebrnej gospodarki”, Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej, Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych) oraz działania ukierunkowane na włączenie społeczne i rozwój lokalny na obszarach wiejskich poprzez propagowanie kultury i lokalnych zasobów i budowę infrastruktury publicznej.

W poniższej tabeli dokonano porównania przedsięwzięć LSR finansowanych z PS WPR z potrzebami przypisanymi do interwencji Leader w Planie Strategicznym. Jak wynika z przedstawionego zestawienia każde z przedsięwzięć odpowiada za realizację co najmniej jednej potrzeby, co potwierdza zgodność interwencji w ramach LSR ze zidentyfikowanymi potrzebami obszarów wiejskich.

Tabela 13. Powiązanie przedsięwzięć LSR z potrzebami przypisanymi do interwencji Leader w PS WPR.

Przedsięwzięcia LSR (w ramach PS WPR)	Potrzeby przypisane do interwencji Leader w PS WPR
Rozwój usług „srebrnej gospodarki”	Poprawa dostępu do usług komercyjnych Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów
Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej	Poprawa dostępu do usług komercyjnych Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogenicznego
Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ	Poprawa dostępu do usług komercyjnych Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów Poprawa dostępu do usług związanych z rolnictwem i leśnictwem, dywersyfikacja dochodów gospodarstw Poprawa dochodów młodych rolników
Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych	Poprawa dostępu do usług komercyjnych

	Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów
Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej	Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD	Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat
Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu	Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat

V.3. Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

Wszystkie przedsięwzięcia przewidziane w LSR wykazują synergię lub są względem siebie komplementarne w wysokim stopniu, w osiągnięciu celów Strategii. Poniżej przedstawiono uzasadnienie tych zagadnień dla przedsięwzięć ujętych w każdym z celów szczegółowych LSR.

a. Cel I: Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej – w ramach celu wyznaczono dwa przedsięwzięcia: Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej oraz Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo. Przedsięwzięcia te są względem siebie komplementarne i wzajemnie się uzupełniają dla osiągnięcia założeń przedmiotowego celu. W ramach ochrony różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo założono do realizacji operacje mające za zadanie przede wszystkim czynną ochronę przyrody. Interwencja w ramach przedsięwzięcia związanego z rozwojem OZE ukierunkowana jest na wsparcie infrastruktury, która przyczyni się do poprawy efektywności działania systemów wytwarzania energii elektrycznej ograniczających emisję do atmosfery szkodliwych substancji związanych z produkcją tej energii. Ograniczenie to będzie miało konsekwencje w poprawie stanu walorów środowiska przyrodniczego, w tym powietrza w regionie, co przełoży się na ochronę i zachowanie lokalnej różnorodności biologicznej obszaru LGD. W konsekwencji, działania związane zarówno z bezpośrednią czynną ochroną przyrody, jak i ograniczeniem emisji zanieczyszczeń środowiska, przyczyniają się do realizacji idei przedmiotowego celu jaką jest ochrona środowiska naturalnego regionu,

b. Cel II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej - w ramach celu wyznaczono trzy przedsięwzięcia: Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, Rozwój usług „srebrnej gospodarki”. Wszystkie wyznaczone przedsięwzięcia cechują się wzajemną komplementarnością w realizacji wskazanego celu. Rozwój usług społecznych obejmuje działania nieinwestycyjnie (EFS+), ukierunkowane na wsparcie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Infrastruktura powstała w ramach przedsięwzięcia „Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” będzie przeznaczona bezpośrednio, na realizację usług społecznych, w tym usług współfinansowanych w ramach przedmiotowego celu. Ponadto w przedsięwzięciu finansowanym z EFS+ preferowane będą operacje, które wykorzystują infrastrukturę/sprzęt jakie powstaną np. w ramach przedsięwzięcia „Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”¹⁹ – co dodatkowo uwidacznia wzajemne uzupełnianie się zakresów tych dwóch przedsięwzięć LSR.

W odniesieniu do przedsięwzięcia „Rozwój usług „srebrnej gospodarki”” będzie ono stanowiło wsparcie działań komplementarnych do powyżej opisanych, w postaci komercyjnych usług świadczonych przez przedsiębiorców na rzecz osób w wieku senioralnym. W tym zakresie ta grupa osób została zidentyfikowana w LSR jako jedna z dwóch grup osób w trudnej sytuacji, wymagających szczególnego wsparcia – jednocześnie ta grupa osób stanowi jedną z najważniejszych (obok osób z niepełnosprawnościami) grup docelowych interwencji w ramach wskazanych powyżej przedsięwzięć, dotyczących usług oraz infrastruktury społecznej. Przedsięwzięcie to będzie stanowiło komercyjne uzupełnienie działań o charakterze niekomercyjnym, realizowanych w ramach w/w dwóch przedsięwzięć. Jednocześnie przedsięwzięcie zakłada wsparcie usług,

¹⁹ lub z infrastruktury/sprzętu powstałego w ramach FEP 2021-2027 poza instrumentem RLKS

które wprost są spójne z zakresem wsparcia w ramach usług społecznych, tj. krótkoterminowego pobytu poprawiającego kondycję zdrowotną, usług opiekuńczych, opiekuńczo-wychowawczych, asystenckich, specjalistycznych i innych, usług opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, usług wsparcia dziennego seniorów oraz usług opieki długoterminowej.

W konsekwencji wszystkie przedsięwzięcia w ramach przedmiotowego celu są wzajemnie komplementarne i przyczyniają się do wsparcia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym seniorów.

c. Cel III: Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze – w ramach celu wyznaczono do realizacji dwa przedsięwzięcia: Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej oraz Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ.

Przedsięwzięcia te są wzajemnie komplementarne, uzupełniają się i przyczyniają do realizacji idei przedmiotowego celu, jaką wyznaczono wsparcie rozwoju regionu w oparciu o wyróżniki społeczno – gospodarcze. Wyznaczone przedsięwzięcia bazują na wyróżnikach i wspierają działalności gospodarcze w branżach uznanych za ważne i perspektywiczne dla rozwoju regionu. Przedsięwzięcie „Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej” bazuje na wytypowanych na bazie danych statystycznych branżach działalności gospodarczej, które wg analizy będą w najbliższej przyszłości odgrywały najważniejsze znaczenie w gospodarce regionu, pod kątem takich czynników jak: przychody, zatrudnienie czy przewagi komparatywne. Uzupełnieniem wsparcia przedsiębiorstw (zarówno istniejących, jak i nowozakładanych) jest przedsięwzięcie „Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ”, w ramach którego wspierana będzie działalność osób fizycznych (rolników) które planują rozwijać/rozpocząć działalność pozarolniczą w ramach zagród edukacyjnych lub krótkich łańcuchów żywnościowych, wykorzystując w tym zakresie potencjał regionu jakim jest rozdrobnione, tradycyjne, rodzinne rolnictwo.

d. Cel IV: Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej – w ramach celu wyznaczono do realizacji sześć przedsięwzięć: Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych, Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej, Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej, Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD oraz Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu. Wszystkie wymienione przedsięwzięcia wykazują synergię lub są komplementarne, przyczyniając się do realizacji przedmiotowego celu.

Główną osią celu jest kwestia podniesienia atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej obszaru LGD. Służą temu wykazujące wzajemną synergię przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej, zarówno niekomercyjnej, jak i komercyjnej oraz propagowanie i rozwój lokalnych walorów kulturowych. Na szczególną uwagę zasługuje kwestia połączenia w jednym celu działań prowadzonych przez przedsiębiorców oraz działań podejmowanych przez sektor publiczny oraz organizacje pozarządowe.

Komplementarne do powyższych działań jest przedsięwzięcie związane ze „Wzmocnieniem potencjału partnerstwa LGD”, którego celem jest wzajemna integracja środowisk działających w sferze turystyki i kultury, wymiana doświadczeń z innymi regionami w kraju i za granicą w zakresie stosowania najnowszych trendów jakie pojawiają się na rynku usług turystycznych, okołoturystycznych oraz wykorzystania tradycyjnych form kultury w nowoczesnym ich wydaniu. Niezmiernie ważną kwestią – uzupełniającą powyższą tematykę – jest przedsięwzięcie „Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu”, która ma za zadanie prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych o posiadanych walorach naturalnych regionu, potrzebie ich zachowania i ochrony. Działania te będą skierowane zarówno do mieszkańców, jak i turystów i będą związane z przeciwdziałaniem skutkom rosnącej antropopresji ze strony działalności człowieka na walory turystyczne obszaru LGD, mając na celu ich wykorzystanie w celach turystycznych i rekreacyjnych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

V.4. Wartość dodana podejścia LEADER

Podejście Leader stosowane w rozwoju obszarów wiejskich w Polsce opiera się na koncepcji zarządzania lokalnego, gdzie mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i władze samorządowe współpracują w celu opracowania strategii rozwoju lokalnego. Takie podejście umożliwia mieszkańcom włączenie się w proces podejmowania decyzji i kierowanie rozwojem swojego regionu. Poprzez realizację

projektów społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i gospodarczych na poziomie lokalnym, może się przyczynić do zwiększenia atrakcyjności obszarów wiejskich oraz poprawy jakości życia ich mieszkańców. Ponadto, dzięki wsparciu finansowemu, szkoleniom i konsultacjom, podejście Leader umożliwia rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, co przyczynia się do ich rozwoju gospodarczego i wzrostu zatrudnienia.

Poniżej wymieniono i opisano korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR, jakie daje podejście LEADER oraz precyzyjne i wyczerpujące uzasadnienie doboru zakresów wsparcia, wyboru dostępnych źródeł finansowania, przyjętego sposobu wdrażania LSR, doboru dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR.

a. Korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR jakie daje podejście LEADER:

- wsparcie niektórych grup beneficjentów w ramach tego podejścia w sposób odmienny od innych instrumentów wsparcia – podejście Leader zakłada np. wsparcie dla sektora NGO w postaci projektów grantowych, realizowanych w całości za pośrednictwem LGD na poziomie lokalnym czy operacji partnerskich, które wspierają współpracę i wymianę doświadczeń organizacji pozarządowych,
- możliwość realizacji projektów wykraczających poza obszar jednostek administracyjnych gmin – jednym z założeń inicjatywy Leader jest sieciowanie i realizacja kompleksowych projektów w skali całego obszaru LGD. Objęcie obszarem LSR całości regionu Szwajcarii Kaszubskiej pozwala na podejście do realizacji projektów nie z punktu widzenia obszaru jednej gminy, ale z perspektywy całego regionu tj. 9 jednostek samorządu terytorialnego. Przykładem tego typu działań będzie np. kompleksowa budowa sieci kąpielisk w poszczególnych gminach – ale także realizacja np. operacji nieinwestycyjnych związanych z usługami społecznymi czy bioróżnorodnością – które będą obejmowały swoim zasięgiem obszar kilku gmin lub całej LGD,
- możliwość wzmocnienia spójności i utrwalenia tożsamości regionu poprzez realizację spójnych tematycznie projektów. Przedmiotowa korzyść dotyczy np. przedsięwzięcia związanego z propagowaniem lokalnej kultury, w ramach którego efektem zrealizowanych projektów będzie wzmocnienie silnej strony regionu jaką jest dziedzictwo kulturowe. Podejmowane w tym zakresie działania przyczynią się do umocnienia marki Szwajcarii Kaszubskiej jako spójnego regionu wyróżniającego się m.in. bogatą, odmienną od innych kulturą kaszubską,
- brak dominacji sektora publicznego – przyjęty model partnerstwa trójsektorowego, wymóg dotyczący braku kontroli nad podejmowaniem decyzji przez poszczególne grupy interesu oraz podejście LGD angażujące podmioty prywatne do aktywnych prac na rzecz społeczności lokalnej – wszystkie te elementy wpływają na zapewnienie braku dominacji sektora publicznego i brak jego decydującego wpływu na podejmowanie decyzji, tak na poziomie całej Grupy (struktura członków), jak i Rady LGD,
- włączenie mieszkańców w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju lokalnego – Leader stanowi jedyną inicjatywę zarządzania na poziomie lokalnym, która w swojej istocie na wszystkich szczeblach podejmowania decyzji włącza aktywnie mieszkańców w realne zarządzanie rozwojem lokalnym. Idea oddolnego podejścia ma w tym instrumencie zastosowanie na każdym etapie planowania i wdrażania Strategii w życie i opiera się na szerokim udziale lokalnej społeczności w planowaniu rozwoju na szczeblu lokalnym, co zdecydowanie odróżnia go od innych metod wdrażania funduszy UE,
- zintegrowanie podejmowanych działań poprzez łączenie różnych dziedzin gospodarki i współpracę różnych grup interesu – inicjatywa Leader poprzez oparcie o trójsektorowe partnerstwo łączy w ramach swoich działań różne sektory, grupy interesu oraz branże gospodarki dla realizacji wspólnego zadania jakim jest realizacja LSR,
- decentralizacja procesu zarządzania wydatkowaniem środków UE – dzięki inicjatywie Leader następuje zcedowanie zarządzania i finansowania środków UE na poziom lokalny, przyczyniając się do decentralizacji a tym samym poprawy efektywności całego procesu wydatkowania środków UE,
- sieciowanie i współpraca na poziomie danej LGD poprzez m.in. wymianę doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk – LGD jako partnerstwo trójsektorowe, zarówno w ramach swojej bieżącej działalności, jak i w ramach wdrażania LSR rozwija współpracę i wymianę doświadczeń między wszystkimi podmiotami życia lokalnego,

- dopasowanie zakresu interwencji w ramach Strategii do potrzeb na poziomie lokalnym – RLKS planując rozwój na poziomie strictly lokalnym pozwala na dopasowanie interwencji z funduszu UE w ramach tworzonej LSR do problemów i potrzeb widocznych z perspektyw lokalnych społeczności. W konsekwencji każda LGD ma możliwość dopasowania swojego zakresu działania w ramach wdrażania LSR do lokalnej specyfiki – co przy możliwości realizacji projektów kompleksowych, skierowanych do różnych wnioskodawców – wyróżnia ten instrument na tle innych form interwencji publicznej,
 - możliwość realizacji przez LGD operacji (operacji własnych) wspierających i uzupełniających projekty, których beneficjentami są podmioty zewnętrzne. Operacje własne – niemożliwe do realizacji przez inne podmioty - będą spoiwem łączącym różne wątki i efekty pozostałych projektów, pozwalając na znacznie lepszą efektywność wydatkowania środków, np. promocja całego regionu czy wymiana doświadczeń z innymi regionami podnosząca poziom wiedzy i innowacyjności działania beneficjentów, itp.
- b. Uzasadnienie doboru zakresów wsparcia, wyboru dostępnych źródeł finansowania, przyjętego sposobu wdrażania LSR, doboru dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR:
- dobór zakresów wsparcia – wybór zakresów wsparcia w ramach przedmiotowej LSR został oparty o dogłębną diagnozę stanu obecnego mającą oddolny charakter, skoncentrowany na maksymalnym zaangażowaniu lokalnych społeczności w proces planowania. Dobrane zakresy wsparcia zostały oparte o założenie skierowania równomiernej, kompleksowej interwencji (uwzględniającej potencjał poszczególnych sektorów do absorpcji środków oraz ich potrzeb) do wszystkich trzech głównych sektorów – LSR zawiera zakresy skierowane zarówno do sektora publicznego, gospodarczego, jak i społecznego. Jednocześnie zakresy wsparcia wyznaczono na bazie zdiagnozowanych indywidualnych potrzeb podmiotów z każdego sektora, tj. podmiotów publicznych, w tym JST, organizacji pozarządowych, mieszkańców, czy wreszcie sektora gospodarczego. Zakresy te uzupełniają się wzajemnie, prowadząc do realizacji wspólnych celów, a w konsekwencji całej idei wdrażania LSR (np. usługi społeczne i infrastruktura społeczna, bioróżnorodność i infrastruktura OZE, publiczna i komercyjna infrastruktura turystyczna, itp.),
 - wybór dostępnych źródeł finansowania – w Strategii ujęto wszystkie dostępne źródła finansowania celów i przedsięwzięć. W tym zakresie mając na uwadze realizację instrumentu RLKS w województwie pomorskim, finansowanego z PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027 założono finansowanie LSR ze wszystkich dostępnych w ramach w/w programów funduszy, tj. EFRR, EFS+ oraz EFRROW. Skala finansowania z poszczególnych źródeł wynika z wytycznych programowych oraz uzgodnień dotyczących podziału środków na poszczególne obszary i cele (FEP). Jednocześnie LGD dla uzupełnienia działań finansowanych w ramach w/w funduszy, w celu realizacji zakresów które będą stanowiły uzupełnienie operacji finansowanych z WPR i FEP planuje wykorzystanie możliwości sfinansowania zakresów które nie będą mogły być realizowane (lub będą mogłyby być realizowane w ograniczonym zakresie) z innych źródeł zewnętrznych. W tym zakresie po szczegółowej analizie dostępnych źródeł finansowania założono wstępnie skorzystanie z następujących programów/funduszy:
 - Otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu części 40 budżetu państwa – Turystyka, realizowany corocznie przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. W ramach przedmiotowego programu, LGD planuje ubiegać się o dofinansowanie operacji związanych z promocją regionu, w tym promocją marki Szwajcarii Kaszubskiej,
 - Konkurs Partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, realizowany w ramach Programu PS WPR 2023-2027. W ramach KSOW, tak jak obecnie, LGD będzie kontynuowało realizację działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym związanych z propagowaniem lokalnej kultury, tradycji, zwyczajów itd.
 - Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWE FIO na lata 2021–2030, zarządzany przez Narodowy Instytut Wolności. W ramach Programu LGD będzie ubiegało się o dofinansowanie działań związanych z rozwojem partnerstwa w ramach LGD oraz nawiązywaniem i rozwojem współpracy LGD z innymi NGO w regionie – zakresom tym odpowiada Priorytet 3 Organizacje obywatelskie w życiu publicznym oraz Priorytet 4 Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich Programu.

Takie podejście do źródeł finansowania, pozwala zarówno na pełne wykorzystanie źródeł dostępnych w ramach RLKS, a jednocześnie uzupełnia te źródła innymi dostępnymi środkami zewnętrznymi na realizację operacji wykazujących uzupełnienie lub dopełnienie zakresów realizowanych w ramach EFRR, EFS+ oraz EFRROW. W konsekwencji idea RLKS skupia w sobie kilka źródeł finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii,

- przyjęty sposób wdrażania LSR – zaplanowano go w taki sposób, aby zapewnić komplementarność prowadzonych działań i osiągnąć ich największą efektywność – co nie jest możliwe podczas wydatkowania środków metodą „klasyczną”. W tym zakresie harmonogram realizacji poszczególnych przedsięwzięć dopasowano w taki sposób, aby efekty zrealizowanych wcześniej zakresów służyły na potrzeby realizacji zakresów kolejnych. Najlepszym przykładem takiego podejścia jest realizacja w pierwszej kolejności operacji związanych z budową infrastruktury społecznej, a w kolejnym etapie części operacji nieinwestycyjnych, które będą prowadzone m.in. we wspartej wcześniej infrastrukturze (kwestia ta będzie preferowana w naborach wniosków na realizację usług społecznych). Uzyskana w ten sposób komplementarność i spójność projektów infrastrukturalnych i miękkich o podobnej tematyce jest niemożliwa lub bardzo utrudniona w przypadku ich realizacji poza formułą RLKS. Podobnie sytuacja ma miejsce w przypadku operacji dotyczących turystyki, gdzie w pierwszej kolejności zaplanowano realizację przedsięwzięcia dotyczącego rozwoju publicznej infrastruktury turystycznej (która będzie służyła poprawie atrakcyjności turystycznej regionu), a w drugiej konkursy na realizację komercyjnych operacji związanych z rozwojem usług turystycznych, które bazują m.in. na publicznej infrastrukturze zagospodarowującej lokalne walory naturalne.

W celu maksymalnego wykorzystania zakresu instrumentu RLKS zdecydowano się także na takie ustalenie zakresów rzeczowych poszczególnych przedsięwzięć, aby zawierały one kompleksowe działania z danej dziedziny, które często wpisują się w kilka zakresów wsparcia WPR czy FEP. Dotyczy to np. kompleksowych działań związanych z kultywowaniem i propagowaniem lokalnej kultury, realizacji kompleksowych działań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej, ochroną bioróżnorodności i edukacją ekologiczną społeczeństwa,

- dobór dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR (projekty grantowe, projekty partnerskie, operacje realizowane w partnerstwie itp.) – został oparty na takich kwestiach jak: rodzaj wnioskodawcy, szacowana wielkość finansowanych operacji, określony zakres rzeczowy, rodzaj planowanych do realizacji operacji, zakładane do osiągnięcia rezultaty interwencji czy doświadczenia we wdrażaniu Strategii w okresie programowania 2014-2020. W tym zakresie, w przypadku przedsięwzięć skierowanych tylko i wyłącznie lub głównie do sektora NGO, zdecydowano się na realizację ich przede wszystkim w formule projektów grantowych. Takie podejście wynika z potrzeby maksymalnego uproszczenia procedur i zasad przyznawania dofinansowania dla podmiotów z III sektora; jednocześnie taki dobór metody ma swoje uzasadnienie w doświadczeniu we wdrażaniu LSR w okresie programowania 2014-2020, gdzie z uwagi na realizację operacji tylko w trybie konkursowym widoczna była trudność (z uwagi na np. kwestie finansowane) w realizacji operacji przez NGO. Projekty grantowe umożliwiają realizację mniejszych operacji i pozwolą na dotarcie do szeregu małych organizacji, które z uwagi na brak odpowiedniego potencjału (kadrowego, finansowego) nie były w stanie realizować dotychczas projektów w trybie konkursowym. Kwestia projektów grantowych wynika w tym przypadku także z zakresu przedsięwzięć skierowanych do NGO, w których dominują mniejsze wartościowo operacje. Podobne podejście zastosowano w przypadku projektów grantowych skierowanych do osób fizycznych (magazyny energii). W odniesieniu do środków dedykowanych JST oraz przedsiębiorców, jako formę realizacji wybrano projektu konkursowe, co wynika przede wszystkim z realizacji przez te podmioty większych operacji inwestycyjnych oraz znacznie większego potencjału jaki one posiadają (przede wszystkim JST).

W ramach przedsięwzięcia „Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej” przewidziano premiowanie operacji realizowanych w partnerstwie min. 2 podmiotów – kwestia ta ma zachęcić podmioty z terenu LGD do nawiązywania kontaktów i wymiany doświadczeń z innymi partnerami w celu propagowania i kultywowania lokalnej kultury. Na etapie prac nad LSR wskazano, że operacje związane z kulturą stanowią idealne pole do realizacji ich w formule

operacji/projektów partnerskich. W pozostałych przedsięwzięciach, biorąc pod uwagę ich zakres uznano, że formuła partnerstwa nie jest wymagana i nie wpłynie na podniesienie ich efektów.

- sposób wzmocnienia planowanych do osiągnięcia efektów - zakresy wparcia w ramach LSR dobrano w taki sposób, aby interwencje z poszczególnych funduszy uzupełniały i dopełniały się wzajemnie – co stanowi jednoznacznie wartość dodaną podejścia RLKS, niemożliwą do realizacji w ramach wdrażania poszczególnych funduszy oddzielnie. W tej kwestii działania przewidziane do realizacji w ramach FEP będą uzupełniane tematycznie komplementarnymi działaniami współfinansowanymi z EFRROW – dotyczy to kwestii rozwoju infrastruktury i oferty turystycznej, gdzie w ramach FEP finansowana będzie duża infrastruktura publiczna realizowana przez JST – infrastruktura ta będzie uzupełniona przez operacje komercyjne realizowane w dziedzinie turystyki przez przedsiębiorców oraz działania o charakterze turystycznym i rekreacyjnym w skali lokalnej, realizowane przez sektor NGO.

ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI

VI.1. Opis celów

Poniżej przedstawiono opis celów zidentyfikowanych na bazie diagnozy oraz analizy SWOT, realizację których zakłada niniejsza LSR.

Cel I: Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej – cel wychodzi na wprost eliminacji problemu związanego z rosnącym zanieczyszczeniem środowiska spowodowanym działalnością człowieka oraz postępującą degradacją posiadanych walorów naturalnych, w tym lokalnej bioróżnorodności. Problem ten należy rozpatrywać na dwóch płaszczyznach, dotyczących bezpośredniego oddziaływania człowieka na środowisko oraz wpływu tego zjawiska na różnorodność biologiczną regionu.

Oddziaływanie człowieka na środowisko widoczne jest m.in. w odniesieniu do systemów wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej. Obecnie na terenie LGD wciąż 64,84% elektrycznej energii jest wytwarzane z paliw konwencjonalnych, w tym 56,16% z węgla (kamiennego i brunatnego). Od kilku lat notowany jest dynamiczny rozwój systemów odnawialnych źródeł energii, natomiast zmiany w tym zakresie postępują stopniowo i z uwagi m.in. na znaczne koszty oraz niekorzystne zmiany przepisów prawa, są wciąż niewystraszające w relacji do potrzeb. Efektem tego jest postępujące zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w tym przede wszystkim powietrza, wpływające zarówno na jakość życia i zdrowie lokalnej społeczności, jak i obniżenie atrakcyjności turystycznej regionu. Jednocześnie widoczne jest nieprzystosowanie infrastruktury przesyłowej energii elektrycznej do dynamicznego rozwoju systemów OZE. Kwestia ta oraz niekorzystane zmiany prawa powodują, że system rozliczeń finansowych za produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych stał się znacznie mniej opłacalny. Generuje to potrzebę rozwoju urządzeń do magazynowania energii z OZE, co pozwoli na znaczne zwiększenie efektywności systemów wytwarzania energii. Wymagana jest w konsekwencji dalsza interwencja ze strony środków publicznych we wsparcie rozwoju systemów opartych o odnawialne źródła energii.

Na terenie Szwajcarii Kaszubskiej, ze względu na wzrost liczby turystów, uwidacznia się problem związany z negatywnym wpływem turystyki na środowisko. Intensywne wykorzystanie jezior w sezonie letnim, postępująca często niekontrolowana presja turystyki na środowisko - dotycząca w szczególności sposób obszarów chronionych - wpływają na postępującą degradację środowiska. Potęguje to niewłaściwe zagospodarowanie turystyczne najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo miejsc (niekontrolowana zabudowa m.in. w bliskim sąsiedztwie linii brzegowej jezior) oraz często niewłaściwe gospodarowanie terenem przez mieszkańców (np. niewłaściwa uprawa gruntów rolnych w zlewni jezior). Wymienione kwestie wzmacniają nieodpowiedzialne gospodarowanie przez ludzi zasobami naturalnymi, prowadzące do wprowadzania do środowiska gatunków obcych, inwazyjnych – zarówno roślin, jak i przede wszystkim zwierząt, co w konsekwencji prowadzi do zaniku rodzimych gatunków fauny i flory i wypieranie ich przez gatunki z zewnątrz. Efektem tego jest stopniowa utrata różnorodności biologicznej obszaru LGD, a w konsekwencji obniżenie jego cennych walorów przyrodniczych. Brak interwencji w tym zakresie będzie skutkowało postępującą degradacją środowiska i utratą różnorodności biologicznej. Kwestia ta jest szczególnie ważna w kontekście posiadanych wybitnych walorów środowiska przyrodniczego oraz cennych obszarów prawnie chronionych z Kaszubski Parkiem Krajobrazowym oraz obszarami sieci Natura 2000 na czele.

Podczas spotkań z mieszkańcami ich uczestnicy wyrażali szerokie zainteresowanie skorzystaniem ze środków publicznych na budowę instalacji OZE – badania ankietowe przeprowadzone podczas tych spotkań wskazały, że 97,90% uczestników zadeklarowało zainteresowanie tego typu inwestycjami. Diagnoza wskazuje ponadto, że na terenie LGD istnieją dogodne warunki do rozwoju różnych rodzajów instalacji OZE – zarówno opartych na energii słońca, wiatru, jak i geotermii, bioenergii czy energii wód płynących (rzek).

Jednocześnie mieszkańcy wskazywali na znaczący problem związany z rosnącą presją turystyki na środowisko, która staje się coraz bardziej widoczna i uciążliwa dla lokalnej społeczności, ale wpływa także na samą turystykę – wyniki dyskusji z mieszkańcami podczas spotkań gminnych wskazują, że w niektórych miejscach w sezonie letnim ruch turystyczny zaczyna przekraczać dostępną tam pojemność turystyczną (np. w takich atrakcyjnych miejscach jak Ostrzyce czy Chmielno).

Ponadto, zarówno wyniki spotkań z mieszkańcami, jak i wywiady pogłębione przeprowadzone z osobami zajmującymi się na co dzień ochroną przyrody wskazują na postępujący problem związany z

narastającą presją ze strony gatunków inwazyjnych, które z uwagi na swój charakter i zachowania wypierają rodzime gatunki roślin i zwierząt.

W wyniku tak sformułowanych obszarów problemowych w ramach celu wyznaczono do realizacji dwa przedsięwzięcia związane z inwestycjami w infrastrukturę OZE oraz działaniami ukierunkowanymi na czynną ochronę przyrody:

- Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej,
- Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo.

Efektami realizacji przedmiotowego celu będą następujące wskaźniki rezultatu:

Wskaźnik rezultatu	Jednostka	Wartość docelowa
Liczba gospodarstw domowych korzystających z magazynowanej energii elektrycznej	szt.	160
Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	4 359
Ludność mieszkająca w sąsiedztwie obszarów objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi	osoby	4 359
Ilość zmagazynowanej energii w magazynie energii (ilość energii dostarczona do magazynu) elektrycznej	MWh/rok	0,55

Cel II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej - cel odpowiada za potrzebę rozwiązania problemu zdefiniowanego jako „Niewystarczający dostęp do wysokiej jakości komercyjnych i niekomercyjnych, spersonalizowanych usług oraz infrastruktury społecznej przez osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym”.

Obszar LGD boryka się – podobnie jak inne tereny województwa – z problemem związanym z niedofinansowaniem i w konsekwencji niedorozwojem usług społecznych skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Mimo generalnej poprawy sytuacji materialnej części osób zagrożonych ubóstwem w wyniku wprowadzenia pro-społecznych programów rządowych w ostatnich latach, poprawy sytuacji makroekonomicznej (której efektem jest m.in. znaczny spadek bezrobocia) oraz środków rządowych ukierunkowanych na pomoc społeczną, w dalszym ciągu widoczne są na wielu płaszczyznach braki systemowego wsparcia osób potrzebujących, w tym przede wszystkim rozwoju usług w formie zdeinstytucjonalizowanej.

Na terenie LGD niepełnosprawność stanowi trzeci najważniejszy powód korzystania z pomocy społecznej, a w części gmin znajduje się on na miejscu pierwszym (np. w gminie Przywidz). Jednocześnie wsparcie osób niepełnosprawnych stanowi jedno z najważniejszych zadań realizowanych przez zarówno publiczne, jak i niepubliczne podmioty działające w sferze usług społecznych. Mimo tego widoczne są wciąż znaczne potrzeby tej grupy osób, dotyczące np. zapewnienia usług dziennej opieki dla osób z niepełnosprawnościami w wieku pow. 25 lat, poprawy dostępu do usług opieki wytchnieniowej czy zapewnienia lepszego dostępu do usług asystenckich i opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Starzejące się społeczeństwo – mimo, że zjawisko to na terenie LGD występuje z mniejszą intensywnością niż w regionie i kraju – będzie skutkowało gwałtownym wzrostem w najbliższej przyszłości liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie wydłużenie średniego czasu życia rodzi potrzebę zapewnienia tej grupie mieszkańców godnego i aktywnego życia. Sytuację na terenie LGD w tej kwestii wzmaga położenie w bezpośrednim zapleczu Trójmiasta, przez co obszar ten już obecnie staje się docelowym miejscem np. rekreacji i wypoczynku dla osób w wieku senioralnym zamieszkujących aglomerację. Popyt na tego typu usługi będzie systematycznie rósł wraz ze wzrostem udziału seniorów w ludności ogółem – ponadto obszar LGD staje się naturalnym zapleczem rozwoju innych niż rekreacja i wypoczynek usług, w tym usług komercyjnych skierowanych do seniorów, składających się na tzw. srebrną gospodarkę. Z uwagi na obecny, początkowy rozwój tego segmentu gospodarki, widoczne jest duże i rosnące zapotrzebowanie na te usługi – zarówno ze strony rynku wewnętrznego, jak i z zewnątrz.

Podczas bezpośrednich spotkań, czy w trakcie badań ankietowych, mieszkańcy (poza tymi których ten problem bezpośrednio dotyka) nie wskazywali kwestii usług społecznych wśród najważniejszych problemów regionu – uwidacznia to, że usługi te są często marginalizowane i niedostrzegane przez ogół społeczeństwa. Dopiero szczegółowa analiza oparta o spotkania z osobami zajmującymi się na co dzień usługami społecznymi oraz wywiady pogłębione z osobami których dotyka ta kwestia (tj. osobami z niepełnosprawnościami i ich opiekunami, seniorami, itp.), uwidaczniają rodzaj i skalę problemu. Podobnie sytuacja wygląda w kontekście

statystki publicznej, która poza danymi dotyczącymi działalności stacjonarnych instytucji pomocowych bardzo ogólnie traktuje ten temat, co dodatkowo utrudnia analizę ilościową i porównanie sytuacji na terenie LGD z regionem czy krajem.

Wyniki konsultacji społecznych z osobami zagrożonymi ubóstwem/wykluczeniem społecznym, ich opiekunami oraz przedstawicielami podmiotów działających w sferze usług społecznych wskazują na potrzeby realizacji zadań we wszystkich kategoriach usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dwóch grup osób i ich opiekunów: osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.

Wychodząc naprzeciw tym obszarom problemowym w ramach Strategii wyznaczono dwie grupy osób szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne, do których zaliczono:

- osoby z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów,
- seniorów i ich opiekunów.

Jednocześnie zakres tematyczny przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji w ramach tak sformułowanego celu jest szeroki i obejmuje rozległe spectrum usług społecznych – zarówno komercyjnych, jak i niekomercyjnych, ukierunkowanych na potrzeby osób wymagających wsparcia i zagrożonych marginalizacją.

W konsekwencji w ramach celu wyznaczono 3 kompleksowe przedsięwzięcia:

- Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- Rozwój usług „srebrnej gospodarki”.

Efektami realizacji przedmiotowego celu będą następujące wskaźniki rezultatu:

Wskaźnik rezultatu	Jednostka	Wartość docelowa
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.	39
Roczna liczba użytkowników obiektów świadczących usługi społeczne	osoby/rok	20
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy/rok	4
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	10
Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów	liczba utworzonych miejsc pracy	10
Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	liczba przedsiębiorstw	20

Cel III: Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze – cel wychodzi na wprost potrzeby rozwiązania problemu „Niska koncentracja rozwoju regionu na specyficznych wyróżnikach gospodarczych i społecznych Szwajcarii Kaszubskiej”. Na etapie diagnozy oraz konsultacji społecznych dokonano szczegółowej analizy potencjału gospodarczego i społecznego regionu, starając się wskazać na cechy wyróżniające go na tle kraju i województwa.

W sferze gospodarczej oparto się na wynikach badania pn. „Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość” opracowanego przez Instytut Rozwoju, w ramach którego dokonano szczegółowej analizy rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD i wskazano branże działalności gospodarczej, której mają największy wpływ na gospodarkę tego obszaru, pod względem takich kryteriów jak: zatrudnienie, przychody, udział w eksporcie, czy przewagi komparatywne nad województwem i krajem. Wyniki badania pozwoliły wyznaczyć branże dominujące obecnie oraz branże perspektywiczne z punktu widzenia rozwoju gospodarki regionu w przyszłości. Wnioski z badania oraz dyskusji podczas konferencji podsumowującej badanie wskazały tym samym na branże gospodarki, które winny być wspierane m.in. poprzez dofinansowanie z funduszy zewnętrznych – jako te, które mają szanse wywrzeć największy wpływ na rozwoju gospodarczy regionu w najbliższej przyszłości. Wyniki analizy stały się wytyczną do wskazania działów PKD działalności, które winny być wspierane ze środków LSR.

Podczas spotkań ze społecznością lokalną bardzo często pojawiały się głosy i wątpliwości czy wsparcie w okresie programowania 2014-2020 przede wszystkim działalności turystycznych i okoloturystycznych jest

odpowiednim podejściem, biorąc pod uwagę znaczenie innych branż i generowanie przez nie np. wpływów podatkowych do budżetów JST.

Zarówno analiza danych statystycznych, jak i subiektywne opinie mieszkańców wskazują, że na terenie LGD jednym z najważniejszych obszarów problemowych w sferze gospodarki jest słabo rozwinięte rolnictwo. Niekorzystne a miejscami bardzo niekorzystne warunki glebowe i klimatyczne w połączeniu z małymi, niskotowarowymi gospodarstwami rolnym oraz w znacznej mierze ekstensywną gospodarką rolną – decydują o niskim poziomie rozwoju rolnictwa. Jednocześnie dane wskazują, że w dalszym ciągu rolnictwo odgrywa znaczną rolę w życiu lokalnej społeczności, będąc podstawowym lub ważnym dodatkowym źródłem jej utrzymania.

Opinie mieszkańców wyrażane podczas spotkań z lokalną społecznością, wskazują na potrzebę wsparcia rozwoju rolniczych i pozarolniczych źródeł utrzymania dla ludności zajmującej się obecnie rolnictwem. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród lokalnej społeczności wskazują w tej kwestii, że mieszkańcy z jednej strony zwracają silną uwagę na takie kwestie jak niskie dochody ludności zajmującej się rolnictwem czy słabo rozwinięte rolnictwo (odpowiednio 27% i 18% ankietowanych wskazało takie odpowiedzi), a z drugiej 28% badanych wskazało na niedostateczny rozwój lokalnego przetwórstwa – małych zakładów przetwórczych opartych o lokalne produkty i zasoby (przetwórstwo lokalnych produktów rolnych).

Wychodząc naprzeciw opisanym wyróżnikom regionu zdecydowano o przeznaczeniu części wsparcia ze środków LSR na realizację działań polegających na dofinansowaniu operacji mających na celu poprawę sytuacji w dwóch opisanych powyżej obszarach oraz wsparciu procesu wdrażania Strategii. W ramach tych działań wyznaczono do realizacji trzy przedsięwzięcia:

- Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej,
- Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ.

Efektami realizacji przedmiotowego celu będą następujące wskaźniki rezultatu:

Wskaźnik rezultatu	Jednostka	Wartość docelowa
Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	liczba utworzonych miejsc pracy	25
Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich cyklach łańcucha dostaw i systemach jakości objętych wsparciem WPR	liczba gospodarstw/rolników	4
Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	liczba przedsiębiorstw	35

Cel IV: Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej – cel nawiązuje do zidentyfikowanego problemu „Nieadekwatnej do posiadanych walorów naturalnych i kulturowych atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej”.

Wyznaczony cel porusza jeden z najważniejszych problemów dla obszaru Szwajcarii Kaszubskiej, jakim jest jego niewystarczająca atrakcyjność turystyczna w kontekście zmieniających się dynamicznie trendów na rynku oraz potrzeby wydłużenia sezonu turystycznego. Wyniki diagnozy i analizy SWOT wraz z wynikami konsultacji społecznych wskazują jednoznacznie, że obszar LGD posiada bardzo atrakcyjne walory naturalne, które stanowią o dużym potencjale regionu do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Mimo tego – bezsprzecznie bardzo wysokiego potencjału do rozwoju turystyki – analiza wskazuje, że nie jest on obecnie w pełni wykorzystywany.

Widoczne są także nowe trendy w turystyce związane m.in. z rosnącymi wymaganiami turystów, a dotyczące takich kwestii jak: turystyka rodzinna (w tym oferta dla dzieci), eko-turystyka, turystyka kwalifikowana, turystyka senioralna, turystyka zdrowotna, itp. Istnieje w tym względzie pilna potrzeba realizacji inwestycji zmierzających do dostosowania branży turystycznej w regionie do opisanych powyżej zmian.

Konsultacje przeprowadzone z przedstawicielami branży turystycznej wskazują, że oferta turystyczna regionu jest niewystarczająca i słabo odpowiada na potrzeby turystów i zmieniające się trendy na rynku.

Potwierdzają to wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród społeczności lokalnej - 91% badanych wskazuje atrakcyjne walory naturalne jako najważniejszą silną stronę obszaru LGD; jednocześnie po stronie słabych stron rozwoju obszaru LGD mieszkańcy jako najważniejszą cechę wskazali „Niewystarczającą ofertę usług turystycznych” – odpowiedź taką wskazało 35% badanych osób. Potwierdzają to wyniki dyskusji przeprowadzonej z gestorami bazy turystycznej na terenie LGD, którzy zauważają potrzebę dopasowania się do dynamicznie zmieniającego się rynku usług turystycznych – który to proces postępuje ze szczególnym nasileniem w ostatnich latach, wskutek najpierw pandemii COVID-19, a obecnie w wyniku gwałtownego wzrostu cen m.in. usług związanych z gospodarką turystyczną.

Zarówno mieszkańcy, jak i przedstawiciele branży turystycznej wskazywali także na braki w publicznej infrastrukturze turystycznej, zagospodarowującej posiadane walory naturalne – badania ankietowe uwidoczniły, że najpilniejsze inwestycje w tym zakresie powinny dotyczyć infrastruktury rowerowej (ścieżki rowerowe) oraz zagospodarowania zbiorników wodnych na potrzeby turystyki wodnej. Ponadto ważną kwestią poruszaną przede wszystkim podczas spotkań z sektorem NGO była edukacja społeczeństwa o ochronie walorów naturalnych regionu w kontekście ich intensywnego wykorzystywania na cele turystyki i rekreacji.

Badania ankietowe przeprowadzone wśród lokalnej społeczności wskazały, że za najważniejszą słabą stronę regionu mieszkańcy uznali „Niedostateczną ofertę spędzania wolnego czasu dla mieszkańców” – opinię tą wskazało 44,7% ankietowanych. Jednocześnie wyniki ankiet wskazują, że wśród działań którymi powinny się zająć w pierwszej kolejności organizacje pozarządowe z terenu LGD, na pierwszym miejscu znalazła się budowa małej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i społecznej – odpowiedzi tej udzieliło w sumie 46,8% ankietowanych. Opinie te wskazują, że mimo podejmowanych działań w ostatnich latach, zarówno przez JST, jak i NGO w tematyce rozbudowy infrastruktury rekreacyjnej, w dalszym ciągu mieszkańcy widzą znaczne niedobory, zarówno samej infrastruktury, jak i oferty spędzania wolnego czasu na niej opartej.

Diagnoza sytuacji w regionie wskazuje na problem z zanikiem charakterystycznych dla regionu elementów kultury, tradycji i zasobów, odnoszących się przede wszystkim do kultury kaszubskiej. Zidentyfikowane w diagnozie mocne strony obszaru LGD w postaci np. bogatej kultury kaszubskiej czy posiadania własnego języka, historii, kultury, tradycji kaszubskiej, nie są obecnie w dostateczny sposób propagowane, promowane i wykorzystywane dla rozwoju regionu.

Świadczy o tym szereg zidentyfikowanych zjawisk zanotowanych na etapie konsultacji społecznych – wyniki badania ankietowego wśród mieszkańców wskazały, że 55% ankietowanych wskazuje na bogate dziedzictwo kulturowe jako jedną z najważniejszych silnych stron regionu - trzecia najważniejsza odpowiedź. Jednocześnie przedstawiciele lokalnej społeczności wskazywali na propagowanie dziedzictwa kulturowego regionu jako jedno z dwóch najważniejszych zadań do realizacji na przyszłość przez sektor NGO. Kwestie te poruszali także mieszkańcy podczas przeprowadzonych spotkań z mieszkańcami w każdej z gmin, gdzie zwracano uwagę na niewielkie zainteresowanie zwłaszcza ludzi młodych kultywowaniem lokalnej kultury, co jest skutkiem m.in. stopniowej asymilacji lokalnej kultury z kulturą uniwersalną.

Wyniki konsultacji społecznych wskazały także na potrzebę intensyfikacji współpracy z innymi regionami w kraju i za granicą. Mimo realizowanych działań przez LGD w tym zakresie w ostatnich latach, mieszkańcy uznali je za niewystarczające i wymagające kontynuacji w przyszłości.

Realizacja przedmiotowego celu wychodzi na wprost opisanych problemów i zakłada realizację zarówno komercyjnych, jak i niekomercyjnych działań poprawiających atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną regionu. Na bazie tak zidentyfikowanego celu na potrzeby jego realizacji wyznaczono sześć przedsięwzięć:

- Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych,
- Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej,
- Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej,
- Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej,
- Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD,
- Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu.

Efektami realizacji przedmiotowego celu będą następujące wskaźniki rezultatu:

Wskaźnik rezultatu	Jednostka	Wartość docelowa
--------------------	-----------	------------------

Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	liczba utworzonych miejsc pracy	5
Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	osoby	14 970
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające / rok	6000
Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków rowerowych	osoby	750
Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	osoby	3000
Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	osoby	320
Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	liczba przedsiębiorstw	20

VI.2. Opis przedsięwzięć.

Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę każdego z przedsięwzięć składających się na realizację powyższych celów.

Przedsięwzięcie I.1.	Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej
Opis przedsięwzięcia	<p>W ramach przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja operacji o charakterze inwestycyjnym polegających na zakupie i montażu urządzeń – magazynów energii. Operacje mogą przyjmować dwie formy:</p> <p>a. Zakup i montaż magazynu energii na potrzeby już istniejącego źródła OZE (wytwarzającego energię elektryczną). Warunkiem uzyskania wsparcia będzie posiadanie przez wnioskodawcę na dzień składania wniosku instalacji OZE wytwarzającej energię elektryczną - na potrzeby której zakupiony zostanie magazyn,</p> <p>b. Budowa/rozbudowa odnawialnych źródeł energii wytwarzających energię elektryczną (jako koszt niekwalifikowany) wraz z zakupem i montażem magazynu energii działającego na potrzeby powstałego źródła OZE (koszt kwalifikowany). Dopuszcza się w tym zakresie możliwość realizacji projektów przez osoby/podmioty które nie posiadają w momencie składania wniosku źródła OZE, pod warunkiem, że powstanie ono w ramach, kompleksowego zadania polegającego na budowie/rozbudowie instalacji OZE wraz z zakupem magazynu energii – w ramach których budowa/rozbudowa OZE będzie stanowiła koszt niekwalifikowany projektu.</p> <p>Wraz z magazynem energii możliwy będzie także zakup przekształtnika energoelektronicznego (np. hybrydowego).</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia ma swoje uzasadnienie w niewystarczającym rozwoju systemu indywidualnych, odnawialnych źródeł energii, przy negatywnym wpływie na środowisko istniejących źródeł opartych o paliwa konwencjonalne.</p> <p>Przedsięwzięcie ma swoje źródło w diagnozie oraz analizie SWOT, gdzie zidentyfikowano:</p> <p>a. mocne strony: M17,</p> <p>b. słabe strony: S28,</p> <p>c. zagrożenia: Z12, Z13.</p> <p>Elementy te determinują potrzebę rozwoju systemu źródeł energii odnawialnej oraz infrastruktury im towarzyszącej.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	<p>Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów grantowych lub projektów konkursowych, skierowanych do: osób fizycznych (prosumentów) lub jst i ich jednostek organizacyjnych lub NGO. Zastosowana forma realizacji wynika z faktu, że przedsięwzięcie będzie polegało na realizacji znacznej ilości mniejszych projektów skierowanych do lokalnej społeczności.</p>
Fundusz finansujący	FEP – EFRR
Budżet (Euro)	1 436 214,60
Wskaźniki produktu	Pojemność magazynów energii elektrycznej – 1,1 MWh
	Liczba powstałych magazynów energii elektrycznej – 160 szt.
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 410 osób
	Wspierane strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 szt.

Preferencje	Innowacje – nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – nie dotyczy Inne – nie dotyczy.
-------------	--

Przedsięwzięcie I.2.	Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo
Opis przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie obejmuje realizację projektów zarówno inwestycyjnych (budowa/przebudowa/rozbudowa/remont/oznakowanie/wytyczenie infrastruktury, zakup sprzętu i wyposażenia), jak i nieinwestycyjnych (edukacyjnych, informacyjnych, polegających na świadczeniu specjalistycznych usług związanych z ochroną różnorodności biologicznej).</p> <p>Wspierane będą projekty mające na celu:</p> <ol style="list-style-type: none"> poprawę stanu cennych gatunków i ich siedlisk oraz ochronę ekosystemów, ochronę wód i ekosystemów od wód zależnych, w szczególności jezior, ochronę i przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz terenach zurbanizowanych. <p>Wsparcie zostanie ukierunkowane na wdrażanie zapisów planu ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Możliwe będzie wsparcie działań wynikających z planów zadań ochronnych lub planów ochrony obszarów Natura 2000, w tym na obszarach pokrywających się z obszarami Parku Krajobrazowego oraz wdrażanie zapisów planów ochrony rezerwatów przyrody pokrywających się z obszarami Parku na zasadach komplementarności z programem krajowym. Działania z zakresu ochrony przyrody będą również realizowane na obszarach chronionego krajobrazu, na obszarach użytków ekologicznych oraz w obrębie korytarzy ekologicznych, co będzie prowadzić do ograniczenia degradacji środowiska, przeciwdziałać utracie zasobów różnorodności biologicznej oraz wzmacniać spójność i ciągłość struktury ekologicznej województwa. Dofinansowanie będą mogły także uzyskać przedsięwzięcia dotyczące poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych.</p> <p>Na terenach wymienionych powyżej wspierana będzie w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> ochrona zagrożonych gatunków, siedlisk przyrodniczych i ekotonów, opracowanie i wdrożenie programów odtwarzania i renaturalizacji ekosystemów, przywracanie właściwego składu gatunkowego siedlisk przyrodniczych leśnych, eliminacja obcych gatunków inwazyjnych, budowa lub przebudowa przepustów i przejść dla zwierząt. <p>Wsparcie zostanie skierowane również na ochronę obszarów podmokłych, przede wszystkim torfowisk.</p> <p>Uzupełniająco możliwa będzie także realizacja projektów dotyczących:</p> <ol style="list-style-type: none"> wsparcia infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych, które będzie ograniczone do inwestycji służących wyłącznie ochronie środowiska naturalnego, poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego oraz zapewnienie ograniczenia degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się i wypoczynku osób zwiedzających, tworzenia i rozwoju ośrodków pomocy i rehabilitacji dzikich zwierząt, przywracania, ochrony i wzmacniania różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich, w oparciu przede wszystkim o gatunki rodzime. <p>Na wsparcie projektów infrastrukturalnych niezwiązanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, zostanie skierowane maksymalnie 30% budżetu pojedynczego projektu.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia wspierane będą ponadto projekty edukacyjne podnoszące poziom wiedzy i kompetencji mieszkańców, pracowników jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw w zakresie ochrony i zachowania przyrody, w tym zagrożonych gatunków, różnorodności biologicznej oraz ochrony wód i ekosystemów od wód zależnych.</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Podstawą wyznaczenia przedsięwzięcia jest problem związany z rosnącym, negatywnym wpływem działalności człowieka na posiadane wybitne walory środowiska naturalnego, w tym obszary chronione.</p> <p>Przedsięwzięcia ma swoje źródło w diagnozie oraz analizie SWOT, gdzie wskazano na:</p> <ol style="list-style-type: none"> mocne strony: M1, M3, słabe strony: S13 – S16, zagrożenia: Z5. <p>W tym kontekście niezbędne są działania zmierzające do ochrony różnorodności biologicznej, w tym przede wszystkim obszarów cennych przyrodniczo na terenie LGD.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	<p>Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych skierowanych do osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolności prawne, z wyłączeniem przedsiębiorstw oraz osób fizycznych. Taka forma wynika z przewidywanej realizacji kompleksowych projektów zarówno inwestycyjnych, jak i nie inwestycyjnych o znacznym zasięgu oraz dłuższym okresie trwania – które z zasady będą projektami dużymi pod względem ich wartości.</p>
Fundusz finansujący	FEP – EFRR

Budżet (Euro)	609 053,65
Wskaźniki produktu	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu – 5 ha,
	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony – 457 ha
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 6 460 osób
	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 szt.
Preferencje	Innowacje – nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – nie dotyczy Inne – nie dotyczy

Przedsięwzięcie II.1.	Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
Opis przedsięwzięcia	<p>Kosztami kwalifikowanym przedsięwzięcia będzie realizacja projektów nieinwestycyjnych, polegających na świadczeniu usług społecznych. Uzupełniająco możliwe będzie ponoszenie kosztów inwestycyjnych w ramach mechanizmu cross-financing – zgodnie z zasadami i wytycznymi funduszu finansującego. Przedsięwzięcie obejmuje:</p> <p>a) usługi opiekuńcze (w tym także w formule gospodarstw opiekuńczych), opiekuńczo-wychowawcze, asystenckie, specjalistyczne i inne),</p> <p>b) usługi opieki wychnieniowej dla opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. świadczących wsparcie na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami, długotrwale i ciężko chorych), obejmująca także wsparcie psychologiczne oraz podnoszenie kompetencji opiekunów,</p> <p>c) mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane) oraz chronione, a także wdrażanie metody „Najpierw mieszkanie”,</p> <p>d) usługi wsparcia dziennego dorosłych osób wymagających intensywnego wsparcia po zakończeniu obowiązku szkolnego: osób z niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami psychicznymi oraz ze spektrum autyzmu,</p> <p>e) rodzinne formy pieczy zastępczej (w tym upowszechnianie zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka) oraz formy specjalistycznego wsparcia rodzin zastępczych i adopcyjnych,</p> <p>f) usługi dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w różnych formach pieczy zastępczej lub w rodzinach doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych,</p> <p>g) formy specjalistycznego wsparcia dla osób doświadczających przemocy (w tym poradnictwo psychologiczne, prawne, psychiatryczne, socjalne, bezpieczne schronienie, grupy wsparcia, grupy samopomocowe),</p> <p>h) usługi na rzecz osób uzależnionych od alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych,</p> <p>i) usługi wsparcia dziennego seniorów,</p> <p>j) usługi wsparcia dziennego dzieci i młodzieży doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, w szczególności poprzez usługi takie jak placówki wsparcia dziennego, streetworking i inne,</p> <p>k) wsparcie preadopcyjne (np. diagnostyczne, szkoleniowe, doradcze) i postadopcyjne (np. diagnostyczne, psychologiczne),</p> <p>l) usługi opieki długoterminowej świadczone w formule zdeinstytucjonalizowanej,</p> <p>Przeprowadzona diagnoza wskazuje szerokie potrzeby związane z realizacją przedmiotowych usług. Jako priorytetowe należy uznać wsparcie dla następujących grup docelowych:</p> <p>a. seniorzy (osoby które ukończyły 60-ty rok życia),</p> <p>b. osoby z niepełnosprawnościami, w tym przede wszystkim w wieku pow. 25 lat oraz ich opiekunowie.</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia ma swoje uzasadnienie w niewystarczającym rozwoju zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych w relacji do potrzeb osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Wnioski z diagnozy oraz analizy SWOT wskazują na:</p> <p>a. mocne strony: M14, M15, M19-M21,</p> <p>b. słabe strony: S31, S33 – S39, S41, S43, S44,</p> <p>c. zagrożenia: Z15, Z16.</p> <p>Kwestie te determinują pilną potrzebę rozwoju zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów grantowych lub projektów konkursowych skierowanych do NGO, spółdzielni socjalnych, JST i ich jednostek organizacyjnych. Taka forma realizacji przedsięwzięcia wynika z planowanej realizacji przez szereg uprawnionych podmiotów większej liczby operacji nieinwestycyjnych o mniejszej wartości.
Fundusz finansujący	FEP – EFS+
Budżet (Euro)	1 062 185,39
Wskaźniki produktu	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie – 250 osób

	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 80 osób
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 17 osób
	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 szt.
Preferencje	<p>Innowacje – nie dotyczy</p> <p>Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – preferowane będą operacje ukierunkowane na wsparcie seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (w tym szczególnie w wieku pow. 25 lat) oraz ich opiekunów.</p> <p>Inne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preferowane będą operacje, które będą wykorzystywały infrastrukturę/sprzęt jakie powstaną przy wsparciu środków FEP 2021-2027, w tym w ramach przedmiotowej LSR (przedsięwzięcie: „Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”). - Preferowane będą operacje polegające na kontynuacji dotychczas realizowanych projektów/inicjatyw.

Przedsięwzięcie II.2.	Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
Opis przedsięwzięcia	<p>Przedmiotowe przedsięwzięcie jest bezpośrednio powiązane z przedsięwzięciem „Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”. Kosztem kwalifikowanym przedsięwzięcia będzie realizacja projektów inwestycyjnych, polegających na zakupie sprzętu i wyposażenia oraz budowie/przebudowie/modernizacji infrastruktury służącej na potrzeby świadczenia usług społecznych. Zakres działań realizowanych w ramach przedsięwzięcia obejmuje tworzenie infrastruktury:</p> <ul style="list-style-type: none"> - służącej realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, opiekuńczo-wychowawczych, asystenckich, specjalistycznych i innych wynikających z diagnozy grupy docelowej, w szczególności skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, długotrwale i ciężko chorych lub seniorów, - służącej wsparciu osób z niepełnosprawnościami, np. domów samopomocy, CIS, KIS, WTZ i ZAZ, - mieszkalnictwa wspomaganego (treningowego i wspieranego) oraz chronionego, powiązanego z działaniami m.in. z obszaru aktywizacji społecznej i usług zdrowotnych, - służącej wsparciu dziennemu dzieci i młodzieży oraz seniorów.
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia ma swoje uzasadnienie w przeprowadzonej diagnozie i analizie SWOT, gdzie – podobnie jak w przypadku usług społecznych – wskazano szereg uwarunkowań determinujących potrzebę rozwoju infrastruktury społecznej. Podstawową przesłanką realizacji przedsięwzięcia stanowiąca podsumowanie wniosków z diagnozy są „Braki w infrastrukturze społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”. Ponadto z analizy SWOT wynikają następujące przesłanki decydujące o wyznaczeniu przedmiotowego przedsięwzięcia:</p> <p>a. mocne strony: M14, M15, M19-M21,</p> <p>b. słabe strony: S31 - S33 – S39, S41 - S44,</p> <p>c. zagrożenia: Z15, Z16.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych skierowanych do NGO, spółdzielni socjalnych, JST i ich jednostek organizacyjnych. Forma realizacji przedsięwzięcia wynika z faktu, że jego przedmiotem jest realizacja operacji inwestycyjnych o znacznej wartości.
Fundusz finansujący	FEP – EFRR
Budżet (Euro)	531 092,69
Wskaźniki produktu	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne – 2 szt.
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 2 szt.
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 18 osób
	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych – 4 osoby
	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 szt.
Preferencje	<p>Innowacje – nie dotyczy</p> <p>Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – preferowane będą operacje dotyczące infrastruktury na potrzeby seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (w tym szczególnie w wieku pow. 25 lat) oraz ich opiekunów.</p> <p>Inne: nie dotyczy</p>

Przedsięwzięcie II.3.	Rozwój usług „srebrnej gospodarki”
Opis przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie polega na wsparciu podejmowania nowych oraz rozwoju istniejących przedsiębiorstw.</p> <p>Wsparcie będzie przyznawane na realizację operacji inwestycyjnych niezbędnych do utworzenia/rozwoju działalności gospodarczych. Przedmiotem wsparcia będzie dofinansowanie</p>

	<p>przedsięwzięć realizowanych przez podmioty prowadzące lub podejmujące działalność w branży tzw. srebrnej gospodarki, rozumianej jako świadczenie komercyjnych usług dla seniorów, obejmujących:</p> <ol style="list-style-type: none"> krótkoterminowy pobyt poprawiający kondycję zdrowotną, usługi opiekuńcze, opiekuńczo-wychowawcze, asystenckie, specjalistyczne i inne, usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, usługi wsparcia dziennego seniorów, usługi opieki długoterminowej.
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci słabego rozwoju komercyjnych usług pro-społecznych i pro-zdrowotnych ukierunkowanych na potrzeby seniorów.</p> <p>W diagnozie i analizie SWOT wskazano na:</p> <ol style="list-style-type: none"> mocne strony: M14, słabe strony: S1, S36, S38-S40, S42, szanse: SZ9, zagrożenia: Z14. <p>Kwestie te wskazują, że determinanty rozwoju „srebrnej gospodarki” mają swoje źródło zarówno w uwarunkowaniach wewnętrznych związanych z kierunkami zmian demograficznych na obszarze LGD, jak i zewnętrznych wynikających z dużego rynku zbytu usług dla seniorów na terenie Trójmiasta.</p> <p>Czynniki te stały się podstawą do wsparcia procesu podejmowania i rozwoju działalności gospodarczych w branży tzw. srebrnej gospodarki.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	<p>Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych (zakładanie i rozwój działalności gospodarczych), skierowane do osób fizycznych (podejmowanie działalności gospodarczej) oraz mikro i małych przedsiębiorstw (rozwój działalności gospodarczej). Takie podejście wynika z realizacji w ramach przedsięwzięcia operacji komercyjnych o znacznej wartości (kwota dofinansowania do 500 tys. zł w przypadku rozwoju oraz do 150 tys. zł w przypadku podejmowania działalności).</p>
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	420 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba wspartych osób/podmiotów – 20 szt.
Preferencje	<p>Innowacje – nie</p> <p>Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji - przedsięwzięcie ukierunkowane jest na wsparcie rozwoju usług dla seniorów tj. osób pow. 60 roku życia – jako jednej z grup wymagających wsparcia, zidentyfikowanych w LSR</p> <p>Inne – nie dotyczy</p>

Przedsięwzięcie III.1.	Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej
Opis przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie polega na wsparciu podejmowania nowych oraz rozwoju istniejących przedsiębiorstw.</p> <p>Wsparcie będzie przyznawane na realizację operacji inwestycyjnych niezbędnych do utworzenia/rozwoju działalności gospodarczych. Przedmiotem wsparcia będzie dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez podmioty prowadzące działalność w branżach uznanych za kluczowe na terenie LGD. Branże te wytypowano na podstawie wyników badania²⁰ stanu obecnego rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD i perspektyw rozwoju gospodarki regionu na przyszłość w poszczególnych branżach. Tym samym wybrano do wsparcia branże najbardziej perspektywiczne do rozwoju w przyszłości, a jednocześnie wymagające wsparcia ze środków zewnętrznych.</p> <p>Jednocześnie wsparcie będzie udzielane na działalności związane z przetwórstwem lokalnych produktów rolnych²¹.</p> <p>Dofinansowane będą projekty ukierunkowane na rozwój/zakładanie działalności gospodarczych w następujących branżach (wg działów PKD):</p> <ul style="list-style-type: none"> - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – dział 25; - produkcja mebli – dział 31, - pozostała produkcja wyrobów - dział 32; - produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; - produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania - dział 16; - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych - dział 22.

²⁰ Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość, Instytut Rozwoju, Sopot, 2022 r.

²¹ Produkty rolne wg definicji GUS to: produkty wytworzone w działalności rolniczej, tj. działalności związanej z uprawą roślin oraz chowem i hodowlą zwierząt.

	oraz (w ramach przetwórstwa produktów lokalnych): - produkcja artykułów spożywczych - dział 10, - produkcja napojów - dział 11.
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Przedmiotowe przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci niższego od średniej dla regionu i nierównomiernego poziomu rozwoju przedsiębiorczości przy jednoczesnym braku ukierunkowania wsparcia dla branż kluczowych, najbardziej perspektywicznych. W diagnozie i analizie SWOT wskazano na: a. mocne strony: M10, M12, M16, b. słabe strony: S8, S24, S25, c. zagrożenia: Z2, Z3, Z6, Z11. Czynniki te stały się determinantą do wsparcia procesu podejmowania i rozwoju działalności gospodarczych w branżach uznanych za kluczowe i perspektywiczne dla regionu.
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych (zakładanie i rozwój działalności gospodarczych) skierowane do osób fizycznych (podejmowanie działalności gospodarczej) oraz mikro i małych przedsiębiorstw (rozwój działalności gospodarczej). Takie podejście wynika z realizacji w ramach przedsięwzięcia operacji komercyjnych o znacznej wartości (kwota dofinansowania do 500 tys. zł w przypadku rozwoju oraz do 150 tys. zł w przypadku podejmowania działalności).
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	1 100 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba wspartych osób/podmiotów – 25 szt.
Preferencje	Innowacje – Nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji - Nie dotyczy Inne - Nie dotyczy

Przedsięwzięcie III.2.	Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KLŻ
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na wsparciu rozwoju rolniczych i pozarolniczych funkcji istniejących gospodarstw rolnych, w ramach których przewidziano do wsparcia dwie funkcje: - rozwój współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych (krótkie łańcuchy dostaw), - zagrody edukacyjne. W ramach przedsięwzięcia wspierane będzie zarówno tworzenie nowych działalności, jak i rozwój działalności już istniejących. Kosztami kwalifikowanym przedsięwzięcia będzie realizacja projektów zarówno inwestycyjnych, jak i nieinwestycyjnych.
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Przedmiotowe przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci rozdrobnionego, niskotowarowego i ekstensywnego rolnictwa. Rozwinięcie tej kwestii stanowi analiza SWOT, która identyfikuje: a. mocne strony: M10, M12, M13, b. słabe strony: S7, S8, S11, S12, c. szanse: SZ3. Przedstawione charakterystyki stanowią o potrzebie wsparcia rozwoju rolniczych i pozarolniczych funkcji istniejących gospodarstw rolnych, bazując m.in. na posiadanych zasobach produktów lokalnych, której efektem będzie stworzenie możliwości uzyskiwania dodatkowych przychodów przez rolników z działalności rolniczej i pozarolniczej.
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych i skierowane do osób fizycznych – rolników ²² . Taka forma realizacji wynika przede wszystkim z zakładanej wielkości operacji, które będą należały do projektów o wyższej wartości, gdzie w przypadku rozwoju współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych wsparcie będzie mogło wynieść do wysokości 350 tys. zł, a w przypadku zagród edukacyjnych – do wysokości 150 tys. zł.
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	400 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba wspartych operacji – 14 szt.
Preferencje	Innowacje – nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji - nie dotyczy Inne - nie dotyczy

Przedsięwzięcie IV.1.	Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okolicy turystycznych
------------------------------	--

²² Zgodnie z definicją rolnika wskazaną w Wytycznej opracowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Opis przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie polega na wsparciu rozwoju istniejących przedsiębiorstw. Przedsięwzięcie zakłada realizację działań o charakterze inwestycyjnym obejmującym inwestycje w środki trwałe tj. budowę/przebudowę/remont/modernizację obiektów oraz zakup sprzętu, wyposażenia, wartości niematerialnych i prawnych dotyczących rozwoju istniejących przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie świadczenia usług turystycznych i okołoturystycznych.</p> <p>Za usługi turystyczne i okołoturystyczne uznaje się: hotelarstwo, gastronomię, rekreację, komercyjną działalność kulturalną. Nie wskazuje się konkretnych kodów PKD tych działalności.</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Przedsięwzięcie ma na celu poprawę sytuacji na terenie LGD w zakresie zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci niewystarczającego dopasowanie oferty usług turystycznych i okołoturystycznych do aktualnych trendów na rynku.</p> <p>Wyniki diagnozy, której podsumowaniem jest analiza SWOT, w kwestii usług turystycznych i okołoturystycznych wskazują na:</p> <p>a. mocne strony: M1-M3, M7, M8, M11, M18, b. słabe strony: S18-S23, S26, S27, c. szanse: SZ3, SZ4, SZ6-SZ8, d. zagrożenia: Z1, Z3, Z4, Z7-Z9.</p> <p>Wychodząc na wprost tych uwarunkowań, z których wynika duże znaczenie turystyki dla lokalnej gospodarki, uwidacznia się potrzeba wsparcia rozwoju podmiotów gospodarczych działających w sferze usług turystycznych i okołoturystycznych.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych skierowanych do mikro i małych przedsiębiorstw. Takie podejście wynika z realizacji w ramach przedsięwzięcia inwestycyjnych operacji komercyjnych o znacznej wartości (kwota dofinansowania do 500 tys. zł).
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	1 280 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba wspartych podmiotów – 20 szt.
Preferencje	<p>Innowacje – nie dotyczy</p> <p>Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – nie dotyczy</p> <p>Inne:</p> <p>Środki będą dostępne tylko dla podmiotów już prowadzących działalność turystyczną i wnioskujących o jej rozwój.</p> <p>Preferowane będą projekty m.in. związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzeniem/modernizacją infrastruktury związanej z caravaningiem (miejsca postoju dla kamperów); singletruck-ami (trasy rowerowe dedykowane sprofilowanym grupom odbiorców); turystyką konną, - operacjami w rozwój form turystyki uprawianych poza sezonem letnim (wydłużenie sezonu turystycznego).

Przedsięwzięcie IV.2.	Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej
Opis przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie zakłada realizację działań inwestycyjnych, jak i nieinwestycyjnych, których efektem będzie kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej. W zakresie działań inwestycyjnych możliwa będzie realizacja operacji związanych z zakupem sprzętu i/lub wyposażenia (nie zakłada się dofinansowania robót budowlanych).</p> <p>W przypadku działań nieinwestycyjnym możliwa będzie realizacja operacji edukacyjnych/warsztatowych/ szkoleniowych / promocyjnych związanych z propagowaniem kultury i walorów naturalnych.</p> <p>Minimalna wartość projektu (koszty ogółem) - 10 tys. zł.</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Przedmiotowe przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci niewystarczającego propagowania i kultywowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego Szwajcarii Kaszubskiej.</p> <p>Wnioski wynikające z analizy SWOT i diagnozy wskazują na:</p> <p>a. mocne strony: M8-M11, M18, b. słabe strony: S3-S5, S10, c. zagrożenia: Z9.</p> <p>Wnioski wynikające z diagnozy wskazują na wyraźną potrzebę wsparcia kultywowania i propagowania dziedzictwa kulturowego i walorów naturalnych Szwajcarii Kaszubskiej.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów grantowych lub projektów konkursowych, skierowanych do organizacji pozarządowych i/lub operacji własnych realizowanych przez LGD (dopuszcza się realizację przedsięwzięcia w trybie projektów grantowych, projektów konkursowych lub projektów konkursowych z operacją własną LGD). Taka forma realizacji wynika z zakresu rzeczowego jaki obejmuje przedsięwzięcie oraz potrzeby dofinansowania mniejszych wartościowo operacji, realizowanych przez NGO. Kwestia wyboru formy realizacji przedsięwzięcia ma swoje

	źródło także w formie wypłaty dofinansowania (przeważająca część dotacji wypłacana będzie w formie refundacji). Możliwość realizacji operacji własnych przez LGD wynika z potrzeby kompleksowego propagowania walorów kulturowych całego obszaru LGD i faktu, że LGD jest jednym z niewielu podmiotów na terenie objętym LSR, zajmujących się kompleksowo promocją i rozwojem regionu w takich kwestiach jak kultura i tradycja lokalna a jednocześnie podmiotem posiadającym odpowiedni potencjał do realizacji operacji o zasięgu obejmującym cały obszar Szwajcarii Kaszubskiej.
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	368 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba zrealizowanych operacji – 60 szt.
Preferencje	Innowacje – tak, preferowane będą operacje innowacyjne zgodnie z definicją innowacyjności określoną w LSR Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – nie dotyczy Inne – preferowane będą operacje: - polegające na propagowaniu kultury kaszubskiej. - polegające na zakupie sprzętu/wyposażenia (np. instrumenty muzyczne, stroje – z wyłączeniem sprzętu biurowego), których koszt będzie stanowił min. 70% budżetu projektu. - realizowane w partnerstwie.

Przedsięwzięcie IV.3.	Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie zakłada realizację działań o charakterze inwestycyjnym obejmującym inwestycje w środki trwałe tj. budowę/przebudowę/remont/modernizację obiektów oraz zakup sprzętu i wyposażenia, udostępnianych niekomercyjnie (niegenerujących dochodu) na cele rekreacji i turystyki.
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Przedmiotowe przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci niewystarczającego rozwoju małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Kwestię tą potwierdzają wnioski wynikające z analizy SWOT i diagnozy, które wskazują na: a. mocne strony: M1, M2, b. słabe strony: S19, S23, c. szansa: SZ7. Jak wynika z powyższych wniosków, jednym z elementów decydujących o jakości życia lokalnej społeczności jest dostęp do rekreacji i atrakcyjnych, aktywnych form spędzania wolnego czasu – szczególnie ważny dla dzieci i młodzieży – stąd potrzeba rozwoju małej infrastruktury służącej przede wszystkim na cele rekreacji ale także turystyki dla lokalnej społeczności obszaru LGD.
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych skierowanych do NGO. Taka forma realizacji wynika zakresu rzeczowego, jaki obejmuje przedsięwzięcie (operacje inwestycyjne), które z zasady charakteryzują się wyższą wartością.
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	282 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba zrealizowanych operacji – 15 szt.
Preferencje	Innowacje – nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – nie dotyczy Inne – preferowane będą operacje polegające na: - wytyczaniu/znakowaniu szlaków turystycznych, - tworzeniu infrastruktury towarzyszącej szlakom turystycznym, - tworzeniu/modernizacji infrastruktury związanej z caravaningiem (miejsca postoju dla przyczep/samochodów campingowych); singletruck-ami (trasy rowerowe dedykowane sprofilowanym grupom odbiorców).

Przedsięwzięcie IV.4.	Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie zakłada realizację działań o charakterze inwestycyjnym obejmującym inwestycje w budowę/rozbudowę/modernizację/oznakowanie/wytyczenie publicznej, udostępnianej niekomercyjnie (niegenerującej dochodu) infrastruktury turystycznej. W ramach przedsięwzięcia przewidziano do wsparcia następujące rodzaje infrastruktury: a. Budowę/rozbudowę/przebudowa/remont kąpielisk – w ramach Przedsięwzięcia Strategicznego „Pomorskie Kąpieliska”. Infrastruktura kąpielisk zostanie wybudowana zgodnie z wytycznymi wskazanymi w dokumentach pn. „Analiza wykonalności Pomorskie Kąpieliska” oraz „Pomorskie Kąpieliska – standardy infrastruktury kąpieliskowej”, opracowanymi przez Samorząd Województwa Pomorskiego, b. Wyznaczanie/oznakowanie/wytyczanie szlaków konnych oraz budowę/modernizację infrastruktury towarzyszącej szlakom konnym – w ramach Przedsięwzięcia Strategicznego „Pomorska Turystyka Konna”, c. Budowę ścieżek rowerowych, spełniających następujące wymagania:

	<p>- zgodność z dokumentem „Wytyczne Rowerowe - Projektowanie i utrzymywanie turystycznych tras rowerowych w województwie pomorskim” opracowanym przez Samorząd Województwa Pomorskiego,</p> <p>- budowa odcinków ścieżek jedynie w zakresie dopełniającym luki w istniejącej infrastrukturze.</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Przedmiotowe przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci niewystarczającego rozwoju publicznej, ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej.</p> <p>Tematyka potrzeby rozwoju publicznej infrastruktury turystycznej jest szeroko poruszana w analizie SWOT oraz diagnozie. Wnioski z tych dwóch rozdziałów wskazują, że:</p> <p>a. mocne strony: M1, M2,</p> <p>b. słabe strony: S19, S22, S23,</p> <p>c. szanse: SZ2, SZ3, SZ7, SZ8,</p> <p>d. zagrożenia: Z1, Z7, Z8.</p> <p>Wychodząc naprzeciw powyższych uwarunkowań przedsięwzięcie zakłada wsparcie rozwoju publicznej infrastruktury turystycznej o zasięgu ponadlokalnym (jednej gminy), zwłaszcza opartej o rozwiązania sieciowe i kompleksowe zagospodarowanie walorów całego obszaru LGD.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych i skierowane do JST. Taka forma realizacji wynika z zakresu rzeczowego oraz charakteru projektów jakie obejmują przedsięwzięcie (duże operacje inwestycyjne w postaci publicznej, ogólnodostępnej infrastruktury).
Fundusz finansujący	FEP – EFRR
Budżet (Euro)	1 436 214,60
Wskaźniki produktu	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 6 szt.
	Długość wspartych szlaków turystycznych – 20 km
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 3 szt.
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 6 000 osób
	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 szt.
Preferencje	Innowacje – nie dotyczy
	Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji - nie dotyczy
Inne - nie dotyczy	

Przedsięwzięcie IV.5.	Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD
Opis przedsięwzięcia	<p>Kosztami kwalifikowanym przedsięwzięcia będzie realizacja operacji nieinwestycyjnych, z zakresu: informacji, promocji, edukacji, wymiany doświadczeń, ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD. Wsparcie będzie dotyczyło m.in.: propagowania/rozwoju innowacyjnych form lokalnej kultury; informacji, edukacji i wymiany doświadczeń o aktualnych trendach dotyczących ochrony elementów lokalnej kultury; edukacji liderów życia publicznego i społecznego; przeciwdziałania zanikowi i ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego; podniesienia wiedzy osób działających w branży turystyczno – kulturowej w zakresie nowych, innowacyjnych form turystyki, dopasowania oferty do aktualnych trendów na rynku i wdrażania na terenie LGD nowych form turystyki; podnoszenia wiedzy dotyczącej nowoczesnych form propagowania i kultywowania lokalnej kultury i produktów lokalnych; przygotowania branży do kreowania nowych produktów turystycznych – informowania, edukowania i wymiany doświadczeń związanych z kreowaniem nowych, lokalnych produktów turystycznych, informowania i promocji lokalnej oferty turystycznej i kulturowej czy marki lokalnej; informowania, edukacji i wymiany doświadczeń o aktualnych trendach na rynku usług turystycznych.</p>
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	<p>Przedsięwzięcie wychodzi na wprost zidentyfikowanego w diagnozie obszaru problemowego w postaci niedostatecznej integracji i współpracy mieszkańców obszaru Szwajcarii Kaszubskiej oraz słabej wymiany doświadczeń z innymi regionami – w zakresie przede wszystkim rozwoju i promocji turystyki, kultury i produktów lokalnych.</p> <p>Tak zidentyfikowany obszar problemowy wynika zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio z zapisów analizy SWOT i diagnozy:</p> <p>a. mocne strony: M8, M18, M22, M23,</p> <p>b. słabe strony: S4, S6, S9, S10, S22,</p> <p>c. szanse: SZ3, SZ7,</p> <p>d. zagrożenia: Z7-Z9.</p> <p>Wszystkie opisane elementy uwidaczniają potrzebę wzmocnienia potencjału partnerstwa na terenie LGD, i rozwój na jego bazie platformy wymiany doświadczeń, edukacji i promocji regionu.</p>
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów konkursowych z operacją własną LGD. Wnioskodawcami przedsięwzięcia będą NGO w tym LGD STK. Operacje tego typu będą stanowiły uzupełnienie działań realizowanych w ramach pozostałych przedsięwzięć Strategii.
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW

Budżet (Euro)	100 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba zrealizowanych projektów – 3 szt.
Preferencje	Innowacje – nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji - nie dotyczy Inne - nie dotyczy

Przedsięwzięcie IV.6.	Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie będzie polegało na realizacji projektów nieinwestycyjnych (informacyjnych, edukacyjnych, promocyjnych tj. - szkoleń, warsztatów, materiałów drukowanych, wydawnictw elektronicznych (audio, video), spotkań, prelekcji, itp.), których celem będzie podniesienie wiedzy, świadomości i kompetencji mieszkańców związanych z ogólnie pojętą ochroną posiadanych walorów naturalnych, obszarów chronionych, itp. – stanowiących o atrakcyjności turystycznej obszaru LGD. Realizowane będą zadania związane z organizacją szkoleń, warsztatów, imprez, konkursów ekologicznych, edukacją przyrodniczą, wolontariatem przyrodniczym itp. Przedsięwzięcie stanowi uzupełnienie działań inwestycyjnych podejmowanych w ramach przedmiotowego celu szczegółowego, w tym inwestycji planowanych do realizacji w ramach przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Efektem przedsięwzięcia będzie podniesienie świadomości mieszkańców związanej z potrzebą ochrony posiadanych walorów naturalnych.
Uzasadnienie; powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Analiza potencjału rozwojowego obszaru LGD wskazuje m.in. na niewystarczający poziom wiedzy i świadomości mieszkańców i turystów dotyczącej ochrony posiadanych zasobów przyrodniczych, w tym obszarów i gatunków prawnie chronionych oraz wpływu działalności człowieka na środowisko. Z analizy SWOT wynikają następujące wnioski w tym zakresie: a. mocne strony: M1-M3, b. słabe strony: S13, S14, S29, S30, c. zagrożenia: Z5. Wskazane powyżej kwestie uwidaczniają potrzebę realizacji działań informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych dotyczących ochrony zasobów przyrodniczych regionu.
Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem	Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach projektów grantowych lub projektów konkursowych, skierowanych do NGO i/lub w ramach projektów konkursowych z operacją własną realizowaną przez LGD. Taka forma realizacji wynika z zakresu rzeczowego, jaki obejmuje przedsięwzięcie oraz potrzeby dofinansowania mniejszych wartościowo operacji, realizowanych przez NGO. Kwestia wyboru formy realizacji przedsięwzięcia ma swoje źródło także w formie wypłaty dofinansowania (przeważająca część dotacji wypłacana będzie w formie refundacji). Możliwość realizacji operacji własnych przez LGD wynika z potrzeby inicjalizacji działań skierowanego do całego obszaru LGD, w przypadku, gdy inne podmioty nie będą zainteresowane realizacją tego typu projektów. Taka forma realizacji przedsięwzięcia wynika także z faktu, że LGD jest jednym z niewielu podmiotów na terenie objętym LSR posiadających odpowiedni potencjał do realizacji operacji o zasięgu obejmującym cały obszar Szwajcarii Kaszubskiej.
Fundusz finansujący	WPR – EFRROW
Budżet (Euro)	50 000,00
Wskaźniki produktu	Liczba zrealizowanych operacji – 10 szt.
Preferencje	Innowacje – nie dotyczy Ludzie młodzi/seniorzy/osoby z grup w niekorzystnej sytuacji – tak, preferowane będą operacje skierowane do ludzi młodych, tj. osób w wieku do 25 roku życia ²³ Inne – nie dotyczy.

²³ Preferencja będzie dotyczyła sytuacji, gdy grupą docelową realizowanych operacji będą co najmniej w 50% osoby młode

ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

VII.1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych

Szczegółowe informacje dotyczące procedury wyboru operacji/grantobiorców/operacji własnych zostaną opracowane po podpisaniu umowy ramowej na wdrażanie LSR. Poniżej odniesiono się do najważniejszych kwestii formalnych jakie spełniały będą procedury:

- a. W ramach opracowanej dokumentacji przygotowane zostaną odrębne procedury dla poszczególnych rodzajów operacji realizowanych w ramach LSR: procedura oceny i wyboru projektów w ramach konkursów otwartych, procedura przeprowadzenia naboru wniosków – konkurs grantowy oraz procedura realizacji operacji własnych. Procedury zostaną także dostosowane do wymagań wytycznych obowiązujących w każdym z funduszy finansujących,
- b. Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia jest Rada LGD,
- c. Procedury przewidują prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami/poszczególnymi projektami,
- d. Procedury uwzględniają ustanowienie osoby/komisji, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej,
- e. Procedury przewidują zachowanie parytetów sektorowych na każdym etapie oceny.

Podczas tworzenie procedur (zasad wyboru operacji) wykorzystane zostaną następujące metody partycypacyjne: fokus, oraz biały wywiad. Na bazie analizy dokumentów programowych dotyczących wdrażania instrumentu RLKS w latach 2021-2027 oraz doświadczeń LGD w procesie oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania LSR 2014-2020 (np. Raport z ewaluacji zewnętrznej) Biuro LGD przygotowuje propozycję procedur, które następnie zostaną skonsultowane z Radą LGD. Po przeprowadzeniu przedmiotowych konsultacji procedury zostaną zatwierdzone przez Zarząd – zgodnie z zapisami Statutu. Bardzo pomocny będzie w tym zakresie fakt, że zarówno pracownicy Biura, członkowie Zarządu oraz członkowie Rady mają wiedzę oraz doświadczenie w zakresie stosowania procedur oceny wniosków w okresie programowania 2014-2020. W wyniku tych prac powstaną procedury – których głównym celem jest obiektywna i jawna ocena operacji w ramach wdrażania LSR, zgodnie z wymaganiami wytycznych RLKS. Jednocześnie w trakcie prac nad procedurami zostanie uwzględniony cel związany ze stworzeniem takich zasad, które uczynią proces naboru i oceny wniosków zrozumiałym i przyjaznym dla wnioskodawców, a jednocześnie przejrzystym i jasnym dla osób zaangażowanych w ten proces – zarówno po stronie Rady LGD, jak i pracowników biura. Kluczowe założenia poszczególnych procedur będą przedstawiały się następująco:

- będą zgodne z przepisami obowiązującymi dla RLKS, w tym z Ustawą o RLKS oraz szczegółowymi przepisami opisującymi wdrażanie PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027,
- będą niedyskryminujące i przejrzyste,
- pozwolą uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. będą zawierały wzory deklaracji bezstronności oraz procedurę postępowania w zakresie ustalenia konfliktu interesów między wnioskodawcami a członkami Rady,
- będą przewidywały szczegółowe regulacje zapewniające zachowanie parytetu grup interesów na całym etapie oceny operacji,
- będą przewidywały i szczegółowo regulowały sytuacje wyjątkowe np. sposób postępowania w przypadku takiej samej liczby punktów uzyskanych przez oceniane wnioski,
- zapewnią stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru,
- określą tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu,
- określą przejrzyste i niedyskryminujące procedury projektów grantowych szczegółowo opisujące proces wyboru grantobiorców, sposób rozliczania, monitoring i kontrolę,
- będą zawierały przejrzyste procedury wyboru operacji własnych,
- będą przewidywały prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami,

- będą przewidywały przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów oraz będą uwzględniały ustanowienie osoby/komisji, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej.

VII.2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Kryteria wyboru operacji w ramach realizacji LSR zostaną ustanowione po podpisaniu umowy ramowej na wdrażanie LSR, przy zastosowaniu następujących metod partycypacyjnych: warsztaty konsultacyjne, ocena partycypacyjna oraz w ramach prac Zespołu roboczego powołanego ds. Strategii, w drodze przeprowadzonych konsultacji społecznych. W wyniku konsultacji oraz mając na uwadze uwarunkowania i wymagania funduszy finansujących, ustalone zostaną kryteria, które będą – zgodnie z zapisami Statutu – zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Członków STK. Proces tworzenia kryteriów zostanie oparty o zapisy przygotowanej LSR, w tym w oparciu o preferencje wskazane w części przedsięwzięć wyznaczonych w ramach Strategii.

W przypadku zmiany kryteriów wyboru operacji procedura w tym zakresie będzie oparta o następujące założenia: w przypadku gdy w trakcie monitoringu i/lub ewaluacji prac nad wdrażaniem Strategii zaistnieją okoliczności związane z potrzebą zmiany założeń kryteriów wyboru operacji, Zarząd LGD przygotuje propozycję zmian mogących poprawić zaistniałą sytuację. Następnie propozycje te zostaną podane konsultacjom społecznym w postaci informacji zamieszczonej na stronie internetowej o proponowanych zmianach, z możliwością przesyłania swoich opinii co do ich zakresu (z wyznaczonym terminem na ostateczne wnoszenie swoich uwag przez zainteresowaną stronę). Po przeprowadzonych konsultacjach i uwzględnieniu płynących z nich wniosków, nastąpi proces aktualizacji założeń kryteriów, którego końcowym elementem będzie zatwierdzenie zmian przez upoważniony do tego organ Stowarzyszenia. Opisany powyżej proces zapewnia tym samym społeczności lokalnej powszechny i systematyczny udział w konsultacjach nad kształtem i zmianami kryteriów.

VII.3. Innowacyjność i partnerstwo.

Jedną z najważniejszych kwestii poruszanych w kryteriach wyboru operacji jest kwestia innowacyjności. Biorąc pod uwagę podstawową definicję innowacyjności wskazaną w dokumentach programowych, w trakcie konsultacji społecznych założeń LSR dokonano także analizy pojęcia „innowacyjności” w kontekście wyznaczonych celów Strategii – na bazie przeprowadzonych konsultacji przyjęto definicję, która ma odzwierciedlenie w diagnozie oraz analizie SWOT i odnosi się do głównych braków i potrzeb zidentyfikowanych na tych etapach budowy LSR. Tak wyznaczona definicja innowacyjności brzmi:

Przez innowacyjność rozumie się nowy sposób wykorzystania istniejących, lokalnych zasobów kulturowych. Za innowacyjne będą uznawane operacje które mają twórczy charakter, prowadzący do stworzenia nowego elementu lokalnej kultury. Tak sformułowana definicja odróżnia powielanie i naśladowanie dotychczas stworzonych elementów kultury od kreowania elementów nowych – jako najbardziej wartościowych dla rozwoju lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Przedmiotowe kryterium wynika wprost z diagnozy stanu obecnego obszaru LGD – opis uwarunkowań został przedstawiony w rozdziale Diagnoza. W tym zakresie głównymi wnioskami z danych zawartych w diagnozie (w tym danych z konsultacji społecznych) jest zbyt mała liczba podejmowanych działań związanych z rozwojem (nie tylko propagowaniem) elementów kultury lokalnej – innowacyjność wychodząc naprzeciw tym uwarunkowaniom premiuje operacje, które będą związane z twórczym propagowaniem lokalnej kultury prowadzącym do stworzenia nowego jej elementu. Diagnoza wskazuje, że szczególnie cennym i efektywnym działaniem w zakresie propagowania lokalnej kultury są inicjatywy, których efektem jest rozwój kultury i tworzenie jej nowych form i dzieł, a nie tylko poprzestanie na kultywowaniu kwestii historycznych.

Kryterium innowacyjności zastosowane zostanie w przypadku oceny operacji w ramach przedsięwzięcia „Propagowanie dziedzictwa kulturowego i walorów naturalnych”.

Kryterium partnerstwa zostanie zastosowane jako jedna z preferencji w przypadku naborów wniosków w ramach przedsięwzięcia „Propagowanie dziedzictwa kulturowego i walorów naturalnych”. Kwestia ta wynika ze zidentyfikowanych na etapie diagnozy potrzeb związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji, w tym kultury kaszubskiej oraz nawiązania współpracy wewnątrz regionu (z innymi „kaszubskimi” obszarami województwa). Świadczy o tym m.in. relatywnie niska aktywność organizacji pozarządowych na obszarze LGD, w tym NGO działających w sferze kultury oraz niewystarczająca współpraca mieszkańców na rzecz planowania rozwoju na szczeblu lokalnym.

W LSR nie wyodrębniono przedsięwzięć, które będą realizowane tylko i wyłącznie w ramach operacji/projektów partnerskich.

VII.4. Informacja o realizacji projektów grantowych i/lub operacji własnych.

Założenia przedmiotowej LSR przewidują realizację projektów grantowych oraz operacji własnych. W przypadku projektów grantowych przewidziano realizację za ich pomocą następujących przedsięwzięć Strategii: Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej, Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej, Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu. Szczegółowe kwestie dotyczące założeń tych przedsięwzięć, rodzaju beneficjentów oraz kwoty budżetu na ich realizację przedstawiono w Rozdziale VI LSR.

W przypadku operacji własnych założono, że mogą one być realizowane przez LGD w ramach przedsięwzięć: Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej, Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD oraz Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu.

VII.5. Działania na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji.

Zgodnie z zapisami Strategii jako grupy osób w niekorzystnej sytuacji wyznaczono w przedmiotowym dokumencie:

- a. seniorów i ich opiekunów,
- b. osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

Mając na uwadze informacje i dane zawarte w diagnozie, w ramach LSR wyznaczono do realizacji Cel II: „Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej”, który zakłada preferencje dla operacji ukierunkowanych na wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji. W tym zakresie:

- w ramach przedsięwzięć: „Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” oraz „Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” zastosowano preferencje, które będą miały przełożenie na kryteria wyboru projektów, preferujące operacje skierowane do seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz opiekunów tych osób. Możliwy będzie do realizacji pełny wachlarz kompleksowych przedsięwzięć polegających na realizacji usług społecznych oraz tworzeniu infrastruktury społecznej zaspokajających potrzeby grup osób w niekorzystnej sytuacji,

- w ramach przedsięwzięcia „Rozwój usług „srebrnej gospodarki” założono do realizacji projekty skierowane na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych związanych ze świadczeniem usług dla seniorów,

Ponadto założono realizację działań aktywizujących osoby w niekorzystnej sytuacji w kwestii aplikowania o środki w ramach LSR – działania tego typu będą realizowane w ramach Planu komunikacji. Wyodrębniono grupy osób w niekorzystnej sytuacji, jako jedną z grup docelowych Planu dla której przewidziano działania związane z zachęceniem do aplikowania o środki w ramach LSR. Zachęty te będą dotyczyły przede wszystkim przedsięwzięcia „Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym” w ramach którego, LGD będzie zachęcała do aplikowania o środki na zarówno działania aktywizujące lokalne środowisko (np. zrzeszanie się w kluby seniora), jak i na działania związane np. z usługami wsparcia dziennego seniorów czy osób z niepełnosprawnościami.

VII.6. Zgodność z FEP 2021-2027

Kryteria wyboru operacji ustalone dla przedsięwzięć finansowanych z EFRR i EFS+ będą zgodne z kryteriami wyboru projektów ustanowionych w FEP w odniesieniu do danego celu, typu projektu i właściwego funduszu (EFRR lub EFS+).

Projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR. Jednocześnie LGD zobowiązuje się do promowania projektów wpisujących się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA

Plan działania jest skorelowany z budżetem LSR i wynika z założeń poszczególnych celów, rodzajów przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji, grup docelowych, do których skierowana jest interwencja w ramach LSR oraz przede wszystkim założonych efektów realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć tj. wskaźników produktu i rezultatu, których wielkości są bezpośrednio powiązane z wysokością środków finansowych przeznaczonych na realizację Strategii. Jednocześnie struktura planu działania jest dopasowana do sposobu realizacji danego celu i wskaźników – gdzie większe środki przewidziano na realizację projektów których wybór nastąpi w trybie konkursowym, a relatywnie mniejsze – w przypadku celów ukierunkowanych na realizację w postaci projektów grantowych.

W zakresie harmonogramu osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu oraz realizacji budżetu wzięto pod uwagę wyniki konsultacji społecznych, a jednocześnie uwzględniono takie czynniki jak: rozłożenie realizacji Strategii w czasie, czas konieczny na ocenę operacji, ich realizację oraz rozliczenie – zgodnie z zasadami Programu – dopasowując je do trybu realizacji zadanego wskaźnika i przedsięwzięcia czy technicznych możliwości obsługi i oceny kilku naborów wniosków jednocześnie. Ponadto wzięto pod uwagę wymagania wynikające z zapisów umowy ramowej wskazujące na graniczne terminy, w których muszą zostać osiągnięte wyznaczone kamienie milowe realizacji założeń LSR. W wyniku dokonanej analizy stworzono harmonogram, który zakłada przeznaczenie większej ilości środków w pierwszych latach wdrażania Strategii i bierze pod uwagę wymienione wyżej czynniki. Należy wskazać, że przyjęty harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu jest wprost proporcjonalny do podziału budżetu każdego ze wskaźników na poszczególne okresy – wydatkowanie środków z budżetu poszczególnych przedsięwzięć wiąże się z osiągnięciem proporcjonalnej wysokości poziomu realizacji danego wskaźnika zakładając, że koszt realizacji jednostki danego wskaźnika jest w poszczególnych okresach (przedziałach lat) taki sam – podejście to świadczy o racjonalności przyjętego harmonogramu.

Z uwagi na zaplanowane pierwsze nabory wniosków od II połowy 2024 roku i wynikający z tego krótki czas na wdrażanie Strategii (rozumiany jako czas na ogłoszenie konkursów, ocenę wniosków, realizację operacji oraz ich rozliczenie), w przeważającej części przedsięwzięć zaplanowano ich realizację w ramach pojedynczych naborów wniosków. Większą liczbę naborów zaplanowano jedynie w przypadku przedsięwzięć realizowanych w ramach konkursów grantowych oraz operacji własnych – co wynika z ilości i specyfiki realizowanych w ramach nich projektów.

W konsekwencji, jak wynika z przedstawionego zestawienia, plan działania jest zrównoważony, powiązany bezpośrednio z celami, uwzględnia specyfikę obszaru LGD oraz jest w pełni racjonalny i realny do osiągnięcia.

Jednocześnie jak wskazano powyżej Plan działania uwzględnia realizację kamieni milowych wyznaczonych w umowie ramowej.

ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR

IX.1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD.

Całkowity budżet przedmiotowej LSR wynosi 9 737 260,93 EUR, z czego najwięcej środków przypada na działania związane z wdrażaniem LSR – 9 074 760,93 EUR. W ramach budżetu na pokrycie kosztów zarządzania LSR przeznaczono kwotę 662 500,00 EUR. Przedmiotowa Strategia ma charakter Strategii trójfunduszowej i będzie finansowana z trzech funduszy UE w ramach instrumentu RLKS: EFRR, EFS+, EFRROW.

Plan finansowy Strategii oparto o przewidywaną pulę środków jaka zostanie przeznaczona dla sektora finansów publicznych oraz dla pozostałych podmiotów. W tym zakresie założono, że w ramach LSR operacje zostaną zrealizowane w większości przez podmioty spoza sektora finansów publicznych. Przedstawiona struktura budżetu wynika z konstrukcji celów i wskaźników LSR i ma swoje źródło przede wszystkim w konsultacjach społecznych, których jednym z elementów było ustalenie wielkości budżetu LSR oraz jego struktury z podziałem na poszczególne zakresy wsparcia oraz cele i przedsięwzięcia.

Jednocześnie należy wskazać, że budżet zakłada inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, niż objęte instrumentem RLKS. Do źródeł tych zaliczono:

- a. Otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu części 40 budżetu państwa – Turystyka, realizowany corocznie przez Ministerstwo Sportu i Turystyki (Priorytety: 1 - Działania na rzecz rozwoju i promocji turystyki wiejskiej / agroturystyki; 2 - Wzmocnienie instytucjonalne i promocyjne regionów turystycznych oraz turystycznych marek terytorialnych; 4 - Badania w turystyce²⁴). W ramach przedmiotowego programu, LGD planuje ubiegać się o dofinansowanie operacji związanych z promocją regionu, w tym promocją marki Szwajcarii Kaszubskiej. Środki te przyczynią się do realizacji przedsięwzięcia „Propagowanie dziedzictwa kulturowego i walorów naturalnych” (promocja regionu) oraz „Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD” (badania ruchu turystycznego) i będą wykazywały synergię z działaniami realizowanymi w ramach RLKS. Kwestia realizacji tego typu działań wynika z wniosków z przeprowadzonych diagnozy, gdzie wskazano m.in. niewystarczającą rozpoznawalność marki regionu (Szwajcarii Kaszubskiej), zwłaszcza za granicą czy niewystarczającą promocję kultury kaszubskiej w regionie i kraju.
 - Planowany budżet realizacji operacji z przedmiotowego źródła: 150 000,00 zł.
 - Wskaźnik produktu realizacji operacji z przedmiotowego źródła: Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych regionu: 1 szt.,
 - Wskaźnik rezultatu realizacji operacji z przedmiotowego źródła: Liczba odbiorców kampanii promocyjnej: 5 000 osób.
- d. Konkurs Partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, realizowany w ramach Programu PS WPR 2023-2027. W ramach KSOW, tak jak obecnie, LGD będzie kontynuowało realizację działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym związanych z propagowaniem lokalnej kultury, tradycji, zwyczajów itd. Środki te przyczynią się do realizacji przedsięwzięcia: „Propagowanie dziedzictwa kulturowego i walorów naturalnych” i będą wykazywały synergię z działaniami realizowanymi w ramach RLKS. Kwestia realizacji tego typu działań wynika z wniosków z przeprowadzonych diagnozy, gdzie wskazano m.in. niewystarczającą promocję kultury kaszubskiej w regionie i kraju, stopniowy zanik zwłaszcza - wśród ludzi młodych - kultywowania tradycyjnych elementów kultury kaszubskiej, w tym umiejętności posługiwania się językiem kaszubskim czy relatywnie niską aktywność organizacji pozarządowych na obszarze LGD, w tym NGO działających w sferze kultury.
 - Planowany budżet realizacji operacji z przedmiotowego źródła: 100 000,00 zł.
 - Wskaźnik produktu realizacji operacji z przedmiotowego źródła: Liczba zrealizowanych operacji związanych z propagowaniem lokalnej kultury: 4 szt.,
 - Wskaźnik rezultatu realizacji operacji z przedmiotowego źródła: Liczba osób objęta realizacją operacji związanych z propagowaniem lokalnej kultury: 100 osób,

²⁴ Wskazano priorytety obowiązujące w ostatnim konkursie, który został ogłoszony w 2022 roku – w kolejnych latach priorytety wsparcia mogą ulec zmianie.

- c. Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030, zarządzany przez Narodowy Instytut Wolności. W ramach Programu LGD będzie ubiegało się o dofinansowanie działań związanych z rozwojem partnerstwa w ramach LGD oraz nawiązywaniem i rozwojem współpracy LGD z innymi NGO w regionie – zakresom tym odpowiada Priorytet 3 Organizacje obywatelskie w życiu publicznym oraz Priorytet 4 Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich Programu. Środki te przyczynią się do realizacji przedsięwzięcia: „Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD” i będą wykazywały synergię z działaniami realizowanymi w ramach RLKS. Kwestia realizacji tego typu działań wynika z wniosków z przeprowadzonej diagnozy, gdzie wskazano m.in. na niewystarczającą skoordynowaną promocję walorów turystycznych i kulturowych regionu, w tym niewystarczającą współpracę pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym w tym zakresie. Jednocześnie widoczna jest duża i rosnąca rola partnerstwa w ramach LGD, która wpływa na poprawę spójności regionu, wzrost tożsamości jego mieszkańców czy zacieśnienie współpracy międzygminnej oraz międzysektorowej, przekładając się na poprawę spójności i wzrost tożsamości mieszkańców z regionem.
- Planowany budżet realizacji operacji z przedmiotowego źródła: 200 000,00 zł.
 - Wskaźnik produktu realizacji operacji z przedmiotowego źródła: Liczba zrealizowanych operacji związanych z rozwojem partnerstwa LGD: 1 szt.,
 - Wskaźnik rezultatu realizacji operacji z przedmiotowego źródła: Liczba osób objęta realizacją operacji związanych z rozwojem partnerstwa LGD: 200 osób.

IX.2. Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR.

W kontekście konstruowania budżetu i jego struktury związanej z celami LSR należy wskazać, że bazowano w tym zakresie na dążeniu do budżetu zrównoważonego, który będzie brał pod uwagę potrzeby wszystkich sektorów biorących udział we wdrażaniu LSR, a jednocześnie uwzględniał specyfikę możliwych do zrealizowania operacji w ramach danego celu. Poniżej przedstawiona struktura budżetu LSR z podziałem na cele i przedsięwzięcia potwierdza, że udało się osiągnąć to założenie. Budżet LSR przewiduje wsparcie różnych grup docelowych. Jednocześnie w budżecie założono, że cele opierające się głównie na działaniach inwestycyjnych realizowane przez JST lub przedsiębiorstwa wymagają większych środków finansowych niż cele ukierunkowane na działania stricte miękkie realizowane przez sektor NGO.

Tabela 14. Powiązanie budżetu z celami LSR.

Cel LSR		Budżet w EUR
1	Cel I: Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej	2 045 268,25
2	Cel II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej	2 013 278,08
3	Cel III: Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze	1 500 000,00
4	Cel IV: Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej	3 516 214,60
Razem		9 074 760,93

Tabela 15. Powiązanie budżetu z przedsięwzięciami LSR.

Przedsięwzięcie LSR		Budżet w EUR
I.1.	Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej	1 436 214,60
I.2.	Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo	609 053,65
II.1.	Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	1 062 185,39
II.2.	Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	531 092,69
II.3.	Rozwój usług „srebrnej gospodarki”	420 000,00
III.1.	Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej	1 100 000,00
III.2.	Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KŁŻ	400 000,00
IV.1.	Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych	1 280 000,00

IV.2.	Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej	368 000,00
IV.3.	Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	282 000,00
IV.4.	Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej	1 436 214,60
IV.5.	Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD	100 000,00
IV.6.	Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu	50 000,00
Razem		9 074 760,93

ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA

X.1. Ewaluacja

Badanie ewaluacyjne zostanie przeprowadzone w formie ewaluacji zewnętrznej jednokrotnie w końcowej fazie wdrażania przedmiotowej Strategii w życie, w latach 2027-2029, a wyniki badania stanowiąc będą element budowy nowej LSR. Ewaluacja przeprowadzona zostanie przez niezależnego ewaluatora, posiadającego odpowiednie doświadczenie w realizacji badań ewaluacyjnych. Dopuszcza się w tym zakresie przeprowadzenie ewaluacji samodzielnie przez STK lub ewaluacji wspólnej na poziomie kilku LGD lub całego województwa.

Badanie obejmie swoim zakresem co najmniej następujące obszary badawcze: Ocena wpływu na cele LSR; Ocena wpływu na: kapitał społeczny, przedsiębiorczość, turystykę i dziedzictwo kulturowe, usługi społeczne, ochronę środowiska, rozwój potencjału partnerstwa LGD; Wpływ realizacji LSR na grupy pozostające w niekorzystnej sytuacji; Innowacyjność realizowanych operacji; Ocena funkcjonowania LGD; Ocena procedur i kryteriów wyboru operacji; Wartość dodana podejścia RLKS.

Wyniki przeprowadzonego badania sporządzone zostaną w formie raportu końcowego. Raport będzie zawierał syntetyczne i przekrojowo omówione wyniki badań, a przedstawione rekomendacje będą sformułowane na podstawie wniosków z nich wynikających, mających pokrycie w informacjach prezentowanych w raporcie. Raport zostanie zamieszczony w wersji elektronicznej na stronie internetowej LGD oraz w razie potrzeby przekazany do instytucji zaangażowanych we wdrażanie RLKS, tj. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, MRiRM, ARiMR, itp.

Kryteria, na podstawie których będzie przeprowadzana ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR będą obejmowały następujące kwestie:

- Skuteczność - ocena stopnia realizacji zakładanych celów, skuteczność użytych metod oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty realizacji LSR.
- Efektywność - ocena relacji między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi), a osiągniętymi efektami interwencji w ramach LSR.
- Użyteczność - ocena całości rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję w ramach LSR, odnosząca je do wyzwań społeczno-ekonomicznych określonych w Strategii.
- Trwałość - ocena ciągłości efektów interwencji w ramach LSR w perspektywie średnio i długookresowej.

W ramach prowadzonej ewaluacji zewnętrznej zostaną wykorzystane co najmniej następujące metody badawcze:

- Analiza desk research – analiza założeń LSR – celów, przedsięwzięć i struktury budżetu w celu oceny stopnia ich realizacji; analiza rejestrów złożonych/wybranych/niewybranych wniosków, analiza opracowań i publikacji dotyczących rozwoju obszaru LGD,
- Analiza statystyczna projektów wybranych i niewybranych do realizacji – analiza projektów pod kątem ich ilości i wartości oraz liczby projektów realizowanych w ramach każdego z celów i przedsięwzięć,
- Badania ankietowe wnioskodawców projektów – na podstawie ankiety monitorującej beneficjentów pomocy udzielanej przez LGD,
- Analiza statystyczna dotycząca realizacji budżetu LSR w ramach poszczególnych przedsięwzięć,
- Analiza terytorialna według liczby złożonych wniosków, ich wartości oraz rodzajów beneficjentów i działań – ocena zróżnicowania terytorialnego projektów ocenionych przez LGD w danym okresie,
- Analiza statystyczna dotycząca sytuacji społeczno – gospodarczej na terenie LGD w okresie przed i po realizacji LSR,
- Inne metody zaproponowane przez ewaluatora.

X.2. Procedura monitoringu.

Celem monitoringu jest zgromadzenie i analiza informacji o tym, czy LSR jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i przynosi zakładane efekty. Monitoring ma na celu wskazanie czy środki wydatkowane są w taki sposób i w takim tempie jak zaplanowano w LSR oraz czy operacje generują takie produkty i rezultaty jak zakładano.

Funkcją monitoringu jest pomoc w zarządzaniu wdrażaniem LSR, rozliczaniu interwencji (efekty interwencji w relacji do poniesionych nakładów), stanowanie podstawy do ewaluacji i oceny efektów wdrażania LSR, zapewnienie informacji o wdrażaniu LSR (dla LGD, beneficjentów, ARiMR, UM, MRiRW, itp.). Ponadto bardzo ważne jest funkcja społeczna monitoringu, informująca społeczność lokalną o wdrażaniu LSR.

Monitoring prowadzony będzie na każdym poziomie interwencji, tj. pojedynczego projektu, przedsięwzięcia, celu oraz całej LSR. Monitoring będzie miał dwojaki charakter:

- monitoring finansowy – weryfikujący płynność, terminowość i prawidłowy rozkład wydatkowania funduszy,
- monitoring rzeczowy – sprawdzenie w jakim stopniu rzeczywiste wartości wskaźników (produktu i rezultatu) odbiegają od wielkości zakładanych.

W konsekwencji zakres monitoringu będzie obejmował zebranie danych za dany okres, dotyczących przede wszystkim: realizacji finansowej LRS, realizacji rzeczowej LSR, funkcjonowania LGD w procesie wdrażania Strategii.

Monitoring będzie prowadzony przez wyznaczonego pracownika/ów biura LGD, w trakcie procesu wdrażania LSR i będzie miał charakter ciągły. Tak jak to miało miejsce w okresie programowania 2014-2020 monitoring zostanie oparty o dane niezbędne do przygotowania sprawozdania z realizacji LSR za dany rok kalendarzowy, którego obowiązek przygotowania wynika z zapisów umowy ramowej, w tym dane pochodzące z ankiet monitorujących zebranych przez LGD na potrzeby monitorowania realizacji LSR.

Sposobem pozyskania danych do monitoringu będą ewidencje i rejestry prowadzone przez LGD. Elementy podlegające monitorowaniu będą obejmowały przede wszystkim:

- Poziom wykorzystania budżetu LSR z podziałem na przedsięwzięcia,
- Analizę stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów i przedsięwzięć Strategii,
- Poziom wykonania wskaźników programowanych określonych w sprawozdaniu z realizacji LSR,
- Inne elementy na potrzeby przygotowania sprawozdania z realizacji LSR.

Analiza danych monitoringowych będzie stanowiła podstawę do kreowania wniosków oraz rekomendacji i zaleceń które pozwoliłyby na generalne usprawnienie działania LGD, przede wszystkim w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych w ramach LSR środków w kontekście przyjętych celów Strategii. Wnioski te będą następnie służyły jako materiał wyjściowy do ewentualnej zmiany sposobów działalności LGD lub założeń Lokalnej Strategii Rozwoju. Sposób wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji oraz monitoringu związany z usprawnieniem działalności LGD będzie dotyczył przede wszystkim:

- Analizy realizacji osiągnięcia celów określonych w LSR – analizie zostaną przede wszystkim poddane cele których realizacji jest zagrożona lub które są realizowane w najmniejszym zakresie. W tym kontekście w przypadku utrzymywania się takiego stanu rzeczy w sposób ciągły możliwa będzie decyzja o zmianie ich założeń.
- Analizy poszczególnych przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji w ramach zdefiniowanych celów – podobnie jak w przypadku celów analizie zostaną poddane przede wszystkim te przedsięwzięcia w ramach których realizowana jest najmniejsza liczba projektów oraz te dla których zagrożone jest osiągnięcie wskaźników ich realizacji. Ocena ta będzie dokonywana także w kontekście tych przedsięwzięć w ramach, których realizowana jest większa od przewidywanej liczba operacji, a w konsekwencji możliwe jest przekroczenie wartości założonych wskaźników,
- Analizy realizacji struktury budżetu wyznaczonego w ramach LSR – ocenie w tym zakresie będzie poddana wartość zrealizowanych projektów / wybranych operacji w ramach każdego z przedsięwzięć w ramach LSR w stosunku do założeń struktury budżetu. W przypadku pojawienia się znacznych odstępstw w tym zakresie tzn. zagrożenia niewydatkowania środków w którymś z przedsięwzięć lub ich wyczerpania w innych przedsięwzięciach możliwa będzie korekta zapisów budżetu tak, aby środki finansowe w ramach LSR zostały w maksymalny i efektywny sposób wykorzystane możliwie w pełnej wysokości przez beneficjentów.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

- a. K. Gawlikowska-Hueckel, D. Ciołek, S. Umiński, Rozwój przedsiębiorczości na terenie Szwajcarii Kaszubskiej – stan obecny oraz perspektywy na przyszłość, Instytut Rozwoju, Sopot, 2022 r.,
- b. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kartuskim na lata 2021-2027, Starostwo Powiatowe w Kartuzach, Kartuzy, 2021 r.,
- c. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przywidz na lata 2021-2028, Urząd Gminy Przywidz, Przywidz, 2021 r.,
- d. „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa pomorskiego za rok 2021”, ROPS w Gdańsku, Gdańsk, 2022 r.,
- e. Raport końcowy badania „Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim”, EGO – Evaluation for Government Organizations S.C., Warszawa, 2019 r.,
- f. J. Mordawski, Geografia Kaszub, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Gdańsk, 2008 r.,
- g. B. Gdaniec-Rohde (nadzór merytoryczny), Stan środowiska w województwie pomorskim raport 2020, Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdańsk, 2020 r.,
- h. B. Gdaniec-Rohde (nadzór merytoryczny), Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim – raport wojewódzki za rok 2020, Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdańsk, 2020 r.,
- i. M. Hałuzo, G. Kubicz, Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego Słupsk, Słupsk, 2015 r.,
- j. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 2022 r.
- k. Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, Samorząd Województwa Pomorskiego, Gdańsk, 2022 r.
- l. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 - Załącznik do uchwały nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 roku, Samorząd Województwa Pomorskiego, Gdańsk, 2021 r.
- m. Strategia Rozwoju Powiatu Kartuskiego 2030 - Załącznik nr 1 do uchwały Nr XXX/280/2021 Rady Powiatu Kartuskiego z dnia 30 kwietnia 2021 roku, Starostwo Powiatowe w Kartuzach, Kartuzy, 2021 r.,
- n. Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie pomorskim w latach 2014-2020 - Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby - Raport Końcowy, Pracownia Badań SOMA Monika Kwiecińska – Zdrenka, Toruń, 2022 r.
- o. Dane pochodzące ze stron internetowych: www.stat.gov.pl, www.gov.pl, <https://crfop.gdos.gov.pl>, <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>, https://www.ure.gov.pl/pl_ www.energa.pl.

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia.

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu I: Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 436 214,60	Rozwój systemu odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej	Osoby fizyczne	Projekty grantowe/projekty konkursowe
609 053,65	Ochrona różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo	Osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem przedsiębiorstw oraz osób fizycznych	Konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu II: Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 062 185,39	Rozwój usług społecznych służących potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	NGO, spółdzielnie socjalne, JST i ich jednostki organizacyjne	Projekty grantowe
531 092,69	Rozwój infrastruktury społecznej służącej potrzebom osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	NGO, spółdzielnie socjalne, JST i ich jednostki organizacyjne	Konkurs
420 000,00	Rozwój usług „srebrnej gospodarki”	Osoby fizyczne (podejmowanie działalności gospodarczej); Mikro i małe przedsiębiorstwa (rozwój działalności gospodarczej)	Konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu III: Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 100 000,00	Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o branże kluczowe dla regionu Szwajcarii Kaszubskiej	Osoby fizyczne (podejmowanie działalności gospodarczej); Mikro i małe przedsiębiorstwa (rozwój działalności gospodarczej)	Konkurs
400 000,00	Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz KLŻ	Osoby fizyczne – rolnicy	Konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu IV: Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwajcarii Kaszubskiej	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 280 000,00	Wsparcie rozwoju komercyjnych usług turystycznych i okołoturystycznych	Mikro i małe przedsiębiorstwa	Konkurs
368 000,00	Kultywowanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego Szwajcarii Kaszubskiej	NGO, w tym LGD	Projekty grantowe/projekty konkursowe/projekty konkursowe z operacją własną LGD
282 000,00	Rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	NGO	Konkurs
1 436 214,60	Rozwój publicznej infrastruktury turystycznej	JST	Konkurs
100 000,00	Wzmocnienie potencjału partnerstwa na terenie LGD	NGO, w tym LGD	Projekty konkursowe z operacją własną LGD
50 000,00	Kształtowanie świadomości obywatelskiej o ochronie walorów naturalnych regionu	NGO, w tym LGD	Projekty grantowe, Projekty konkursowe z operacją własną LGD

Załącznik nr 2. Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
I	Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej													
Przedsięwzięcie I.1.	WLWK-PLRO208 Pojemność magazynów energii elektrycznej (MWh)	0	0	0	0	1,1	100	1,1	100	1,1	100	1,1	100	FEP
	WLWK-PLRO238 Liczba powstałych magazynów energii elektrycznej (szt.)	0	0	0	0	160	100	160	100	160	100	160	100	
	WLWK-RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	0	0	0	0	410	100	410	100	410	100	410	100	
	WLWK-RCO080 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (szt.)	0	0	0	0	1	10	1	100	1	100	1	100	
Przedsięwzięcie I.2.	WLWK-RCO036 Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu (ha)	0	0	0	0	5	100	5	100	5	100	5	100	FEP
	WLWK-PLRO070 Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (ha)	0	0	0	0	457	100	457	100	457	100	457	100	
	WLWK-RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	0	0	0	0	6460	100	6460	100	6460	100	6460	100	
	WLWK-RCO080 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (szt.)	0	0	0	0	1	100	1	100	1	100	1	100	
WR ²⁵ : WLWK-PLRR110 Liczba gospodarstw domowych korzystających z magazynowanej energii elektrycznej (szt.)	0	X	0	X	160	X	160	X	160	X	160	X	FEP	
WR: WLWK-RCR095 Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby)	0	X	4 359	X	4 359	X	4 359	X	4 359	X	4 359	X		
WLWK-PLRR099 Ludność mieszkająca w sąsiedztwie obszarów objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi (osoby)	0	X	0	X	4 359	X	4 359	X	4 359	X	4 359	X		
WLWK-PLRR108 Ilość zmagazynowanej energii w magazynie energii (ilość energii dostarczona do magazynu) elektrycznej (MWh/rok)	0	X	0	X	0,55	X	0,55	X	0,55	X	0,55	X		
II	Poprawa dostępu do komercyjnych i niekomercyjnych usług i infrastruktury społecznej													
Przedsięwzięcie II.1.	WLWK-PLKCO02 Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (osoby)	0	0	0	0	125	50	250	100	250	100	250	100	FEP
	WLWK-EECO12 Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (osoby)	0	0	0	0	40	50	80	100	80	100	80	100	
	WLWK-PL0CO03 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	0	0	0	0	8	47	17	100	17	100	17	100	
	WLWK-PL0CO04 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (szt.)	0	0	0	0	1	100	1	100	1	100	1	100	

²⁵ WR – wskaźnik rezultatu

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Przedsięwzięcie II.2.	WLWK-PLRO205 Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne (sztuki)	0	0	2	100	2	100	2	100	2	100	2	100	FEP
	WLWK-PLRO132 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	0	2	100	2	100	2	100	2	100	2	100	
	WLWK-RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	0	0	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100	
	WLWK-RCO065 Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych (osoby)	0	0	4	100	4	100	4	100	4	100	4	100	
	WLWK-RCO080 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (szt.)	0	0	1	100	1	100	1	100	1	100	1	100	
Przedsięwzięcie II.3.	Liczba wspartych osób/podmiotów (sztuki)	0	0	0	0	20	100	20	100	20	100	20	100	PS WPR
WR: WLWK-PLKLCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (sztuki)	0	X	0	X	19	X	39	X	39	X	39	X	FEP
WR: WLWK-PLRR105	Roczna liczba użytkowników obiektów świadczących usługi społeczne (osób/rok)	0	X	0	X	20	X	20	X	20	X	20	X	FEP
WR: 5)	R.37 Wzrost gospodarzy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów (liczba utworzonych miejsc pracy)	0	X	0	X	0	X	10	X	10	X	10	X	PS WPR
WR: 6)	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR (liczba przedsiębiorstw)	0	X	0	X	0	X	20	X	20	X	20	X	PS WPR
WLWK-RCR067	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych (użytkownicy/rok)	0	X	0	X	4	X	4	X	4	X	4	X	FEP
WLWK-PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)	0	X	0	X	10	X	10	X	10	X	10	X	
III	Rozwój regionu w oparciu o zidentyfikowane wyróżniki społeczno – gospodarcze													
Przedsięwzięcie III.1.	Liczba wspartych osób/podmiotów (szt.)	0	0	0	0	25	100	25	100	25	100	25	100	PS WPR
Przedsięwzięcie III.2.	Liczba wspartych operacji (szt.)	0	0	0	0	14	100	14	100	14	100	14	100	
WR: R.37	Wzrost gospodarzy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR (liczba utworzonych miejsc pracy)	0	X	0	X	0	X	25	X	25	X	25	X	PS WPR
WR: R.10PR	Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich cyklach łańcucha dostaw i systemach jakości objętych wsparciem WPR (liczba gospodarstw/rolników)	0	X	0	X	0	X	4	X	4	X	4	X	PS WPR
WR: R.39	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR (liczba przedsiębiorstw)	0	X	0	X	0	X	35	X	35	X	35	X	PS WPR
IV	Wzrost atrakcyjności turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej Szwejarii Kaszubskiej													

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Przedsięwzięcie IV.1.	Liczba wspartych podmiotów (szt.)	0	0	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	PS WPR
Przedsięwzięcie IV.2.	Liczba zrealizowanych operacji (szt.)	0	0	0	0	20	33,00	40	66,00	60	100,0	60	100	
Przedsięwzięcie IV.3.	Liczba zrealizowanych operacji (szt.)	0	0	8	53,33	8	53,33	15	100,0	15	100	15	100	
Przedsięwzięcie IV.4.	WLWK-RCO077 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.)	0	0	4	66	6	100	6	100	6	100	6	100	FEP
	WLWK-PLRO135 Długość wspartych szlaków turystycznych (km)	0	0	15	75	20	100	20	100	20	100	20	100	
	WLWK-PLRO132 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	0	2	67	3	100	3	100	3	100	3	100	
	WLWK-RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	0	0	4000	067	6000	100	6000	100	6000	100	6000	100	
	WLWK-RCO080 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (szt.)	0	0	1	100	1	100	1	100	1	100	1	100	
Przedsięwzięcie IV.5.	Liczba zrealizowanych projektów (szt.)	0	0	0	0	1	33,00	2	66,00	3	100,0	3	100	PS WPR
Przedsięwzięcie IV.6.	Liczba zrealizowanych operacji (szt.)	0	0	0	0	0	0	10	100	10	100	10	100	PS WPR
WR: R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR (liczba utworzonych miejsc pracy) (WPR)		0	X	0	X	5	X	5	X	5	X	5	X	PS WPR
WR: R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (liczba osób) (WPR)		0	X	0	X	7024	X	7624	X	14370	X	14970	X	PS WPR
WR: WLWK-RCR077 Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby odwiedzające / rok]		0	X	0	X	6000	X	6000	X	6000	X	6000	X	FEP
WR: R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami (liczba osób)		0	X	0	X	80	X	160	X	320	X	320	X	PS WPR
WR: R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR (liczba przedsiębiorstw)		0	X	0	X	20	X	20	X	20	X	20	X	PS WPR
WLWK-PLRR062 Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków rowerowych (osoby)		0	X	500	X	750	X	750	X	750	X	750	X	FEP
WLWK-PLRR082 Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych (osoby)		0	X	2000	X	3000	X	3000	X	3000	X	3000	X	

Załącznik nr 3. Budżet LSR

Planowana wysokość środków na wdrażanie LSR i zarządzanie LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR	EFS+	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	4 000 000,00	4 012 575,54	1 062 185,39	9 074 760,93
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	662 500,00	0,00	0,00	662 500,00
Razem	4 662 500,00	4 012 575,54	1 062 185,39	9 737 260,93

Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu LSR

środki zakontraktowane (w Euro) do:														
fundusz	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	0,00	0,00	1 216 000,00	30,40	3 413 666,67	85,34	3 413 666,67	85,34	3 802 333,33	95,06	4 000 000,00	100,00	4 000 000,00	100,00
EFS+	0,00	0,00	0,00	0,00	531 092,70	50,00	531 092,70	50,00	1 062 185,39	100,00	1 062 185,39	100,00	1 062 185,39	100,00
EFRR	0,00	0,00	2 576 360,94	64,21	4 012 575,54	100,00	4 012 575,54	100,00	4 012 575,54	100,00	4 012 575,54	100,00	4 012 575,54	100,00
RAZEM	0,00	0,00	3 792 360,94	41,79	7 957 334,90	87,69	7 957 334,90	87,69	8 877 094,26	97,82	9 074 760,93	100,00	9 074 760,93	100,00